

สภาพการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว จังหวัดนครปฐม

โดย

นางรฐา เตียวต้อย

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

ภาควิชา การศึกษานอกโรงเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**IMPLEMENTATIONS AND PARTICIPATION OF CAREER GROUP
MEMBERS OF THE FIVE STARS OTOP PRODUCT CHAMPIONS,
NAKORNPATTHOM PROVINCE**

By

Ratha Tiewtoy

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF EDUCATION

Department of Nonformal Education

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2006

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาพการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว จังหวัด นครปฐม” เสนอโดยนางนางรฐา เตียวต้อย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะดังกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือนพ.ศ.

ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.จิตพงศ์ นันทนาเนตร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ดร.ศรีปริญญา รูปกระจ่าง)

...../...../.....

45251204 : สาขาวิชาการศึกษานักเรียนและการศึกษาต่อเนื่อง

คำสำคัญ : สภาพการดำเนินงาน/ การมีส่วนร่วม/ กลุ่มอาชีพ/ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

รฐา เตียวต้อย : สภาพการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว จังหวัดนครปฐม. อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ : ผศ. ดร. ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และ ผศ. ดร. มาเรียม นิลพันธุ์. 167 หน้า.

การวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับ 5 ดาว จังหวัดนครปฐมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มอาชีพในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มอาชีพในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 5 ดาว จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างได้จากกลุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) 6 ประเภท อาชีพที่ได้รับการคัดสรร 4-5 ดาว ส่วนขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified sampling) จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ (Interview)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Sciences) หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมผ่านเกณฑ์ในระดับสูง และรายด้านผ่านเกณฑ์ในระดับสูงและสูงมาก ยกเว้นด้านการตลาดต่ำกว่าเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ และจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่ม พบว่า วัตถุประสงค์ที่นำมาผลิตไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และท้องถิ่นแต่อย่างใด

2. แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาวจังหวัดนครปฐม ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่ม พบว่า แรงจูงใจที่สำคัญคือความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ และนำรายได้เพิ่มมากขึ้นให้แก่ครอบครัว

3. การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง และจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่ม พบว่า สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน มีทีมงานที่ดี และพยายามพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อขยายฐานการตลาดต่อไปในอนาคต สู่สากล

ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ 1..... 2.....

45251204 : MAJOR : ADULT AND CONTINUING EDUCATION

KEY WORD : IMPLEMENTATION/ PARTICIPATION/ OTOP/ THE CAREER GROUP MEMBERS

RATHA TIEWTOY : IMPLEMENTATIONS AND PARTICIPATION OF CAREER GROUP MEMBERS OF THE FIVE STARS OTOP PRODUCT CHAMPIONS, NAKHON PATHOM PROVINCE.

THESIS ADVISORS : ASST. PROF. KIRIBOON JONGWUTIWES, Ph.D., AND ASST. PROF. MAREAM NILLAPUN, Ed.D. 167 pp.

The purposes of this research, implementations and participation of career group members of the five stars OTOP product champions, Nakhon Pathom province, were to study the implementations of career group members of the five stars OTOP product champions, to study the motivation to join the career group members of the five stars OTOP product champions and to study the participation of career group members of the five stars OTOP product champions, Nakhon Pathom province. The samples were 118 persons by using the purposive and stratified samplings from six groups of five stars OTOP product champions. The used instruments were five rating scales questionnaires and interview forms.

The statistical analysis were percentage (%), arithmetic mean ($\bar{X}$), and standard deviation (S.D.)

The research findings revealed the following:

1. The implementations of career group members of the five stars OTOP product champions, Nakhon Pathom province, in overall passed the determined standards at the high level, and in each sectors passed at the high and very high levels, except the marketing was lower than the determined standard. And the interview was conducted from six group presidents, found that the used materials for production were not affected the environment and locality.

2. The motivation to join the career group members of the five stars OTOP product champions, Nakhon Pathom province, in overall and in each sectors were at the high level. And the interview from six group presidents was found that the essential motivation was the success of career groups and gained more income for their families.

3. The participation of career group members of the five stars OTOP product champions, Nakhon Pathom province, in overall and in each sectors was at the high level, except the developing products and marketing were at the moderate level. And the interview from six group presidents was found that all members participated in working, had a good team work, and attempted to develop their knowledge and capability extending the market share internationally.

Department of Non-formal Education Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2006

Student's signature.....

Thesis Advisors' signature 1..... 2.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณา ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา แนะนำ และปรับปรุงแก้ไขของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาเรียม นิลพันธุ์ และ ดร. ศรีปริญญา ฐูปกระจำง คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ชิดชงค์ นันทนาเนตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและระลึกถึง พระคุณอาจารย์ จึงขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอขอบพระคุณกลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ กลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์ กลุ่มหัตถกรรม ผ้าทอมือ กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กลุ่มตุ๊กตาไม้- คนตรีไทย และกลุ่มอาชีพ ครอบครัว ผู้พิการจากการรบ ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษารุ่น 29 สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องทุกท่าน รวมทั้ง คุณอนันต์ เตียวต้อย และนายธนทร เตียวต้อย นายภวัต เตียวต้อย ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจ จนทำให้ วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ และขอบคุณ ทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถจะกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้
ท้ายสุดนี้ ความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเพื่อตอบแทนพระคุณของบิดา มารดา ครู อาจารย์ บุพการีและผู้มีพระคุณ ที่เลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและให้ความรักแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ข้อคำถามของการวิจัย.....	5
ขอบเขตการวิจัย.....	5
กรอบแนวความคิดของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์.....	11
ที่มาของแนวคิด.....	11
ความหมาย.....	11
การดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครปฐม.....	16
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ หรือปัจจัยจูงใจ.....	28
ความหมายของแรงจูงใจ.....	29
ลักษณะของการจูงใจ.....	29
ทฤษฎีการจูงใจ (Theories of Motivation).....	29
ทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg).....	31
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	35
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	35
ลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วม.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม.....	39
	วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม.....	41
	ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม.....	42
	ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	48
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	48
	ระเบียบวิธีวิจัย.....	49
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	52
	เกณฑ์การให้คะแนน.....	53
	การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	55
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล.....	58
	สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ.....	62
	แรงจูงใจการเข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของ สมาชิกกลุ่มอาชีพ.....	70
	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิก กลุ่มอาชีพ.....	77
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
	สรุปผลการวิจัย.....	83
	การอภิปรายผล.....	84
	ข้อเสนอแนะ.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	87
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	88
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	97
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ข เกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์.....	111
ภาคผนวก ค การสัมภาษณ์ประชาชนกลุ่ม 6 กลุ่มอาชีพ.....	143
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	163
ประวัติผู้วิจัย.....	167

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ผลการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP Product Champion) ระดับประเทศ ปี พ.ศ. 2547 จังหวัดนครปฐม ประเภทชุมชน 4 – 5 ดาว.....	16
2	ประเภท ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อกลุ่มผู้ผลิต ระดับดาว ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	51
3	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ.....	59
4	สภาพดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับ การคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม.....	62
5	สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการผลิต....	63
6	สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการตลาด.....	65
7	สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความเข้มแข็งของชุมชน.....	66
8	สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	67
9	สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์.....	68
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม.....	70

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความสำเร็จ.....	71
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการยกย่อง.....	72
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการทำงานด้วยตนเอง.....	73
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความรับผิดชอบ.....	74
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความก้าวหน้า.....	75
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความเจริญเติบโต.....	76
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยภาพรวม.....	77
18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านการผลิต.....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านการตลาด.....	79
20	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน.....	80
21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	81
22	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วม ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์.....	82

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวความคิดของการวิจัย.....	7
2	ปัจจัยงใจ 2 ปัจจัยของเฮอ์ซเบิร์ก (Herzberg's two factors).....	32

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศไทย ได้ก่อตัวขึ้นหลายปีและมีผลกระทบอย่างรุนแรงในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยได้ตกอยู่ในฐานะล้มละลายทางเศรษฐกิจ (สุธี ประศาสตร์เศรษฐ และคณะ 2541 : 112) วิฤติเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหามากมายในสังคม โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนผู้ด้อยโอกาส เกิดการว่างงานจากการเลิกจ้าง การลดเงินเดือนเนื่องจากผู้จ้างประสบปัญหาการขาดทุน มีประชาชนเป็นจำนวนมากที่ต้องประสบความยากจนอย่างแท้จริง สถานประกอบการต้องปิดกิจการ อย่างไรก็ดีตามขณะที่ภาคประกอบการได้รับผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจที่ทรุดโทรม ท่ามกลางความอ่อนแอของประชาชนนี้ ได้เกิดมีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาชุมชน ทำให้ปัญหาการว่างงานในประเทศไม่รุนแรงนัก รัฐบาลเองเสนอให้ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่ต้องออกจากงานเดินทางกลับถิ่นเกิดในต่างจังหวัด ซึ่งเชื่อว่า ยังมีสิ่งทีพอรองรับได้เหลืออยู่ที่นี่ (อนุชาติ พวงคำลี 2545 : 20) จะเห็นได้ว่า ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ในชนบทภาคเกษตรกรรมถูกทอดทิ้ง หมู่บ้านไทยจะมีเฉพาะคนแก่และเด็ก ๆ โดยพ่อแม่ออกจากบ้านมาทำงานในเมืองและเมืองใหญ่ ทำให้ทั้งชนบทและเมืองสูญเสียประเพณีและวัฒนธรรม สถาบันที่เข้มแข็งและเป็นที่พักพิง เช่น วัดและครอบครัวเริ่มอ่อนแอลง (นิคม จันทรวิทุร 2541 : 44) วิฤติในประเทศไทยขณะนี้ จึงไม่ใช่เพียงแค่วิฤติทางเศรษฐกิจการเงินเท่านั้น แต่เป็นวิฤติทางกรอบคิดหรือวิฤติทางภูมิปัญญาและการขาดจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม (วิทยากร เชิงกุล 2545 : 140) แบบแผนการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา นอกจากจะก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในรายได้แล้ว ยังมีส่วนไม่น้อยต่อการสร้างปัญหาทางจิตใจและศีลธรรมอันต่อเนื่องมาจากการพัฒนาอย่างรวดเร็ว และปัญหาทางการเมืองที่สำคัญคือการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง (ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ 2535 : 98)

การพัฒนาประเทศอย่างขาดสมดุลที่ผ่านมา กลายเป็นประเด็นปัญหาที่ได้รับการตระหนักว่าเป็นปัญหาระดับชาติ อันเป็นส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การปรับกระบวนทัศน์ใหม่ของรัฐ ในการพัฒนาประเทศ โดยได้เปลี่ยนทิศทางการเป็นทางการ จากการให้เศรษฐกิจเป็นตัวตั้ง สู่การให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนา (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2544 : 8) ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาคความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เกิดการพัฒนา

ที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์ 2544 : 13) โดยมุ่งไปยังการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับ การทะนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ความเจริญและได้รับผลจากความเจริญตามความเหมาะสมกับบทบาทของตน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำให้มนุษย์มีศักยภาพ มีคุณภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (ธีระพล อรุณกสิกร 2550 : 1-12) โดยให้ความสำคัญไปที่จำนวนประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งควรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

ธุรกิจชุมชนเป็นรูปแบบการต่อสู้ทางเศรษฐกิจที่สำคัญและได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นแนวทางสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน ซึ่งเป็นระบบที่ก่อให้เกิดกระบวนการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำและร่วมได้ประโยชน์เพื่อการอยู่ร่วมกัน ภายใต้ความรัก ความเอื้ออาทร และไม่ปฏิบัติกันต่อกัน จุดสำคัญคือความเป็นบูรณาการของชุมชนอันเป็นการมองทุกอย่าง อย่างเชื่อมโยงกันหมด (เกศินี จุฑาจิตร 2542 : 47) การพบปะ การปรึกษาหารือ แก้ปัญหา ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถ นำภูมิปัญญาของคนในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ นับเป็นโอกาสที่เหมาะสมในอันที่จะศึกษาช่องทางการจัดตั้งกลุ่มธุรกิจชุมชน ก่อเกิดอาชีพใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกของการประกอบอาชีพในชนบท เพื่อบรรเทาภาวะวิกฤตที่จะมีผลกระทบต่อชนบทและแรงงานที่กำลังว่างงานในชนบทในระยะยาว (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ 2542 : 42)

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีแผนแม่บท 5 ปี (พ.ศ.2544-2549) ดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ประชาชนมีจิตใจ มุ่งมั่นคิดตั้งหลักและสร้างชีวิตใหม่พึ่งตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีหลักอยู่ว่า “พอเพียงแก่ตนเอง” (Self-sufficiency) (ศรีปริยญา ฐปกระจำ 2548 : 4) เป็นความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร (เกษม วัฒนชัย 2550 : 5) ก็สามารถสร้างความเจริญให้กับชุมชน โดยชุมชนสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน นำไปสู่การมีรายได้ที่มั่นคง (ศรีปริยญา ฐปกระจำ 2547 : 1) โดยดำเนินงานมุ่งเน้นที่กระบวนการสร้างรายได้จากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น เพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นต้องการทั้งความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจและความปรองดองทางสังคม (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ 2541 : 93) ซึ่งแนวคิด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวคิดที่ต้องการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการสร้างเอกลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของชุมชนของแต่ละพื้นที่ ที่ตลาดรองรับและทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน (ศรีปริยญา ฐปกระจำ 2547 : 4) สอดคล้องสัมพันธ์กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ทั้งนี้

หนึ่งในวัตถุประสงค์การดำเนินโครงการ คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชากร (กรมการพัฒนาชุมชน 2544 : 24) ครอบคลุมถึงความพึงพอใจที่ตนเองได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

จากการสำรวจของกระทรวงมหาดไทยในเบื้องต้น ได้รวบรวมข้อมูลยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ในรอบปีงบประมาณ พ.ศ.2544 (ตุลาคม พ.ศ.2543-กันยายน พ.ศ.2544) เป็นเวลา 12 เดือน ก่อนที่จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มียอดจำหน่าย 245,341,521 บาท แต่ภายหลังจากที่มีคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ดำเนินงานในเดือนกันยายน พ.ศ.2544 เป็นต้นมา มียอดจำหน่าย 5 เดือนหลัง (ตุลาคม พ.ศ.2544-กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545) เป็นเงิน 1,365,604,942 บาท เป้าหมายการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประจำปี พ.ศ.2545 จำนวน 75 จังหวัด ประมาณการรายได้รวม 23,950.6 ล้านบาท และจากบัญชีสำรวจข้อมูลผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เด่นของจังหวัดที่จำหน่าย หรือให้บริการระดับประเทศจำนวน 196 ผลิตภัณฑ์ มียอดจำหน่ายเป็นเงิน 217,759,471 บาทต่อเดือน และยอดจำหน่ายจากจุดจำหน่ายต่าง ๆ ในประเทศจำนวน 1,590 จุดพบว่า มียอดจำหน่ายในเดือนมกราคม พ.ศ.2544 เป็นเงิน 153,276,250 บาท นอกจากนั้นแล้ว จากการสำรวจกิจกรรมตามเทศกาลต่าง ๆ ในทุกจังหวัด ตลอดปี พ.ศ.2545 ที่สามารถนำผลิตภัณฑ์ ในโครงการไปจำหน่ายได้นั้น มีจำนวน 980 กิจกรรม (กรมการพัฒนาชุมชน 2544 : 15-17) ในปีงบประมาณ 2546 จำหน่ายได้ถึงประมาณ 33,000 ล้านบาท จากประมาณการที่ตั้งไว้ 20,000 ล้านบาท และในปี พ.ศ.2547 ช่วง 6 เดือนแรก จำหน่ายได้แล้วเกือบ 20,000 ล้านบาท จากประมาณการที่ตั้งไว้ 40,000 ล้านบาท (ไทยรัฐ 2547 : 15) จะเห็นได้ว่า รายได้กลุ่มอาชีพตามโครงการได้เพิ่มมากขึ้น

หลักการสำคัญในการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ คือ การรู้จักพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาอาศัยกันและกันในทุก ๆ กลุ่มอาชีพ ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการสร้างผลิตภัณฑ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยนำทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาซึ่งมีอยู่ในทุกชุมชนมาใช้อย่างรู้คุณค่าพร้อมกับการบำรุงรักษา การสืบสานประเพณี วัฒนธรรม ให้มีคุณภาพและมีเอกลักษณ์เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างผลงานนั้น มิใช่จะเป็นเพียง สร้างความสามัคคี ความภาคภูมิใจในการได้มีโอกาสเข้าร่วมเป็นเจ้าของเท่านั้น จากการร่วมกันทำงานอย่างมีระบบ ช่วยให้พัฒนาแนวความคิด เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน มีรายได้เพียงพอ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจไทย บนพื้นฐานของการพัฒนาแบบผสมผสาน บูรณาการระหว่างภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล ตามแนวคิดทฤษฎีใหม่ (ศรีปริญญ์ ฐปกระจำ 2547 : 3)

จังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่ที่ราบลุ่มภาคกลาง ห่างจากกรุงเทพมหานคร 56 กิโลเมตร เป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งทางธรรมชาติและเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุล้ำค่า

มากมาย ผลผลิตทางการเกษตร มีราคาถูกและมีคุณภาพดีเพราะความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดิน (วันวิสา นิชมทรัพย์ 2537 : 19) จึงได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศ อีกทั้ง เป็นจังหวัดหนึ่งที่ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาหลายรูปแบบกิจกรรม อาทิเช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพ ฯลฯ มีคณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน กระบวนการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนได้ มีส่วนร่วมในการสร้างงาน สร้างรายได้ ด้วยการนำทรัพยากรและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็น ผลิตภัณฑ์ หรือการบริการคุณภาพที่มีจุดเด่นและเพิ่มมูลค่าให้เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในและ ต่างประเทศ (คณะกรรมการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 2547 : 33) ปัจจุบันจังหวัด นครปฐม มีผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการรวมกลุ่มของประชาชนร่วมกันผลิตสินค้าและได้รับการคัดสรร เป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 4 - 5 ดาวประเภทต่าง ๆ อาทิประเภทอาหาร ประเภทเครื่องใช้และเครื่องประดับ ตกแต่ง ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก

จากประเด็นดังกล่าว แม้ว่า จะได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่ายแล้วก็ตาม ก็ยังพบปัญหา อุปสรรคในด้านการผลิต การตลาด คุณภาพของสินค้า การจัดเก็บรักษา และการสร้างมาตรฐาน ต่างๆ ของสินค้า ให้คงอยู่ต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้ความสามารถของกลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพ ต่างๆ ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้เพิ่มพูนเท่าที่ควร ยังไม่มีหน่วยงานใดที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อ เสริมสร้างองค์ความรู้เหล่านี้ให้แก่กลุ่มอาชีพต่างๆ และเพื่อสร้างเม็ดเงินหรือรายได้ให้เพิ่มมากขึ้น ตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มอาชีพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาสภาพการดำเนินงาน และการมี ส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑ์ระดับ 4 - 5 ดาว มาเป็นกรณีศึกษาเพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่ม อาชีพที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 - 5 ดาว จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจการเข้าร่วมในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิก กลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 - 5 ดาว จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่ม อาชีพที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 - 5 ดาว จังหวัดนครปฐม

ข้อคำถามของการวิจัย

1. สมาชิกกลุ่มอาชีพมีสภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับใด
2. สมาชิกกลุ่มอาชีพมีแรงจูงใจการเข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับใด
3. สมาชิกกลุ่มอาชีพมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับใด

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 5 ดาว จังหวัดนครปฐม แต่ว่าผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มน้ำ และประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ไม่มีระดับ 5 ดาว ดังนั้น จึงศึกษาระดับ 4 ดาวในแต่ละประเภทเพิ่มเติม ในด้านสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประธานและสมาชิกกลุ่มอาชีพในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4-5 ดาวจังหวัดนครปฐม ปี พ. ศ. 2547 จำนวน 14 กลุ่ม จัดตามประเภทผลิตภัณฑ์ที่คัดสรร 6 ประเภท ดังนี้

- 2.1 ประเภทอาหาร
- 2.2 ประเภทเครื่องดื่มน้ำ (ไม่มีระดับ 5 ดาว)
- 2.3 ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย (ไม่มีระดับ 5 ดาว)
- 2.4 ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง
- 2.5 ประเภทศิลปประติมากรรมและของที่ระลึก
- 2.6 ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

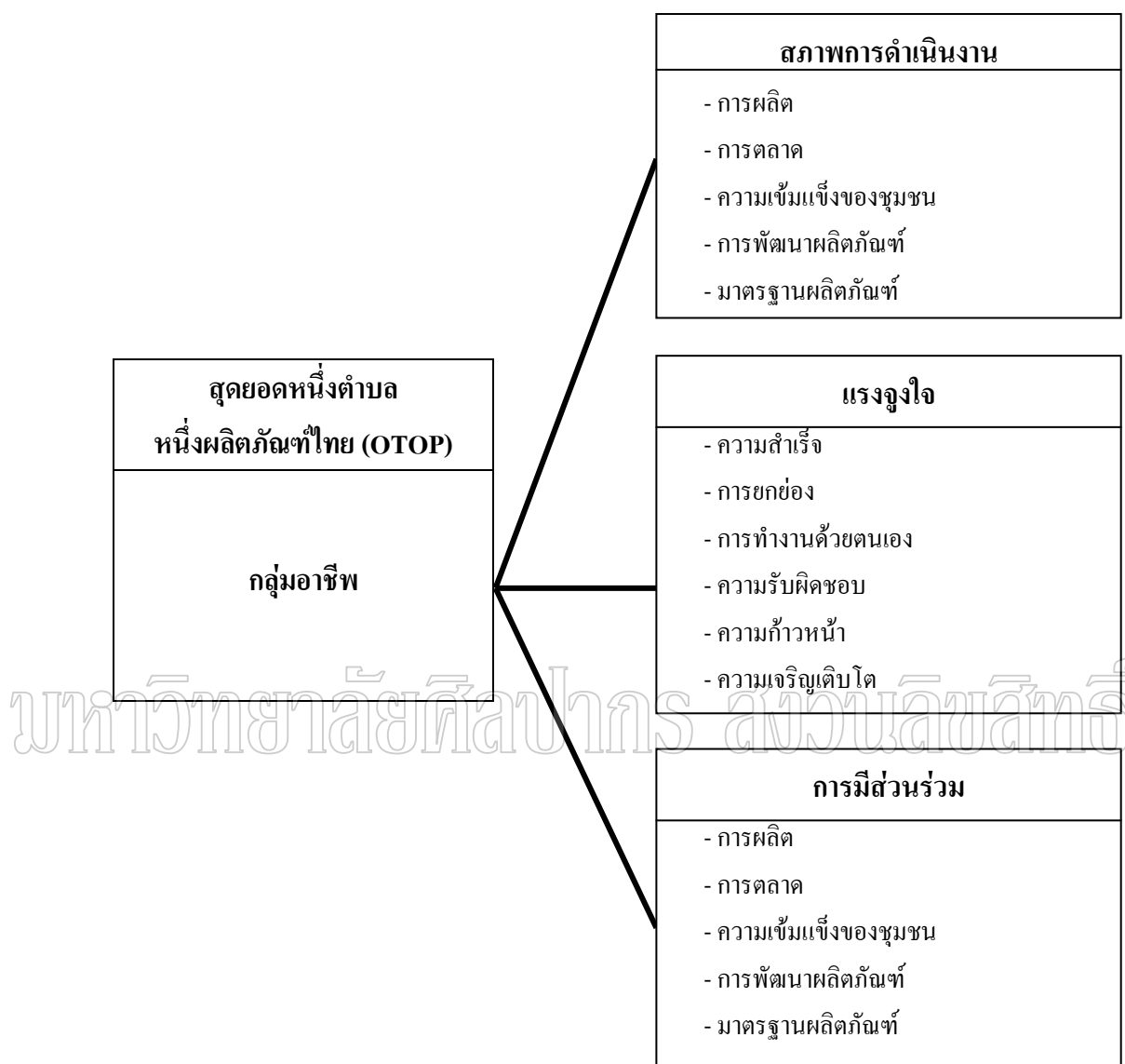
3. วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ คือ ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพ

(Qualitative Data) โดยใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมจากสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง และแบบสัมภาษณ์สำหรับประธานกลุ่มอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

สำหรับกรอบแนวความคิดของการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรด้าน สภาพการดำเนินกิจกรรมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยยึดตามเกณฑ์การคัดสรรของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มี 5 ประการ คือ (1) การผลิต (2) การตลาด (3) ความเข้มแข็งของชุมชน (4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ (5) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ (คณะอำนาจการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 2547 : 1-12) ประเด็นที่สอง ศึกษาเกี่ยวกับ แรงจูงใจการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพตามแนวคิดของ เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg 1970 : 121) เกี่ยวกับแรงจูงใจ (Motivator factor) ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานซึ่งเป็นแรงผลักดัน หรือแรงขับที่เกิดขึ้นจากภายในตัวบุคคลประกอบด้วย 6 ประการ คือ (1) ความสำเร็จ (Achievement) (2) การยกย่อง (Recognition) (3) การทำงานด้วยตนเอง (Self-working) (4) ความรับผิดชอบ (Responsibility) (5) ความก้าวหน้า (Advancement) และ (6) ความเจริญเติบโต (Growth) และประเด็นที่สาม ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยยึดหลักเกณฑ์ของแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เช่นเดียวกัน ซึ่งประกอบด้วย (1) การผลิต (2) การตลาด (3) ความเข้มแข็งของชุมชน (4) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ (5) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ (คณะอำนาจการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย 2547 : 10-12) แสดงในแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

ที่มา : Frederick Herzberg, Two Factors Theory (New York : McGraw-Hill Book Company, 1970), 121.

คณะกรรมการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย, แนวทางการคัดสรรสุดยอด OTOP ไทย (กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย, 2547), 1-12.

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของศัพท์บางคำไว้ เป็นการเฉพาะดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินกิจกรรมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ 5 ประการ ดังนี้

1.1 การผลิต หมายถึง รู้จักใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ทำให้มีคุณภาพเหมือนเดิม มีอิสระในการทำอะไรหรือที่ใดก็ได้ตามความสนใจและความคิดเห็นของตนเอง พร้อมทั้งมีรายได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 การตลาด หมายถึง มุ่งจัดจำหน่ายสินค้าให้แก่คนในพื้นที่ ตำบล หรือจังหวัดเดียวกันหรือต่างจังหวัด โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ในราคาที่คงที่ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความสำคัญกับลูกค้าประจำ

1.3 ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ทุกคนในกลุ่มมีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมให้การส่งเสริม กล้าแสดงความคิดเห็นเมื่อมีโอกาส และสามารถคืนกำไรตามสัดส่วนของผู้ร่วมหุ้นได้อย่างเหมาะสม

1.4 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การผลิตสินค้าได้คุณภาพเหมือนเดิม การบรรจุเป็นไปตามมาตรฐานสากล มีรูปแบบ สี สัน ขนาดและองค์ประกอบตามแบบดั้งเดิมสอดคล้องภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมหลักการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ตรงตามความต้องการ การออกแบบ มีการเปรียบเทียบ เชื่อมชม และศึกษาดูงานเพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความใหม่อยู่ตลอดเวลา

1.5 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ หมายถึง มีการกำหนดชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง เครื่องหมายรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มีการรับประกันสินค้าเมื่อมีความบกพร่อง มีอายุการผลิต วันหมดอายุสินค้า และมีระบบการตรวจสอบการบรรจุภัณฑ์อย่างรอบคอบรัดกุม

2. แรงจูงใจการเข้าร่วมโครงการ หมายถึง แรงกระตุ้นที่เกิดขึ้น หรือแรงขับซึ่งอยู่ภายในจิตใจของสมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามทฤษฎีแรงจูงใจของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's motivational factors) ประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้

2.1 ความสำเร็จ หมายถึง สมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ ต้องการผลิตสินค้าให้มีประสิทธิภาพ มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ความสำเร็จในการทำงาน ภูมิใจกับรางวัลที่ได้รับ พร้อมทั้งสามารถขายผลิตภัณฑ์ได้ทุกครัวเรือน และคนต่างชาติได้

2.2 การยกย่อง หมายถึง สมาชิกได้รับชื่อเสียง ได้รับการยอมรับ คำชมเชย

ความชื่นชม และได้รับเกียรติในชุมชน

2.3 การทำงานด้วยตนเอง หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของสมาชิกในการทำงานให้กับกลุ่ม ได้ตรงตามความต้องการของตนเอง และสามารถนำไปใช้ช่วยเหลืองานของกลุ่มได้เป็นอย่างดี

2.4 ความรับผิดชอบ หมายถึง สมาชิกได้รับมอบหมายงานที่สูงขึ้น เลื่อนขั้น หรือดำรงตำแหน่ง เป็นการท้าทายความรู้ความสามารถของตนเอง มีการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งได้รับเลือกให้เป็นผู้นำกลุ่ม

2.5 ความก้าวหน้า หมายถึง ความกระตือรือร้น มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่ มีโอกาสได้รับประโยชน์ ส่วนแบ่ง หรือรายได้เพิ่ม หรือรับรางวัลพิเศษ ทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2.6 ความเจริญเติบโต หมายถึง การขยาย เผยแพร่ พัฒนา โดยได้รับคำแนะนำจากผู้ประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจการ พร้อมทั้ง รัฐบาลให้การดูแล ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนในด้านต่างๆ และสามารถเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มอาชีพได้ปฏิบัติงานหรือกระทำการใดอย่างหนึ่งตามขั้นตอนการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมด้านการผลิต หมายถึง ร่วมสำรวจ วางแผน การทำงานกลุ่ม การจัดหาคัดเลือกสินค้าของกลุ่ม และร่วมแก้ปัญหาของกลุ่มได้

3.2 การมีส่วนร่วมด้านการตลาด หมายถึง รู้จักจัดจำหน่ายสินค้า จัดสรรเงินรายได้ มีระบบการประชาสัมพันธ์ทั้งภายในท้องถิ่นและภายนอกท้องถิ่น เพื่อขยายกิจการและหาช่องทางในการจำหน่ายสินค้าได้

3.3 การมีส่วนร่วมด้านความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง มีการชักชวนแนะนำสมาชิกให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จัดหาเงินทุน และระดมเงินทุน เพื่อใช้ในการดำเนินกิจการของกลุ่ม และร่วมแก้ปัญหาพร้อมกันได้

3.4 การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงสินค้า ให้บริการในด้านต่างๆ พร้อมทั้ง ร่วมแก้ไขปัญหามาเมื่อไม่เป็นตามที่กำหนดไว้

3.5 การมีส่วนร่วมด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ หมายถึง การผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐาน มีการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ร่วมพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ให้ได้รับมาตรฐาน พร้อมทั้ง มีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ

4. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หมายถึง แนวคิดที่ต้องการให้แต่ละตำบลมีผลิตภัณฑ์ดีเด่น อย่างน้อยหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่อยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน และทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดระบบการรวมกลุ่ม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดสากล

5. สมาชิกกลุ่มอาชีพ หมายถึง การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพใดๆ ก็ได้โดยอิสระในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งสามารถนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบได้แก่ สมาชิกกลุ่ม กรรมการบริหาร กิจกรรมของกลุ่ม กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและกองทุน มีการพัฒนากลุ่มทำให้กลุ่มมีการเจริญเติบโตซึ่งส่งผลให้มีรายได้เพียงพอพึ่งพาตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม ในกิจกรรม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้รวบรวม เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1.1 ที่มาของแนวคิด

กระทรวงมหาดไทย (อ้างถึงใน อัญชิสา สรรพวัตร 2544 : 3) ได้ระบุไว้ว่า หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากนโยบาย หนึ่งหมู่บ้าน หนึ่งสินค้า (One Village One Product) ของนายโมริฮิโกะ อิราฮะทซึ (Morahiko Miramatou) ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดโออิตะ (Oita Prefecture) ในประเทศญี่ปุ่น เมื่อ พ.ศ.2522 โดยมีปัจจัยสำคัญคือ รัฐสนับสนุนด้านวิชาการ และเทคโนโลยีให้กับชุมชน และประชาชนในการพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีการวิจัยและพัฒนาในด้านต่าง ๆ (Product R&D Center) ซึ่งเป็นการผลิตที่ใช้บริโภคภายในประเทศเป็นหลัก

1.2 ความหมาย

คณะอำนวยการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (2547 : 1) ได้อธิบายถึงหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ว่า เป็นแนวคิดที่ต้องการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยให้แต่ละชุมชนมีผลิตภัณฑ์ดีเด่น มีเอกลักษณ์ อยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นธุรกิจยั่งยืน ผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึงสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการ ดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว

ศิลปวัฒนธรรมประเพณีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อกลายเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น จุดขาย ที่รู้จักกันแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

โดยสรุป หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละตำบลมีผลิตภัณฑ์ดีเด่น อย่างน้อยหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่อยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน และทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดระบบ การรวมกลุ่ม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดสากล ซึ่งส่งผลให้ครอบครัว มีรายได้เพียงพอพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งต่อไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2544 : 1-12) ได้สรุปถึงกรอบแนวทางการดำเนินงานของโครงการ ที่จัดทำโดยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ด้วยการบูรณาการแผนงาน และงบประมาณของกระทรวงต่างๆ ผ่านกลไกของอนุกรรมการ โดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. หลักการพื้นฐาน

1.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตภัณฑ์และบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

1.2 พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creative) ทำความฝันให้เป็นจริง ด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น

1.3 การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) พูมฟักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความท้าทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์

2. กรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (อ้างถึงในพัฒนา ตูนา 2545 : 6) ได้ระบุถึงปรัชญาของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไว้ ดังนี้

2.1 สร้างเสริมและพัฒนาให้ท้องถิ่นมั่นคง

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นทุกกิจกรรม

2.3 กิจกรรมครอบคลุมข้ามช่วงอายุและพื้นที่

3. วัตถุประสงค์

กรมการพัฒนาชุมชน (2544 : 7) ได้สรุปนโยบายของรัฐบาล ในการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่แถลงต่อรัฐสภาและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ 2544 เพื่อ

3.1 สร้างงานสร้างรายได้แก่ชุมชน

3.2 สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

3.3 ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

3.5 ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยสอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น

โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีความปรองดองช่วยเหลือเกื้อกูล ระหว่างธรรมชาติ และประชาชนคนอื่น ๆ สร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างเศรษฐกิจ แก้ปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเมืองและเมืองใหญ่ เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถยกระดับความเป็นอยู่ พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่น อย่างรู้คุณค่า และพัฒนาให้เป็นสินค้าอุปโภค บริโภค ที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์ เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ในอันดับต่อไป

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

4. หลักการดำเนินการ

กรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (อ้างถึงในพัฒนา ดุณา 2545 : 6-8)

ได้กำหนดหลักการและเหตุผลในการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไว้ ดังนี้

4.1 การให้การสนับสนุน (Support) มากกว่าช่วยเหลือ (Subsidy) หลักการของ ขบวนการนี้ ไม่เน้นการใช้เงินสนับสนุนแก่ท้องถิ่น เพราะมักจะไปทำลายความสามารถในการพึ่งตนเอง รัฐบาลเพียงให้การสนับสนุนแก่ชุมชนต่าง ๆ ด้านเทคนิคเพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ตลอดจนช่วยเหลือในด้านโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการตลาด ท้องถิ่นจะได้รับความช่วยเหลือเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์อย่างเต็มที่ในด้านการตลาด เพื่อที่จะเพิ่มยอดขาย อาจตั้งบริษัทหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Product Corporation) เพื่อให้เป็นช่องทางในการกระจายสินค้าสู่ตลาดต่าง ๆ

4.2 นโยบายหลัก 3 ประการ

4.2.1 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ คุณภาพระดับโลก ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นต้องมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวัฒนธรรมและมีจุดเด่นเฉพาะเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในประเทศและตลาดโลก

4.2.2 มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองเพียงหนึ่งเดียวต้องมีการระดมความคิดในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะช่วยกันทำได้ โดยคำนึงถึงการรื้อฟื้นวัฒนธรรม ประเพณีในแต่ละท้องถิ่นให้สอดคล้องอย่างเหมาะสมไม่ซ้ำแบบกัน และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของหมู่บ้าน หรือตำบลให้เป็นที่ยอมรับทั่วไป

4.2.3 พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการปรับปรุงเทคโนโลยี การสร้างบุคคลที่มีความคิดกว้างไกล มีความรู้ความสามารถให้เกิดขึ้นในสังคม มีการวางแผนการตลาดมุ่งเน้นการผลิตและบริการโดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก

4.3 กิจกรรมหลัก

4.3.1 ขยายสินค้าท้องถิ่นไปยังตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ และเป็นจุดเด่นของท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพเพื่อขยายออกสู่เครือข่ายท้องถิ่น ภาค เมืองและตลาดโลก

4.3.2 ผลิตและคิดค้นขึ้นเองในท้องถิ่น โดยอาศัยความรู้ความสามารถของคนในชุมชนให้เกิดความร่วมมือกันรับผิดชอบ มีหน่วยงานของจังหวัด กระทรวง กรม กอง เป็นผู้คอยให้คำแนะนำ และคอยให้การสนับสนุนในด้านของเทคโนโลยี และการคิดค้นอุปกรณ์หรือเครื่องมือต่าง ๆ

4.3.3 การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ ต้องมีการเลือกเฟ้นบุคลากรที่มีความรู้ สามารถมองการณ์ไกล สามารถวางแผนงานในระยะยาวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อช่วยกันแก้ปัญหาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จะผลิตขึ้น

5. ความเชื่อมโยงนโยบาย

นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีความเชื่อมโยงกับนโยบายอื่น ๆ ของรัฐบาล ดังนี้ ทักษิณ ชินวัตร (อ้างถึงใน คณะอำนวยการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ไทย 2547 : 41) ได้ระบุว่า นโยบายของรัฐบาลที่เกื้อกูลกับหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. นโยบายพัชรธาระห์นี้ เป็นการให้ประชาชนมีเวลาหายใจ มีจิตใจและสมองที่จะคิด ตั้งหลักสร้างชีวิตใหม่

2. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านกู้เงินกองทุนไปสร้างอาชีพในส่วนที่ตนเองคิดไว้ได้ อาจทำคนเดียวหรือรวมกลุ่มกันทำก็ได้

3. อินเทอร์เน็ตตำบล เป็นช่องทางในการขายสินค้า หรือแลกเปลี่ยนเชื่อมโยง ประสพการณ์และความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ถูกทางและต่อเนื่องในอนาคตอาจเชื่อมโยงกับ ร้านค้าตัวอย่างของในหลวง (สุวรรณชาติ หรือ Golden Place) เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ และเชื่อมโยงกับ ตลาดโลกได้

6. ขั้นตอนการบริหาร หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนของการบริหารโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นั้น กรมพัฒนาชุมชน (2544 : 11) ได้สรุปว่า มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ระดับตำบล โดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่หลักในการประชาสัมพันธ์ชี้แจงแนวคิดและจัดประชาคม เพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุดิบในท้องถิ่นและแผนชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ โดยคณะกรรมการดำเนินการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีหน้าที่หลักในการจัดลำดับผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบลต่าง ๆ ของอำเภอ/กิ่งอำเภอ การบูรณาการแผนและงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 3 ระดับจังหวัด โดยคณะกรรมการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดมีหน้าที่หลักในการจัดลำดับผลิตภัณฑ์ดีเด่นของอำเภอต่าง ๆ และของจังหวัด การบูรณาการแผนและงบประมาณเพื่อให้การสนับสนุน

ขั้นตอนที่ 4 และ 5 ระดับส่วนกลางโดยคณะกรรมการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ มีหน้าที่หลักในการกำหนดกฎเกณฑ์การคัดเลือก และขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์ดีเด่นของตำบล และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในบัญชีให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนแม่บท

7. ตัวชี้วัดเป้าหมายการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

ความสำเร็จของการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ นั้น จเด็จ อินสว่าง (2544 : 4) กล่าวว่า สามารถพิจารณาได้จากตัวชี้วัด ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพโดยรวม มีความสามารถในการจัดการสินค้าชุมชนสามารถใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คนในชุมชนมีประสบการณ์ในทางธุรกิจมากขึ้น

2. มีการรวมกลุ่ม และขนาดของกลุ่มมีการขยายใหญ่ขึ้น จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น กลุ่มมีความสามัคคีในระหว่างสมาชิก

3. เกิดผู้นำทางธุรกิจอย่างไม่เป็นทางการมีการยอมรับจากชุมชนให้เป็นผู้นำทางธุรกิจ

4. มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น เกิดนิยมนิยมความเป็นไทย รักในภูมิปัญญาท้องถิ่น

แนวคิด รูปแบบ ขั้นตอนของการดำเนินงานโครงการ เป็นการดำเนินงานโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้เกิดความสามัคคี สมาชิกมีรายได้ มีความมั่นคงในชีวิต ไม่ต้องไปหางานทำนอกท้องถิ่น คนในชุมชน กระตือรือร้นแสวงหาความรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

เอื้ออาทรต่อกัน ชุมชนสงบสุข ก่อให้เกิดความหวงแหนและเกิดจิตสำนึกที่ดียากเข้าร่วมพัฒนาอย่างจริงจัง เห็นคุณค่า ของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

1.3 การดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดนครปฐม

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมหนึ่งของนโยบายการแก้ปัญหาความยากจนของรัฐบาล ถือเป็นอีกผลงานที่ภาคภูมิใจที่สามารถดึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ทรงคุณค่าของพลเมืองไทย เพื่อทรงไว้ถึงความเป็นเอกลักษณ์ไทย จังหวัดนครปฐม เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้มีการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามนโยบายรัฐบาล ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน พ.ศ.2544 ถึงปัจจุบัน โดยได้ กำหนดยุทธศาสตร์ แผนแม่บทการดำเนินงาน มาตรฐาน และหลักเกณฑ์ การคัดเลือกขึ้นบัญชีผลิตภัณฑ์รวมทั้งได้มีการออกระเบียบ คำสั่ง และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ได้รับความนิยมาจกประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ทำให้เศรษฐกิจในชุมชน เกิดการขยายตัว และมีทิศทางที่จะพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

ในปี พ.ศ. 2547 จังหวัดนครปฐมได้รับคัดสรร ผลิตภัณฑ์ ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับประเทศ ประเภทชุมชน ระดับ 1-2 ดาว รวม 37 กลุ่ม ประเภทชุมชนระดับ 3 ดาว รวม 58 กลุ่ม ระดับ 4 ดาว 30 กลุ่ม ระดับ 5 ดาว 9 กลุ่ม รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการคัดสรรสุดยอดผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP Product Champion) ระดับประเทศ
ปี พ.ศ. 2547 จังหวัดนครปฐม ประเภทชุมชน 4 – 5 ดาว

ลำดับที่	ชื่อผลิตภัณฑ์	อำเภอ	ระดับดาว
1	ดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง)	นครชัยศรี	5
2	ตุ๊กตาไม้ - คนตรีไทย	เมืองนครปฐม	5
3	เต้าหลากลิลา	สามพราน	5
4	สมุนไพรแปรรูป ตราลายไม้ กวาวเครือ	กำแพงแสน	5
5	ข้าวตังจากข้าวกล้องหอมมะลิ	พุทธมณฑล	5
6	ปลาแดดเดียวปรงรส	บางเลน	5
7	หน่อไม้ฝรั่ง	กำแพงแสน	5
8	กระเจียบเขียว	กำแพงแสน	5
9	ผักตบชวา ชุดเครื่องใช้สำนักงาน	บางเลน	4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อผลิตภัณฑ์	อำเภอ	ระดับดาว
10	ดอกไม้สดอบแห้ง	สามพราน	4
11	เกลือแปรรูป	สามพราน	4
12	ไม้กวาดป่านศรนารายณ์	นครชัยศรี	4
13	เครื่องดื่มน้ำชาใบหม่อน	เมืองนครปฐม	4
14	น้ำลูกขอสมนไพรรวม	พุทธมณฑล	4
15	ผ้าบาติก และเสื้อผ้าสำเร็จรูปบาติก	เมืองนครปฐม	4
16	ผ้าทอมือ (ลายแดงโม)	กำแพงแสน	4
17	หมอนอิง	กำแพงแสน	4
18	ตุ๊กตาแม่ไม้- มวยไทย	เมืองนครปฐม.	4
19	เครื่องปั้นดินเผาเคลือบสีลาด	นครชัยศรี	4
20	เรือจำลองและร้านค้าจำลอง	นครชัยศรี	4
21	เครื่องเบญจรงค์ประยุกต์	ดอนตูม	4
22	ศิลปะไทยประจำชาติ	นครชัยศรี	4
23	แชมพูและครีมอาบน้ำสมุนไพร	เมืองนครปฐม	5
24	ขนมเปียะกุหลาบ	กำแพงแสน	4
25	เนื้อแดดเดียว และเนื้อโคขุน	กำแพงแสน	4
26	มะเขือเทศราชินีสด	เมืองนครปฐม	4
27	น้ำพริกสำเร็จรูป ตราแม่สมจิตร	เมืองนครปฐม	4
28	กะละแมลุ่มพร	เมืองนครปฐม	4
29	หมูแผ่น	เมืองนครปฐม	4
30	ขนมเปียะอบเทียนสูตรชาววัง	บางเลน	4
31	ไข่เค็มโอโอคืน	บางเลน	4
32	ข้าวเกรียบจากผลไม้	นครชัยศรี	4
33	ฝรั่งไทยโบราณ (ไส้แดง- ขาว)	สามพราน	4
34	ฝรั่งไร้เมล็ด	สามพราน	4
35	ส้มโอ	สามพราน	4
36	ชมพูทับทิมจันทร์	สามพราน	4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อผลิตภัณฑ์	อำเภอ	ระดับดาว
37	เห็ดนางฟ้าแปรรูป 3 รส	สามพราน	4
38	ส้มโอ (นางเยียม)	สามพราน	4
39	กล้วยกรอบทอง	กำแพงแสน	4

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม

1.4.1 ความหมายของกลุ่ม

มนุษย์เกิดมาไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ต้องพึ่งพาบุคคลอื่นระยะหนึ่งจึงมีชีวิตอยู่รอด ครอบครัวเป็นกลุ่มแรกที่มนุษย์ทุกคน จะต้องอยู่ในสังกัด ครอบครัวจึงถือเป็นกลุ่มแรกที่ทุกคนต้องเป็นสมาชิก เมื่อเจริญเติบโตจึงเข้าสู่สังคมและเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ อีกหลายกลุ่ม แล้วแต่สถานการณ์ โอกาส ความต้องการ เป็นต้นว่า การรวมกลุ่มเพื่ออาสาพัฒนา การรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การรวมกลุ่มเพื่ออำนาจต่อรอง ฯลฯ จะเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มของมนุษย์นั้น ทำให้เกิดกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พึ่งพาอาศัยกันจึงมีผู้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ดังนี้

ทงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2534 : 11) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ว่า กลุ่ม หมายถึง บุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันอยู่เสมอ มีความสนใจในกิจกรรมร่วมกันและมีความรู้สึกว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่สำคัญคล้าย ๆ กัน

โรเบิร์ต เค เมอร์ตัน (Robert K. Merton) (อ้างถึงในชนด์ ชุ่มจิต 2528 : 25-26) ได้ให้ความหมายของกลุ่มทางสังคมไว้ ดังนี้

1. ประกอบด้วยคนจำนวนหนึ่ง ซึ่งมีความสัมพันธ์โต้ตอบกันตามแบบอย่างที่ใช้กันมานานในกลุ่มนั้น (A member of people who interact with one another in according with established patterns)

2. คนที่มามีกระทำระหว่างกันนั้น มีความรู้สึกว่าตัวเองเป็นสมาชิกของกลุ่ม (Interacting persons define themselves as members)

3. คนอื่นมองคนที่มากระทำต่อกันนั้นว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มด้วย (Persons in interaction are defined by others as belonging to the group)

ยงค์ ชุ่มจิต (2528 : 26) ได้ให้ความหมาย ของกลุ่มไว้ดังนี้ กลุ่มทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลจำนวนหนึ่งมีการคบหาสมาคมกันในกิจการใดกิจการหนึ่ง ในระยะเวลาหนึ่ง จนทำให้บุคคลนั้น ๆ มีความผูกพัน ทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้น

1.4.2 แนวคิดในการจัดตั้งกลุ่ม

สาเหตุที่มนุษย์รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่ม เพราะมนุษย์มีความต้องการ และความ ต้องการของมนุษย์ไม่มีที่สิ้นสุด การรวมกลุ่มกันจะเป็นการสนองความต้องการของมนุษย์มากกว่าอยู่นอกกลุ่ม การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มจะสามารถนำไปสู่เป้าหมาย การที่มนุษย์รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่ม และเป็นสมาชิกกลุ่ม เกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น ปัจจัยทางจิตวิทยา สังคม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

คาร์ทไรท์ และ แซนเดอร์ (Cartwright and Zander อ้างถึงใน กอบแก้ว จันทร์ดี 2539 : 6) ได้กล่าวถึงเหตุที่บุคคลจัดตั้งและเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่ม มีสาเหตุหรือปัจจัยดังต่อไปนี้ เข้าร่วมกลุ่ม คือ

1. ตัวกลุ่มเป็นความต้องการของบุคคล คือ บุคคลมีความพอใจในการรวมกลุ่ม เพื่อสนองความต้องการของตนเอง บุคคลซึ่งเข้าร่วมในกลุ่มนี้ เพราะมีความสนใจในกิจกรรมหรือโครงการขององค์กร หรือกลุ่มนั้น ๆ
2. การเข้าร่วมกลุ่ม จะเป็นวิธีการสนองความต้องการมากกว่าอยู่นอกกลุ่ม หมายถึง บุคคลเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายประการต่าง ๆ ซึ่งถ้าอยู่ภายนอกกลุ่ม จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

เบนท์ลีย์ (Arthur Bentley อ้างถึงใน สุวิมล เจริญศรี 2539 : 15) ผู้ริเริ่ม แนวความคิดเรื่องกลุ่ม ได้ให้ความเห็นว่า มวลมนุษย์มีการรวมกลุ่มทางการเมือง สังคม และ เศรษฐกิจ กลุ่มทุกกลุ่มจะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย กลุ่มกับผลประโยชน์จึงเป็นของคู่กัน กลุ่มบางกลุ่มมีการรวมตัวกันเพื่อจะได้มีอำนาจต่อรองกับบุคคลอื่น และรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม

สเปนเซอร์ (อ้างถึงใน จริยา ปราณีบุตร 2540 : 9) กล่าวว่า การรวมกลุ่มเป็น วัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่จะต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มนุษย์ต้องอยู่ใกล้ชิดกับ มนุษย์ด้วยกัน

สรุปแนวคิดในการจัดตั้งกลุ่ม ดังนี้

1. บุคคลไม่สามารถดำรงอยู่ในสังคมด้วยตัวคนเดียวได้ จึงต้องแสวงหาบุคคลที่มี ลักษณะต่าง ๆ ที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน เช่น ในด้านแนวความคิด ทักษะสติ แรงจูงใจ การ

ปฏิบัติงาน หรือคำนึงก็ตาม เพื่อรวมกลุ่มกันกระทำการกิจกรรม ซึ่งจะเป็นการสนองตอบต่อความต้องการของตนเอง ทั้งทางสังคมและจิตวิทยานั้นเอง

2. บุคคลจัดตั้งกลุ่ม และเข้าร่วมกลุ่ม เพราะเหตุผลในเรื่องของผลประโยชน์

1.4.3 ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่ม

พัฒนา บุญรัตพันธุ์ (2517 : 150) ได้กล่าวถึงหลักการในการรวมกลุ่มของประชาชนในการพัฒนาชุมชนว่า ควรจะเป็นการรวมกลุ่ม 3 ขั้น 8 ตอน ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ว่าด้วยการจัดตั้งกลุ่ม เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี หรือกลุ่มประเภทอื่น ๆ มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยผู้นำกลุ่ม จะต้องหาผู้นำกลุ่มที่มีความถนัดในเรื่องโดยเฉพาะ

ตอนที่ 2 ว่าด้วยความต้องการรวมกลุ่ม จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกของกลุ่มนั้นมีความต้องการร่วมกัน หรือมีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน อาจต้องการแก้ปัญหาร่วมกัน หรือดำเนินกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกันก็ได้ ดังนั้น จึงต้องสำรวจความต้องการของแต่ละบุคคลก่อนรวมกลุ่ม

ตอนที่ 3 ว่าด้วยความสมัครใจจริง

ตอนที่ 4 ว่าด้วยมีสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกัน

ตอนที่ 5 ว่าด้วยมีวัยใกล้เคียงกัน

ตอนที่ 6 ว่าด้วยเพศเดียวกัน

ตอนที่ 7 ว่าด้วยความสัมพันธ์ต้องไม่ขัดข้อง

ตอนที่ 8 ว่าด้วยสถานการณ์บีบตัว

ขั้นที่ 2 ว่าด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ซึ่งจะช่วยผลักดันให้เกิดพลังการต่อสู้และพลังการต่อรองในโอกาสต่อไป มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการส่งเสริมการประชุมพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

ตอนที่ 2 ว่าด้วยการส่งเสริมแนวความคิดยกระดับจิตใจ

ตอนที่ 3 ว่าด้วยการส่งเสริมการมีระเบียบวินัย

ตอนที่ 4 ว่าด้วยการส่งเสริมสัมพันธภาพบุคคล ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกภายในกลุ่มด้วย

ตอนที่ 5 ว่าด้วยการส่งเสริมกิจกรรมให้ต่อเนื่อง

ตอนที่ 6 ว่าด้วยการส่งเสริมวิชาการ

ตอนที่ 7 ว่าด้วยการส่งเสริมผลประโยชน์ร่วม

ตอนที่ 8 ว่าด้วยการส่งเสริมและดำรงไว้ ซึ่งสถานภาพผูกพันให้ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในกลุ่ม ให้รู้จักรับผิดชอบร่วมกันกับกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ว่าด้วยการเจริญเติบโตของกลุ่ม หมายถึง สมาชิกของกลุ่มเพิ่มจำนวนขึ้น และเกิดกลุ่มใหม่ ๆ ต่อเนื่อง และสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีอยู่เดิม ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของกลุ่มนี้ มีหลักเกณฑ์ที่ควรยึดถือ ดังนี้

ตอนที่ 1 ว่าด้วยการเจริญเติบโตในสหพันธ์รวมกลุ่ม เป็นการทำให้กลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งได้ตั้งขึ้นตามขั้นที่ 1 และมีพลังการเคลื่อนไหวแล้ว ในขั้นที่ 2 ได้เข้ามาร่วมกัน

ตอนที่ 2 ว่าด้วยการสร้างหน่วยนำร่วม คือ การนำเอาตัวแทน หรือผู้นำของกลุ่มแต่ละกลุ่ม มารวมกัน เรียกว่า ตั้งเป็น “หน่วยนำร่วม” ขึ้น

ตอนที่ 3 ว่าด้วยการสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน

ตอนที่ 4 ว่าด้วยการสร้างกิจกรรมพึ่งพากัน

ตอนที่ 5 ว่าด้วยการสร้างส่วนวิชาการจากการที่กลุ่มได้มีผลประโยชน์ร่วมกัน และมีกิจกรรมพึ่งพากันเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถ และประสิทธิภาพกลุ่ม

ตอนที่ 6 ว่าด้วยการสร้างพลังร่วมและดำเนินงานร่วม

ตอนที่ 7 ว่าด้วยการลดความสับสนเปลี่ยน

ตอนที่ 8 ว่าด้วยการสร้างพลังต่อรอง

1.4.4 ประเภทของกลุ่ม

โดยทั่ว ๆ ไป อาจแบ่งกลุ่มได้เป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มแบบเป็นทางการที่มีระเบียบแบบแผน มีการแบ่งงานเป็นกิจลักษณะ หรือที่เรียกว่า เป็นกลุ่มจัดตั้ง เช่น กลุ่มชานา กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น และอีกแบบหนึ่งคือกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ หรือกลุ่มตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นเองโดยไม่ต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษรมาบังคับ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนฝูง เป็นต้น

ในทางวิชาการแบ่งกลุ่มเป็นประเภทได้ดังนี้

1. กลุ่มปฐมภูมิ เป็นกลุ่มที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก ซึ่งบางท่านให้คำจำกัดความว่าไม่เกิน 20 คน สมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนม มีความสัมพันธ์ทางอารมณ์ และความรู้สึกต่อกันโดยไม่เกี่ยวข้องกับประโยชน์โดยตรง ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อนสนิท กลุ่มสันตนาการ เป็นต้น

2. กลุ่มทุติยภูมิ เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่กว่ากลุ่มปฐมภูมิ มีสมาชิกเป็นจำนวนมาก ทุกฝ่ายภายในประเพณีค่อนข้างจะมีระเบียบแบบแผนที่แน่นอน มีกฎเกณฑ์แบ่งความรับผิดชอบกันเป็นสัดส่วน การผูกพันทางอารมณ์ ความรู้สึกในกลุ่มทุติยภูมิเบาบางลงมาก

3. กลุ่มอ้างอิง ตามความหมายดั้งเดิม หมายถึง กลุ่มที่บุคคลไม่ได้เป็นสมาชิก แต่ยึดถือว่ากลุ่มนั้น ๆ มีความหมายมากสำหรับตนเอง ตัวอย่างเช่น นายคำไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมโหราศาสตร์ แต่ให้ความสนใจและพยายามทำความเข้าใจ และพยายามทำตามคำแนะนำของสมาคมนี้ในเรื่องต่าง ๆ เราถือได้ว่า สมาคมนั้นเป็นกลุ่มอ้างอิงของนายคำ โดยที่นายคำได้เอาแบบอย่างหรือปฏิบัติตามนโยบายของสมาคมนั้น เป็นต้น

ปัจจุบัน กลุ่มอ้างอิง ได้มีความหมายกว้างกว่าเดิมคือ หมายรวมถึงอะไรก็ได้ที่บุคคลหนึ่งในสังคมยึดถือเป็นแบบอย่าง เช่น ปณิธาน สุภาษิต พุทธภาษิต หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่ง ฯลฯ

1.4.5 องค์ประกอบของกลุ่ม

กลุ่มต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่ม เข้ามาเป็นสมาชิกด้วยใจศรัทธา และเข้าใจในวัตถุประสงค์เป้าหมายของกลุ่มอย่างดีแล้ว สิ่งเหล่านี้จะวัดได้จากความรัก ความสามัคคี การถือสัจจะ และคุณธรรมที่ตนเองให้ไว้แก่กลุ่ม มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ กล่าวคือ

1.1 ในระหว่างปีหนึ่ง ๆ สมาชิกไม่เสียดสัจจะเลย หรือเสียดสัจจะคนละไม่เกิน 1 ครั้ง โดยเฉลี่ย

1.2 สมาชิกไม่มีการลาออกระหว่างปี แม้จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก หรือไม่เพิ่มเลยก็ตาม

1.3 ในกรณีที่ได้ออกยืมเงินจากกลุ่มเป็นรายบุคคล ก็นำเงินมาใช้คืนเป็นงวดตามที่ให้สัจจะไว้อย่างสม่ำเสมอทุกราย หรือผิดนัดไม่เกิน 5% ในรอบปี

1.4 ในกรณีที่สมาชิกกลุ่มนำเงินไปดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สมาชิกแต่ละคนก็ให้ความร่วมมือโดยประกอบอาชีพ หรือร่วมพิจารณาด้วยดีอย่างสม่ำเสมอเต็มใจ มีจุดมุ่งหวังที่จะสร้างสรรค์ความก้าวหน้าในด้านการเพิ่มผลผลิตกับตนเอง ครอบครัว กลุ่ม และชุมชนอย่างจริงจังด้วยความขยันขันแข็ง อดทน และมีผลงาน สามารถตรวจสอบได้ทุกคน หรือเกินกว่า 95%

2. กรรมการบริหาร ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกให้มาบริหารกลุ่มฯ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะนำกลุ่มไปสู่กลุ่มเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การพิจารณากลุ่มใดเป็นกลุ่มที่บริหารดีเด่น ควรพิจารณาตัวบุคคลบริหาร ซึ่งควรมีลักษณะ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการบริหารทุกคน ได้เสียสละและอุทิศเวลาให้กับกลุ่มอย่างจริงจัง รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย โดยการถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตรงไปตรงมาอย่างสม่ำเสมอ มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะดีเยี่ยม

2.2 มีการประชุมปรึกษางานกันเป็นประจำ ทั้งการประชุมคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการแต่ละคน โดยการประชุมคณะกรรมการบริหารอย่างน้อย 3 เดือนต่อครั้ง คณะกรรมการแต่ละคณะทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย การประชุมทุกครั้งมีสมาชิกเข้าร่วมประชุมเกินกว่า 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด

2.3 แสดงผลการประชุมคณะกรรมการต่อสมาชิกเป็นประจำทุกเดือน เพื่อให้สมาชิกทราบความเคลื่อนไหวของกลุ่ม และมีแผนงานของแต่ละคณะไว้ตรวจสอบได้

2.4 แสวงหากิจกรรมให้สมาชิกกลุ่มได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มเป็นประจำทุกเดือนตามหน้าที่ของตนเอง เช่น คณะกรรมการส่งเสริมมีการเชิญนักวิชาการต่าง ๆ มาสาธิตและแนะนำการประกอบอาชีพของสมาชิก การส่งสมาชิกเข้ารับการฝึกอบรม และร่วมสัมมนาจากที่ต่าง ๆ เป็นต้น

2.5 มีผลงานของคณะกรรมการโดยเฉพาะ รายงานผลทางด้านการเงิน ปรากฏให้เห็นเด่นชัด และถูกต้องชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ทุกเวลาที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ คณะกรรมการบริหารกลุ่ม มีแผนงานของคณะกรรมการแต่ละชุดไว้เด่นชัดว่าจะทำอะไร ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ชุมชน และต่อสมาชิกกลุ่ม

3. กิจกรรมของกลุ่ม

3.1 มีกิจกรรมของกลุ่มโดยส่วนรวมอย่างน้อย 1 กิจกรรมที่เป็นกิจกรรมดีเด่น ซึ่งอาจจะมีกิจกรรมกลุ่มย่อย ๆ สนับสนุน

3.2 การประกอบอาชีพของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน เน้นหนักที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้ก้าวหน้าไปทางเดียวกัน กิจกรรมแต่ละกลุ่มก็ควรจะมีสมาชิกประกอบอาชีพนั้น ๆ เกินกว่าร้อยละ 80

3.3 เจ้าหน้าที่ได้ติดตามเอาใจใส่ แนะนำให้สมาชิกกลุ่มได้ประกอบอาชีพไปในทางที่ก้าวหน้าเป็นขั้นตอนตั้งแต่การฝึกอบรม ส่งเสริม สาธิต การบำรุงรักษา การตลาด

3.4 ฐานะการเงินของกลุ่มดี มีเครดิต สามารถกู้ยืมจากภายนอกได้โดยมีกิจกรรมกลุ่มเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป มีแผนและผลงานที่แน่นอน

3.5 ผลงานของกลุ่มสามารถวัดความก้าวหน้าได้ และคุ้มค่ากับการลงทุน

4. กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

4.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มอย่างชัดเจน

4.2 ความเป็นประชาธิปไตยโดยสมาชิกช่วยกันวางกฎข้อบังคับโดยใช้เสียงข้างมาก

4.3 ต้องไม่ขัดกับกฎหมายและระเบียบของทางราชการ

5. กองทุน เป็นทุนดำเนินงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยการบริหารงานของกลุ่มที่สำคัญ เพื่อนำไปประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กลุ่มกำหนด ซึ่งกองทุนอาจได้มาจากการลงหุ้น หรือการจัดหาของสมาชิกหรือได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่น ๆ กองทุนนี้อาจเป็นรูปเงินสด หรือวัสดุ สิ่งก่อสร้าง หรือที่ดิน

1.4.6 การพัฒนากลุ่ม

บาสส์ (Bernard Bass 1965 : 197-198) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการพัฒนากลุ่มว่า กลุ่มจะต้องมีขั้นตอนผ่านกระบวนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การยอมรับซึ่งกันและกัน นั่นคือในขั้นตอนแรกของการจัดตั้งกลุ่ม สมาชิกจะยังไม่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างดีเท่าที่ควร และไม่ปรารถนาจะแสดงความคิดเห็นทัศนคติอย่างเปิดเผย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่สมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีภูมิหลังที่แตกต่างกัน ต้องเข้ามาร่วมกลุ่มกิจกรรมกันเป็นครั้งแรก แต่อย่างไรก็ตามจากกระบวนการกลุ่มแล้ว ในที่สุดสมาชิกแต่ละคนจะเริ่มติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน และในที่สุดจะไปสู่การยอมรับซึ่งกันและกันว่าพวกตนอยู่ในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน

2. การติดต่อสื่อสาร และกระบวนการตัดสินใจ เมื่อกลุ่มได้ถูกยอมรับกันในระหว่างสมาชิกกลุ่มแล้ว สมาชิกเริ่มจะมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างเปิดเผย และการติดต่อสื่อสารเหล่านี้จะเป็นผลให้เพิ่มความเชื่อมั่น และมีการปฏิสัมพันธ์ขึ้นภายในกลุ่ม การถกเถียงหรือการอภิปรายที่เกิดขึ้นในกลุ่ม จะเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องงาน และพัฒนาขั้นตอนการทำงาน เพื่อไปสู่ความสำเร็จของกลุ่ม

3. แรงจูงใจและผลผลิตของกลุ่ม ขั้นตอนนี้จะเป็นการพัฒนาของกลุ่ม เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน และกลุ่มจะดำเนินงานด้วยความร่วมมือร่วมใจกันในระหว่างสมาชิกกลุ่ม มิใช่การแข่งขันกันเองในระหว่างสมาชิกกลุ่ม

4. ระบบองค์การและการควบคุม เป็นขั้นตอนที่กลุ่มได้เกิดบรรทัดฐานของกลุ่มขึ้น เพื่อใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการเป็นแนวทางให้สมาชิกมีความผูกพันร่วมกัน และปฏิบัติตนไปในแนวทางเดียวกัน เป้าหมายของกลุ่มจะมีความสำคัญเหนือกว่าเป้าหมายส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคน กลุ่มจะสร้างกลไกในการบังคับให้สมาชิกกลุ่มปฏิบัติตามบรรทัดฐาน หรือกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

และถ้าสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติหรือเบี่ยงเบนออกจากกฎเกณฑ์ที่กลุ่มได้ตั้งไว้ กลุ่มจะทำการควบคุมและจะลงโทษสมาชิกด้วยการต่อต้าน หรือปลดออกจากสมาชิกกลุ่มต่อไป

1.4.7 การเคลื่อนไหวของกลุ่ม

กลุ่มเป็นขบวนการที่มีระบบมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนที่อยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม รวมถึงการพัฒนาในเรื่อง

1. การดำเนินงานของกลุ่ม
2. บรรยากาศการปกครอง
3. ลักษณะและขนาดของกลุ่ม
4. บรรยากาศภายในกลุ่ม
5. การเกิดข้อขัดแย้งและการแก้ไขข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในกลุ่ม
6. การติดต่อสื่อสาร
7. บทบาทของผู้นำ

การเคลื่อนไหวของกลุ่ม การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของกลุ่มจะเป็นไปอย่างไร นั้น ย่อมเป็นไปตามขบวนการ ซึ่งประกอบไปด้วยสิ่งเหล่านี้

1. ปัจจัย (Input) คือ สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม โดยสภาพแวดล้อมนี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่

- 1.1 บุคคล (สมาชิกและผู้รับบริการ)
- 1.2 ข่าวสารและข้อมูล
- 1.3 สภาพทางสังคม
- 1.4 สภาพทางเศรษฐกิจ
- 1.5 สภาพทางการเมือง
- 1.6 สภาพแวดล้อมอื่น ๆ

2. กระบวนการ (Process) คือ ขบวนการที่เกิดขึ้นในกลุ่ม เป็นขบวนการที่นำเอาปัจจัยทั้งหลายมาใช้ประโยชน์ให้กลุ่มสามารถดำเนินการได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ขบวนการที่เกิดขึ้นนี้ จะทำให้กลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนที่ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 โครงสร้างและลักษณะของกลุ่ม
- 2.2 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม
- 2.3 การดำเนินงานของกลุ่ม (รวมทั้งบทบาทต่าง ๆ ของสมาชิก)
- 2.4 การติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม

2.5 ขบวนการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา

2.6 สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในกลุ่ม

2.7 การพัฒนานุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม

2.8 รางวัลและแรงจูงใจ

3. ผลผลิต (Output) คือผลผลิตและสิ่งที่กลุ่มให้กับสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งอาจจะเป็นทั้งผลผลิตที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ หรืออาจเป็นที่มีสภาพแวดล้อมภายนอกต้องการ หรือไม่ต้องการก็ได้ผลผลิตของกลุ่มอยู่ในรูปของ

3.1 สินค้า

3.2 บริการ

3.3 ผลงานของกลุ่ม

3.4 ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้รับการแก้ไข

3.5 นโยบายของกลุ่ม

4. ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือ การสะท้อนกลับหลังจากที่สภาพแวดล้อมได้รับแล้ว แบ่ง เป็น

4.1 การสะท้อนกลับเนื่องจากได้รับความพึงพอใจ หรือเป็นทางบวก

4.2 การสะท้อนกลับจากไม่ได้รับความพึงพอใจ หรือทางลบ

สำหรับการเคลื่อนไหวของกลุ่มนั้น จะต้องมีกิจกรรมต่าง ๆ การเคลื่อนไหวอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้กลุ่มคงอยู่ และต้องคำนึงถึงความผูกพันระหว่างสมาชิก การเคลื่อนไหวของกลุ่มจะคำนึงถึงองค์ประกอบ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้มีการประชุมพบปะระหว่างสมาชิก เพื่อให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีความใกล้ชิดกัน

2. ส่งเสริมแนวความคิดระดับจิตใจของสมาชิกกลุ่มในทางที่จะร่วมมือร่วมใจ เพื่อให้เป้าประสงค์ของกลุ่มสำเร็จ

3. ส่งเสริมการมีระเบียบวินัย การดำเนินงานของกลุ่มต้องมีกรอบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ เพื่อให้เป็นแนวทางในการประพฤติของสมาชิกให้เป็นไปอย่างราบรื่น

4. ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กลุ่มจะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้น สมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวกับสมาชิกกลุ่มต้องมีความสามัคคีกลมเกลียวกัน

5. ส่งเสริมการมีกิจกรรม กลุ่มจะมีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ต้องจัดให้มีกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสมาชิกและกลุ่มอยู่เสมอ

6. ส่งเสริมวิชาการ เนื่องจากวิชาการเป็นผลงานของการปฏิบัติงาน และ วิชาการจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความคล้อยคลึงและใกล้ชิดในระดับสติปัญญาและจิตใจ จึงควรให้มีการเสริมวิชาการในรูปต่าง ๆ แก่สมาชิก เช่น การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา

7. ส่งเสริมประโยชน์ร่วมกัน การดำเนินงานหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มต้อง สนองผลประโยชน์แก่สมาชิก 2 ระดับ คือ ระดับสมาชิกโดยตรงและผลประโยชน์ร่วมของกลุ่มไป พร้อมกัน

8. ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งสถานภาพผูกพัน โดยให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มี บทบาทหน้าที่ในกลุ่ม

1.4.8 การเจริญเติบโตของกลุ่ม

กลุ่มจะเจริญเติบโตได้ หมายถึง กลุ่มที่เกิดขึ้นมาแล้วสามารถดำเนินชีวิตของกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเจริญเติบโต หมายถึง ทั้งการเจริญเติบโตซึ่งมักเป็นการเพิ่มขนาดหรือ การเพิ่มพูนภายนอก และการพัฒนาซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนกว่าการเจริญเติบโต กล่าวคือ มิใช่หมายถึงแต่เพียงการเพิ่มขนาดเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงแทนหรือปัจเจกบุคคลได้ กลับกลายสู่สภาวะ

การที่จะรู้ว่า กลุ่มมีการเจริญเติบโตหรือมีการพัฒนาแล้วหรือบรรลุสู่สภาวะ แล้ว ดูได้จากหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. กลุ่มมีความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่ม
2. ทำให้เกิดความก้าวหน้าได้ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่ม ด้วยความมีประสิทธิภาพ สูงสุด และใช้ความเพียรพยายามน้อยที่สุด
3. สามารถมองไกลไปล่วงหน้าและวางแผนล่วงหน้า
4. ประสบความสำเร็จอย่างสูงในการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม
5. สามารถริเริ่ม และดำเนินการในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และมี ประสิทธิภาพ
6. ประสบความสำเร็จในการสร้างวิธีการทำงานร่วมกัน และมีความพร้อมที่จะ เปลี่ยนแปลงแบบแผนการดำเนินงานของกลุ่มในสมดุสภาพของกลุ่มที่เหมาะสม
7. มุ่งในเรื่องการทำหน้าที่ของกลุ่มเอง กล่าวคือ สามารถเผชิญปัญหาทางอารมณ์ ที่เป็นไปของกลุ่ม และทำการเปลี่ยนแปลงอะไรก็ได้ที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างชาญฉลาด
8. มีคุณภาพที่เหมาะสมระหว่างผลผลิตของกลุ่ม (หน้าที่ของกลุ่มเชิงสังคม) และ ความพึงพอใจในความต้องการของตน (หน้าที่ของกลุ่มเชิงจิต)

9. จัดให้มีการเผยแพร่กระจาย และการมีส่วนร่วมในเรื่องความรับผิดชอบ
ของความเป็นผู้นำ

10. บรรลุถึงสมดุลภาพอันเหมาะสม ระหว่างเนื้อหาสาระและขบวนการนิเทศ

11. มีความเหนียวแน่นสามัคคี หรือความแข็งแกร่งในระดับสูง แต่ไม่ใช่ในแง่
ของการแยกตัวเองไม่เฉพาะกลุ่ม หรือในแง่ของเอกภาพเฉพาะคน

12. มีการใช้ประโยชน์จากความสามารถที่ต่างกันของสมาชิกกลุ่มอย่างชาญฉลาด

13. เฝ้ายิ่งกับความจริงและทำงานบนพื้นฐานของความเป็นจริงมากกว่าที่จะคิด
ฝันเอง

14. จัดให้มีบรรยากาศแห่งอิสระเสรีทางใจ เพื่อการแสดงออกทั้งมวลของ
ความรู้สึกรู้สึกและความคิดเห็นต่าง ๆ

15. ไม่ถูกรอบคลุมจนเกินไป โดยผู้นำกลุ่มหรือโดยใครคนใดคนหนึ่งในบรรดา
สมาชิกของกลุ่ม

16. บรรลุถึงสมดุลภาพระหว่างพฤติกรรมแห่งการแข่งขันและพฤติกรรมแห่ง
ความร่วมมือในส่วนสมาชิกกลุ่ม

17. มีดุลยภาพหรือความพอดีในการใช้อารมณ์และการใช้เหตุผล

18. สามารถที่จะเปลี่ยนแปลง และปรับตัวเองให้เข้ากับความเป็นไปตาม
สถานการณ์ที่ต่างกันออกไป

19. ตระหนักว่าวิธีการไม่สามารถแยกออกจากจุดหมายปลายทาง

20. ตระหนักในค่านิยม และข้อจำกัดของกรรมวิธีทางประชาธิปไตย

กล่าวโดยสรุป โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละ
ตำบลมีผลิตภัณฑ์ ดีเด่นที่อยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรทางธรรมชาติของชุมชน
และทำเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่กระตุ้นให้ชุมชนเกิดระบบ การรวมกลุ่ม การ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน และพัฒนา
คุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดสากล การเข้าเป็นสมาชิก
กลุ่มจะสามารถนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีองค์ประกอบได้แก่ สมาชิกกลุ่ม กรรมการบริหาร กิจกรรม
ของกลุ่ม กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและกองทุน มีการพัฒนากลุ่มทำให้กลุ่มมีการเจริญเติบโตซึ่ง
ส่งผลให้ มีรายได้เพียงพอพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

เมื่อสมาชิกในองค์กรหรือกลุ่มมีแรงจูงใจในการทำงาน มีความผูกพันต่อองค์กรพร้อมทั้งทำงานเพื่อมุ่งหวังความสำเร็จ หลีกเลี่ยงความล้มเหลว ผลลัพธ์ที่ตามมาคือความสำเร็จของทั้งองค์กรหรือกลุ่ม และตัวของบุคคลเองด้วย จึงน่าจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องแรงจูงใจ หรือปัจจัยจูงใจ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของแรงจูงใจ

เพ็ญรุ่ง กวีรัตน์ธีราช (2538 : 54) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานหรือพลังกระตุ้น พฤติกรรมให้แต่ละบุคคลใช้ความสามารถในการทำงานไปสู่เป้าหมาย

สมพงษ์ เกษมสิน (อ้างถึงใน อุทัย ปัญญาโกณู 2539 : 27) ให้ความหมายของการจูงใจว่าเป็นนามธรรมคือเป็นวิธีการที่จะชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีสิ่งเร้าหรือแรงจูงใจ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การจูงใจหมายถึงความพยายามจะชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติตามต่อสิ่งจูงใจ สิ่งจูงใจอาจมีได้ทั้งจากภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น ๆ เอง แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคลคือความต้องการ (need)

อุทัย ปัญญาโกณู (2539 : 27) การจูงใจหมายถึง กระบวนการในการพยายามทำให้ครูเกิดพฤติกรรมไปในทางที่ผู้บริหาร หรือองค์กรตั้งไว้ โดยทั้งนี้ ใช้ปัจจัยจูงใจ ที่สนองต่อความต้องการของครู จูงใจให้เกิดพฤติกรรมนั้น

2.2 ลักษณะของการจูงใจ

รังสรรค์ ประเสริฐศณี (2548 : 81-82) กล่าวว่า การจูงใจ (Motivation) เป็นความต้องการ (Need) ที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรงภายในจิตใจ ทำให้บุคคลเกิดความเครียด บุคคลจึงพยายามหาวิธีเพื่อตอบสนองความต้องการนั้น ในองค์การธุรกิจการจูงใจมีความจำเป็นต่อกระบวนการเพิ่มผลผลิตทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทั้งนี้เพราะการจูงใจที่ถูกต้องและเหมาะสมจะกระตุ้นให้บุคลากรตั้งใจ เต็มใจ และทุ่มเทงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุดในที่สุด

2.3 ทฤษฎีการจูงใจ (Theories of Motivation)

สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ

1. ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theories) จะมุ่งที่วิธีการต่าง ๆ ในกระบวนการควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสม (Schermerhorn Hunt and Osborn 2003 : 103) โดยจะมุ่งที่การสังเกตพฤติกรรมมากกว่าความรู้สึคนึกคิดของพนักงาน ดังนั้นทัศนคติการเสริมแรงจะเกิดขึ้นจากการสังเกตตัวบุคคลเพื่อทราบถึงผลลัพธ์กับการทำงาน (Work-related outcomes) ซึ่งมีคุณค่าในระดับสูง โดยสังเกตว่ามีการเปลี่ยนแปลงเมื่อใด ที่ไหน อย่างไร และทำไม ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงการจูงใจภายนอกของพนักงานได้โดยการจัดการเสริมแรงอย่างมีระบบ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมปฏิบัติงานของพนักงาน

2. ทฤษฎีเนื้อหา (Content Theories) จะมุ่งที่การกำหนดความต้องการของแต่ละบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย (1) ความต้องการด้านกายภาพ (Physiological) (2) ความต้องการด้านจิตวิทยา (Psychological) ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเกิดการตอบสนอง เพื่อลดหรือจัดความต้องการนั้นให้หมดไป ทฤษฎีนี้ยังเสนอแนะว่าผู้บริหารจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองด้านบวกต่อความต้องการของบุคคล นอกจากนี้ผู้บริหารจะต้องอธิบายให้พนักงานทราบถึงวิธีการทำงานที่ไม่ดี (Poor performance) พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา (Undesirable behaviors) ความพึงพอใจในระดับต่ำ (Low satisfaction) และอื่นๆ ที่อาจเป็นตัวขัดขวางไม่ให้ความต้องการได้รับการตอบสนองหรือทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงานขึ้น ทฤษฎีเนื้อหาของการจูงใจ ประกอบด้วย (1) ทฤษฎีลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs) (2) ทฤษฎีการจูงใจอีอาร์จี (ERG) ของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer's ERG theory) (3) ทฤษฎีความต้องการที่แสวงหาของ แม็คเคลแลนด์ (McClelland's acquired-need theory)

3. ทฤษฎีกระบวนการ (Process Theories) จะมุ่งที่การแสวงหาความเข้าใจในกระบวนการความรู้ความเข้าใจ (cognitive processes) ซึ่งเกิดขึ้นภายในจิตใจของมนุษย์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของบุคคล

ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีเนื้อหา (Content theories) กับทฤษฎีกระบวนการ (Process theories) กล่าวคือ ทฤษฎีเนื้อหา (Content theories) จะระบุว่าความมั่นคงในการทำงานเป็นความต้องการที่สำคัญของแต่ละบุคคล ส่วนทฤษฎีกระบวนการ (Process theories) จะระบุถึงสาเหตุที่บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้รางวัลหรือโอกาสในการทำงาน อย่างไรก็ตามทฤษฎีแต่ละประเภทจะช่วยให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการจูงใจซึ่งไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่จะอธิบายได้อย่างสมบูรณ์ จึงต้องอาศัยทั้ง 3 ทฤษฎีร่วมกัน เพื่อให้เกิดทัศนคติแบบประสมประสานของกลไก

การจูงใจ (Motivational dynamics) ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ในสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง

การจูงใจข้ามวัฒนธรรม (Motivation Across Cultures) การจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในธุรกิจระดับโลก เป็นสิ่งจำเป็น ที่ผู้บริหารจะต้องศึกษาถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ (Across cultures) ซึ่งจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศตลอดจนค่านิยมและทัศนคติของแต่ละบุคคล เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีความสำคัญต่อการจูงใจและเป็นพื้นฐานด้านวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ซึ่งเราจะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ และหลีกเลี่ยงทั้งการนิยมในวัฒนธรรมท้องถิ่น (Parochial) หรือการนิยมในวัฒนธรรมของตนเอง (Ethnocentric) โดยสมมุติว่าบุคคลในทุกวัฒนธรรมได้รับแรงจูงใจจากสิ่งเดียวกันด้วยวิธีการเดียวกัน

2.4 ทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg)

ทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's two-factor theory) เป็น ทฤษฎีที่ระบุถึงสภาพแวดล้อมของงานที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน (Job dissatisfaction) และลักษณะของงานที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) (Schermerhorn, Hunt and Osborn 2003 : 144) ทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์กแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การเชื่อมโยงความพึงพอใจในการทำงาน (Job satisfaction) กับปัจจัยการจูงใจ (Motivator factors) เช่น ความรับผิดชอบและความท้าทาย ซึ่งสัมพันธ์กับลักษณะงาน (Job content) (2) การเชื่อมโยงความไม่พึงพอใจในการทำงาน (Job dissatisfaction) กับปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) เช่น ค่าตอบแทนและสภาพการทำงาน ซึ่งสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของงาน (Job context) ทฤษฎีนี้อาจเรียกว่า ทฤษฎีการจูงใจและธำรงรักษา (Motivation maintenance theory) หรือ ทฤษฎีการจูงใจ - สุขอนามัย (Motivation hygiene theory)

ทฤษฎีนี้ได้มีการพัฒนาโดยเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg) ในปี ค.ศ. 1950-1959 และในช่วงแรกของปี ค.ศ.1960-1969 ทฤษฎี 2 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยสุขอนามัย (2) ปัจจัยจูงใจ ดังแผนภูมิที่ 2

1. ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้นุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจในงาน (Job dissatisfaction) ปัจจัยสุขอนามัยจะเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมของงาน เช่น นโยบายและการบริหารงานขององค์กร ลักษณะของการบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน สภาพการทำงาน ความมั่นคง อัตราค่าจ้าง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าปัจจัยสุขอนามัยมีความสัมพันธ์กับความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง และความ

ต้องการความผูกพันหรือการยอมรับ (ความต้องการทางสังคม) ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ การปรับปรุงด้านปัจจัยสุขอนามัยนี้จะไม่ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานของพวกเขาแต่เป็นการป้องกันไม่使他们เกิดความไม่พึงพอใจในงานดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 นโยบายขององค์การ (organizational policy) หมายถึง การจัดการ การบริหารงานขององค์การ และการติดต่อสื่อสารในองค์การ

ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) สภาพแวดล้อมของงานที่ทำให้เกิด ความไม่พึงพอใจในงาน	ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) ลักษณะของงานที่ทำให้เกิด ความพึงพอใจในงาน
● นโยบายขององค์การ (Organizational policies) ● ลักษณะของการบังคับบัญชา (Quality of supervision) ● สภาพการทำงาน (Working conditions) ● ค่าจ้างหรือเงินเดือนขั้นพื้นฐาน (Base wage or salary) ● ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Relationships with peers) ● ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชา (Relationships with subordinates) ● สถานภาพ (Status) ● ความมั่นคง (Security)	● ความสำเร็จ (Achievement) ● การยกย่อง (Recognition) ● การทำงานด้วยตนเอง (Work itself) ● ความรับผิดชอบ (Responsibility) ● ความก้าวหน้า (Advancement) ● ความเจริญเติบโต (Growth)
← ต่ำ ความไม่พึงพอใจในงาน 0 ความพึงพอใจในงาน สูง	
(Job dissatisfaction)	(Job satisfaction)

แผนภูมิที่ 2 ปัจจัยจูงใจ 2 ปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg's two factors)

ที่มา : Frederick Herzberg, Two Factors Theory (New York : McGraw-Hill Book Company, 1970), 121-131.

1.2 ลักษณะของการบังคับบัญชา (interpersonal relation with superior)

หมายถึง การติดต่อระหว่างบุคคลกับผู้บังคับบัญชาที่แสดงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความสามารถทำงานร่วมกันและเข้าใจซึ่งกันและกัน

1.3 สภาพการทำงาน (working condition) หมายถึง สภาพทางกายภาพของงาน เช่น

แสง เสียง อากาศ ช่างโม่งการทำงาน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์การทำงาน หรือ เครื่องมือต่างๆ

1.4 ค่าจ้างหรือเงินเดือนขั้นพื้นฐาน (base wage or salary) หมายถึง เงินเดือนและการ

เลื่อนขั้นเงินเดือนนั้นเป็นที่น่าพอใจของบุคคลในหน่วยงาน

1.5 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (relation with peers) หมายถึง การติดต่อระหว่าง

บุคคลกับเพื่อนร่วมงานที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความสามารถทำงานร่วมกัน และความเข้าใจซึ่งกันและกัน

1.6 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา (relation with subordinate) หมายถึง การที่

บุคคลสามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจอันดีและความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.7 สถานภาพ (status) หมายถึง อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับของสังคม มีเกียรติ และ

ศักดิ์ศรี

1.8 ความมั่นคง (security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในงาน

ความยั่งยืนของอาชีพ หรือความมั่นคงขององค์กร

2. ปัจจัยจูงใจ (Motivator factors) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ทำ

ให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน (Job satisfaction) ได้แก่ โอกาสในการเจริญก้าวหน้า ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการชมเชย ยกย่อง การได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานในขั้นที่สูงขึ้นไป การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งจัดอยู่ในความต้องการขั้นที่ 4 และขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ คือ ความต้องการการยกย่อง (ความภาคภูมิใจในตนเอง) และความต้องการความสำเร็จในชีวิต ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ความสำเร็จ (achievement) หมายถึง การที่คนทำงานได้เสร็จสิ้นและ

ประสบผลสำเร็จอย่างดี เมื่องานประสบผลสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มในผลสำเร็จของงานนั้น

2.2 การยกย่อง (recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่ว่าจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับนี้จะอยู่ในรูปของการยกย่อง ชมเชย หรือการยอมรับในความรู้ ความสามารถ

2.3 การทำงานด้วยตนเอง (work itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทนาย หรือเป็นงานที่สามารถทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพัง

2.4 ความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานและมีอำนาจในงานที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่

2.5 ความก้าวหน้า (advancement) หมายถึง ได้รับเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น การมีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม

2.6 ความเจริญเติบโต (growth) หมายถึง โอกาสที่จะได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่ง และได้รับความก้าวหน้าในทักษะวิชาชีพ เป็นต้น

ปัจจัยสูงใจจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีความกระตือรือร้นและพยายามทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นเมื่อต้องการให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ผู้บริหารจึงควรมอบหมายงานที่ทำทนายให้บุคคลได้มีโอกาสรับผิดชอบในงานที่สูงขึ้นเฮอร์ชเบอร์ก กล่าวไว้ว่า ถ้าท่านต้องการให้บุคคลทำงานดี ท่านก็ควรจะให้งานที่ดีแก่พวกเขาด้วย

ในทำนองเดียวกัน ปัจจัยสุขอนามัยไม่ใช่สิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่เป็นข้อกำหนดที่ป้องกันไม่ให้นักงานเกิดความไม่พอใจในงานที่ทำ ถ้าไม่มีปัจจัยเหล่านี้แล้วอาจก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจแก่นักงานได้ ซึ่งพนักงานอาจรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องหรือต่อรอง ผู้บริหารจึงมักจัดโครงการด้านผลประโยชน์พิเศษต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานพึงพอใจ เช่น การลาป่วย การลาพักร้อน และโครงการที่เกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิการของพนักงาน

นักวิชาการด้านพฤติกรรมองค์กรได้มีการโต้เถียงถึงความเหมาะสมของ ทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two-factor theory) และวิธีการประยุกต์ใช้ มีหลายประเด็นที่ไม่สามารถนำทฤษฎีนี้ไปใช้ได้ ประเด็นที่จะต้องวิเคราะห์ในทัศนะของนักวิทยาศาสตร์ (Scientific approach) ซึ่งต้องการให้ทฤษฎีนี้มี การพิสูจน์ภายใต้งานวิจัยที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ทฤษฎี 2 ปัจจัยยังมีลักษณะคล้ายกับทฤษฎีเนื้อหา (Content theories) ซึ่งประสบความสำเร็จในการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเชื่อมโยงการจูงใจและความต้องการทั้งด้านความพึงพอใจและการทำงาน เพื่อที่จะพิจารณาความแตกต่างด้านวัฒนธรรมและความเป็นมืออาชีพ

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาทฤษฎีปัจจัยจูงใจในการทำงานหรือแรงจูงใจ ปัจจัยจูงใจหรือแรงจูงใจเป็นปัจจัยหรือสิ่งที่คนต้องการ เพราะคนงานได้รับการตอบสนอง ผลตอบแทนจาก

การทำงานทำให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร/ หน่วยงาน/ กลุ่มงาน/ ส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่า แรงจูงใจเหล่านี้มีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่ง หรือเป็นแรงขับเคลื่อนให้กลุ่มคน กลุ่มอาชีพแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม และยุติธรรมตามศักยภาพของกลุ่ม และปัจเจกบุคคลเป็นหลัก ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกแรงจูงใจซึ่งเป็นพลังที่คอยกระตุ้นจากภายใน ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนให้ทำงานทุกสิ่งทุกอย่างในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ สืบเนื่องจากภายในนี้เอง อันได้แก่ ความสำเร็จ การยกย่อง การทำงานด้วยตนเอง ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า และความเจริญเติบโต

ตอนที่ 3 แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมนั้นมีหลายมิติ กิจกรรม เหตุการณ์ สำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนนั้น ๆ ได้ตระหนักถึงปัญหาความต้องการภายในชุมชน และรวมกันเป็นพลังผลักดัน ให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกันตั้งแต่เริ่มแรกของกระบวนการ จนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการต้องมีอิสรภาพ เสมอภาค เท่าเทียมกัน มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะดำเนินการนำไปสู่การพัฒนาในทิศทางที่ กลุ่มปรารถนา ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนานั้น จะต้องเกิดจากแนวคิดหลาย ๆ ด้าน เพื่อความเข้าใจในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้ดีขึ้นจึงศึกษาแนวความคิดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการสำรวจแนวความคิดเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมตามทรรศนะของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน พอสรุปเป็นสองแนวทางคือ แนวทางหนึ่ง เป็นการมองการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการ (Process) ที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นการมองที่ตัวบทบาทให้ความสำคัญที่ภาครัฐ ส่วนแนวทางที่สองนั้น เป็นการมองที่ตัวผู้ปฏิบัติ ซึ่งก็คือประชาชนที่เป็นกลไกสำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วม จากการศึกษาค้นคว้า แนวความคิดของการมีส่วนร่วมที่กล่าวไว้มี ดังต่อไปนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547 : 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมคือการที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

อุนตา นพคุณ (2546 : 80) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง บางสิ่งบางอย่างที่เป็นคุณลักษณะเป็นคำนิยาม เป็นเรื่องทางจิตพิสัย (Affective Domain)

จูเลียส (Julius K Nyerere อ้างถึงใน อุนตา นพคุณ 2546 : 81) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม (Participation) หมายความว่า กระบวนการที่มนุษย์ สามารถจะกระทำ การเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนทั้งนี้เพราะประชาชนนั้นไม่ใช่วัตถุ หรือสิ่งที่จะถูกกระทำการ เขาไม่ใช่ผู้ที่จะถูกพัฒนาหรือถูกผู้อื่นสั่งสอนไว้ ประชาชนเองเท่านั้นที่จะพัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด ไตร่ตรอง หาทางเลือก การแก้ปัญหาและการลงมือกระทำการเอง เป้าหมายของกระบวนการนี้คือการปลดปล่อยตัวเองจากข้อจำกัดต่าง ๆ และเพิ่มทักษะตนเองในการควบคุมสภาพแวดล้อม

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กรมการพัฒนาชุมชน 2545 : 113) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนหรือ ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้น หลังจากที่ได้กำหนด วัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกันและปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุม ประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยทางอ้อมคือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของหมู่บ้านหรือเป็นไปโดยตรงคือ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

ชินรัตน์ สมสืบ (2539 : 24) เสริมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมของโครงการ การดำเนินงานพัฒนาชนบททุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 138) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาว่า หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ ตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดม ทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยโครงการดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2547 : 183) ขยายความ การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ (Mental and Emotional Implement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกลุ่มด้วย

วันชัย วัฒนศัพท์ (2544 : 1) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการซึ่งสาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการและมีทรัพยากรที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

สรุป ความหมายการมีส่วนร่วมคือ การให้ความร่วมมือในการพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องเป็นไปอย่างมีอิสระ เสมอภาค ตามความสนใจ หรือค่านิยมอาจจะเป็นการเข้าร่วมเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือตลอดทั้งโครงการก็ได้

3.2 ลักษณะรูปแบบของการมีส่วนร่วม

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 146) ได้สรุปถึง ลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การสนับสนุนทรัพยากรคือ การสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงานหรือการช่วยทำกิจกรรมคือร่วมกันในการวางแผน ประชุมแสดงความคิดเห็นดำเนินการติดตามและประเมินผล
2. อำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วมคือ การเป็นผู้นำ เป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ลักษณะของการมีส่วนร่วมนี้ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วมจึงมีการโต้แย้งว่า การมีส่วนร่วมโดยใช้วิธีการพัฒนาความสามารถของประชาชนเป็นเพียงการเปิดโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจทางออกที่ควรเป็นคือ การเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ประชากร

อนงค์ พัฒนจักร (อ้างถึงใน ชัชวาล เอื้อสุวรรณ 2544 : 27) สรุปการมีส่วนร่วมไว้ 5 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะตัวบุคคล หรือ ปังเจกบุคคล ในลักษณะนี้จะให้ความสำคัญในปัจเจกบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมองประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญของแนวคิด เช่น การตัดสินใจ จิตสำนึกในความเป็นเจ้าของ ความรู้สึกรับผิดชอบความพึงพอใจและแรงจูงใจ
2. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกลุ่มและขบวนการ ที่มุ่งสร้างพื้นฐานอำนาจจากการสร้างกลุ่มและโครงสร้างภายในหน่วยงาน ให้เป็นขบวนการที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ในลักษณะนี้ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำผู้ตามและการบริหารจัดการของประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมในลักษณะของสถาบันฯ ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในแง่ของการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันฯ มีการถ่ายเท หรือ ขยายโครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มผลประโยชน์ และชนชั้นทางสังคมในการกำหนดรูปแบบการใช้ทรัพยากรการบริหาร สถานะ และอำนาจในสังคม

4. การมีส่วนร่วมในลักษณะโครงการ ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญที่การจัดโครงการอันก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่ดี โดยเน้นกลุ่มเป้าหมาย การถ่ายทอดระบบเทคนิคความรู้และการกระจายอำนาจสู่ประชาชน ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงที่ดีระหว่างประชาชนกับรัฐ

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะของนโยบาย ในลักษณะนี้ให้ความสำคัญในเรื่องของการยอมรับ หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และผู้เสียเปรียบในสังคมแล้วนำมาใช้ กำหนดเป็นนโยบายและแผนงานระดับชาติ เพื่อเป็นการประกันความมั่นคงในเรื่องของการให้การสนับสนุน และยอมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในรูปของสถาบัน โครงการ กฎหมายและอุดมการณ์แนวคิดใหม่ ๆ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 189) กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ตั้งแต่เป็นสมาชิกจนถึงเป็นผู้นำหรือประธานกรรมการ คือ

1. เป็นสมาชิก
2. เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุม
3. เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วยเหลือ
4. เป็นกรรมการ

5. เป็นประธานกรรมการ

นอกจากนี้แล้ว ยังอาจพิจารณาจากลักษณะต่อไปนี้ คือ

6. สมาชิกผู้นั้นทำอะไรระหว่างการประชุม (What Members do between meetings)
7. สมาชิกผู้นั้นเล่นบทอะไรในที่ประชุม (What part they during meetings)

อัฟฮอฟฟ์ (Uphoff อ้างถึงใน น่ายุทธ สงค์ธนาพิทักษ์ 2544 : 21-22) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่ออธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบ ของการมีส่วนร่วมได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยอาจเป็นการตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มต้นการตัดสินใจ ในช่วงของกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นไปทั้งรูปของการเข้าร่วมโดยมีการสนับสนุนทางด้านทรัพยากร หรือการเข้าร่วมในการบริหารและการร่วมมือรวมถึงการเข้าร่วมในการลงแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในรูปแบบนี้นั้น เป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมทั้งหมดและเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff อ้างถึงใน ชัชวาล เอื้อสุวรรณ 2544 : 30) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนคือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วยการสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคมหรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ฉอาน วุฑฒรรมรักษา (อ้างถึงใน นายยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์ 2544 : 22-23) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมออกเป็น ร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมออกแรง ร่วมออกเงิน วัสดุอุปกรณ์ ร่วมเป็นกรรมการ และได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at Meeting)

2. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial Contribution)

3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership as Committees)

4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำการมีส่วนร่วม (Position of Leadership)

5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interview)

6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)

7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่มหรือผู้เริ่ม (Entrepreneur)

9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือลูกจ้าง (Employee)

10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material Contribution)

3.3 กระบวนการหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อकिन ริพัฒนา (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน 2545 : 116) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาไว้ 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การพิจารณาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

ขั้นที่ 2 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

ขั้นที่ 3 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางวิธีการในการแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา

ขั้นที่ 5 ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมการพัฒนา

บัทธ อ่อนคำ (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน 2545 : 116) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้ง ด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

เลียบ ไทยอิง (อ้างถึงใน กรมการพัฒนาชุมชน 2545 : 116-117) เรื่องประสบการณ์เรียนรู้จากชาวบ้าน : กระบวนการและขั้นตอนการมีส่วนร่วมในชุมชน ได้เสนอแนะ ขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน เรียกว่า 6 รว่ ดังนี้

1. ขั้นการร่วมอยู่ร่วมกินและรับรู้ปัญหา เป็นขั้นตอนที่นักวิจัยต้องทำตนเองให้ผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับชาวบ้าน เพราะโดยข้อเท็จจริงนักพัฒนาและนักวิจัยเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งเป็นคนต่างถิ่นมีการศึกษาสูงกว่าชาวบ้าน ความแปลกแยกและความแปลกหน้าระหว่าง ชาวบ้านและนักพัฒนาจึงยังคงดำรงอยู่ นักพัฒนาจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นเนื้อเดียวกับชาวบ้านก่อน นักพัฒนาจึงสามารถเรียนรู้และเก็บข้อมูลเชิงลึกจากชาวบ้านได้ นั่นหมายถึง เมื่อชาวบ้านมองเห็น

ว่า นักพัฒนาเป็นกลุ่มเดียวกับเขา การร่วมอยู่กินและรับรู้ปัญหา จึงเป็นกลวิธีแรกที่นักพัฒนา และนักวิจัยชุมชนต้องเรียนรู้และปรับตัว

2. ขั้นร่วมทำงานเป็นหนึ่งเดียวกับชุมชน โดยปกติการที่ชาวบ้านจะมองเห็นนักพัฒนา เป็นบุคคลกลุ่มเดียวกับเขาเป็นเรื่องค่อนข้างยาก เพราะนักพัฒนามีคุณสมบัติแตกต่างจากชาวบ้าน ดังกล่าวมาแล้ว สิ่งที่จะช่วยให้ นักพัฒนาเป็นกลุ่มเดียวกันได้จึงต้องร่วมทำงานกับชาวบ้าน นักพัฒนา ทำตัวให้เป็นกลุ่มเดียวกับชาวบ้านได้ ต้องร่วมทำงานให้เหมือนกับที่เขาทำในชีวิตประจำวัน ความ แปรกแยกและความแตกต่างจึงกลายเป็นความประสมกลมกลืน ความไว้นื้อเชื่อใจจึงเกิดขึ้น

3. ขั้นร่วมคิดร่วมศึกษาปัญหาชุมชน วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ทำให้เกียรติผู้ใหญ่และผู้รู้ ในกรณีที่นักพัฒนาหรือนักวิจัยซึ่งมีคุณสมบัติของผู้มีการศึกษาสูงเป็นผู้รู้กว่า ชาวบ้านจะคิดว่า เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องให้ตนได้ จึงยอมรับฟังความคิดเห็นมากกว่า ที่จะเป็นผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น ความคิดเห็นที่ได้จากนักพัฒนา จึงเป็นปัญหาของนักพัฒนาและนักวิจัยชุมชน มิใช่เป็นปัญหาของ ชุมชน ดังนั้น การที่นักพัฒนาจะเรียนรู้และได้ปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง นักพัฒนาต้องทำตัวให้ เป็นกลุ่มเดียวกับชุมชนก่อน อย่างไรก็ตาม トラบใดที่ชาวบ้านยังคิดว่านักพัฒนาเป็นผู้รู้มากกว่า ชาวบ้านจะไม่ยอมคิดร่วมกับนักพัฒนาแต่จะให้นักพัฒนาเป็นผู้คิด ผลที่ได้จากความคิดในการ แก้ไขปัญหาจึงเป็นผลที่เกิดจากนักพัฒนา ผลสุดท้ายปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนยังคงดำรงอยู่ ดังนั้น กระบวนการร่วมคิดและร่วมศึกษาปัญหาชุมชนจึงเป็นวิธีการที่จะได้ปัญหาและข้อมูลที่แท้จริงของ ชุมชน นำไปสู่การร่วมแก้ไขปัญหามาตรัดที่ตรงประเด็นในขั้นต่อไป

4. ขั้นร่วมกันพัฒนาแก้ไขปัญหามุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคือ ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติระหว่างนักพัฒนา กับชาวบ้าน การที่นักพัฒนาทำตัวให้เป็นกลุ่มเดียวกับ ชาวบ้าน จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาวิธีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบจากนักพัฒนาสู่ ชาวบ้าน ถ่ายเทภูมิปัญญาและข้อมูลที่แท้จริงของชาวบ้านสู่ นักพัฒนา ขั้นการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาชุมชน จึงเป็นการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่างชาวบ้าน นักพัฒนาและ นักวิจัย

5. ขั้นร่วมสรุปและร่วมประเมินผล การร่วมกันพัฒนาเป็นขั้นตอนของการปฏิบัติจริง ดังนั้นผลที่เกิดจากการปฏิบัติ นักพัฒนาและชาวบ้านจึงรับรู้ร่วมกันด้วยการร่วมกันสรุปและร่วม ประเมินผลข้อสรุปที่ได้จึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ของชุมชนและนักพัฒนา

6. ขั้นร่วมรับผลและพัฒนาขั้นต่อไป ผลของข้อสรุปในขั้นที่ 5 จะเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ นักพัฒนาและชาวบ้านใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนและการพัฒนาชุมชนต่อไป

3.4 วัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม ไม่ใช่ส่งผลเพียงสร้างความภูมิใจในการได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมใน ส่วนของปัจเจกบุคคล และสร้างความสามัคคีในชุมชนเท่านั้น การมีส่วนร่วมถูกนำมาใช้เป็นกลไก ในการพัฒนาของรัฐให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชนด้วย ซึ่ง ฮัตนาการ์และวิลเลียมส์ (Ehatnagar and Williams อ้างถึงใน เดโช แสงภักดี 2546 : 21) ได้สรุปถึง วัตถุประสงค์ ของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การสร้างความเห็นพ้องต้องกัน ความร่วมมือ และ ความสัมพันธ์ที่จะนำไปสู่ ความสำเร็จได้อย่างราบรื่น โดยการใช้ต้นทุนน้อยที่สุด (Minimize Overall Costs)
2. ประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ สามารถดำเนินโครงการสำเร็จได้ตามเป้าหมาย
3. ผลประโยชน์ที่จะได้รับ (Beneficial Capacity) คือ ผลประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมใน โครงการจะได้รับ
4. การพึ่งพาตนเอง (Self-Reliance) คือ ความรู้สึกถึงการเป็นอิสระ การตระหนักใน ตนเอง (Self-Awareness) และความรู้สึกเชื่อมั่นของคนในชุมชน ที่จะเรียนรู้และวางแผนการ ดำเนินชีวิตของตนเอง
5. การให้อำนาจ (Empowerment) คือ การให้อำนาจในการจัดการ
6. การสนับสนุน (Sustainability) คือ การมีส่วนร่วมจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรักษา และช่วยกันดำเนินงาน โครงการให้ต่อเนื่องต่อไป

3.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นกระบวนการพัฒนาสังคม โดยคนในชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี ได้มีนักวิชาการกล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังต่อไปนี้

วันชัย วัฒนศัพท์ (2544 : 7-10) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม จะมีประโยชน์ ดังนี้

1. เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ
2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง
3. การสร้างฉันทามติ (Consensus Building) และการยอมรับ
4. เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ
5. หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

6. ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม
7. เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นสามารถคาดคะเนถึงความกังวล และค่านิยมของประชาชนได้
8. พัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

3.6 ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ จะต้องมีการปัจจัยที่เอื้ออำนวย หรือมีส่วนผลักดันให้ประชาชน เข้ามาร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนซึ่ง ปาริชาตวิสัยเสถียร และคณะ (2543 : 152-153) กล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้อง

- 1.1 การกำหนดนโยบาย จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมในท้องถิ่น
- 1.2 สนับสนุนกิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม

วัฒนธรรม และการเมือง

- 1.3 การสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยระบบต่าง ๆ ของ

ราชการจะต้องเอื้ออำนวย และเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

- 1.4 มีการติดตามประเมินผล และการให้การสนับสนุนในภายหลัง

2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในชุมชนจะต้อง

- 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา
- 2.2 เป็นฝ่ายตัดสินใจ ริเริ่มกิจกรรมและรับผลประโยชน์
- 2.3 เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น
- 2.4 มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่น
- 2.5 ได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงานและรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้อง

- 3.1 ศึกษาชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและได้เรียนรู้สภาพแวดล้อมในทุก ๆ

ด้านในชุมชน

- 3.2 มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วม

- 3.3 ค้นหาผู้นำที่มีศักยภาพ ซึ่งจะเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ชาวบ้าน แสดงความคิดเห็นและ

มีส่วนร่วมในงานพัฒนา

- 3.4 รวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหา

- 3.5 เป็นผู้สนับสนุนด้านการศึกษการให้ข้อมูลข่าวสาร วิทยาการใหม่ ๆ วัสดุ

อุปกรณ์ที่จำเป็นและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6 มีความจริงใจ และมีความผูกพันกับท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนเชื่อถือและศรัทธา

3.7 ดำเนินงานพัฒนาที่มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

4. ปัจจัยเชิงใจ

4.1 การได้รับผลประโยชน์จากการได้เข้ามีส่วนร่วม ในกิจกรรมการพัฒนา

4.2 โครงการพัฒนาตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

บรูคส์ (Brudges อ้างถึงใน เดโซ แสงภักดี 2546 : 25-26) ได้สรุปถึงเงื่อนไขของการเข้ามามีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ความเหมาะสมของกลุ่มหรือองค์กรที่จะเข้าร่วม

2. ประโยชน์ที่จะได้รับ

3. เรื่องนั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องหรือคุกคามการดำเนินชีวิตของบุคคล

4. การบังคับให้เข้าร่วม

5. การได้รับความรู้ที่ดีกว่าจากการเข้ามามีส่วนร่วม

6. การได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มความสับสนต่าง ๆ

7. ความสะดวก คล่องตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมหรือการมีขั้นตอนไม่ยุ่งยาก

มหาวิทยาลัยโอไฮโอ (Ohio State University อ้างถึงใน เดโซ แสงภักดี 2546 : 32-33)

ได้สรุปว่า ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนเมื่อ

1. เห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ

2. ความเหมาะสมและความสนใจต่อกลุ่มหรือองค์กรนั้น ๆ

3. เห็นว่ามีผลดีต่อชีวิตตนเองอย่างไร

4. องค์กรนั้นให้การสนับสนุนอย่างไร

5. การมีโอกาสได้รับความรู้เพิ่มขึ้น

6. รู้สึกสบายใจในการอยู่ในกลุ่มหรือองค์กรนั้น

กล่าวโดยสรุปการมีส่วนร่วมคือ การให้ความร่วมมือในการพัฒนาให้ดีขึ้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องเป็นไปอย่างมีอิสระ เสมอภาคตามความสนใจ หรือค่านิยมอาจจะเป็นการเข้าร่วมเพียงขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือตลอดทั้งโครงการก็ได้ โดยการมีส่วนร่วมเป็นการสร้างความสามัคคีในชุมชน และถูกนำมาใช้เป็นกลไก ในการพัฒนาของรัฐให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 5 ดาว จังหวัดนครปฐมนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวน ค้นคว้า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เจสสะปิอิง บารู (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ ศูนย์สาธิต การตลาดของสมาชิก ที่มีสถานภาพต่างกัน พบว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีความรู้ ความเข้าใจต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

ปฤษฎา บุญเชื้อ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการประสานความร่วมมือพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าความคาดหวังผลตอบแทนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชน

หุชนา ก้อนจันทเทศ (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิก นิคมสร้าง ตนเองในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย พบว่า ความคาดหวังใน ผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความ จำเป็นพื้นฐานด้านที่อยู่อาศัย

แก้ว นิมะเริง (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก องค์การสตรีในการพัฒนาชุมชนในจังหวัดลพบุรีพบว่า ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์การ ดำเนินงานขององค์กรสตรีเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนา ชุมชน

บรรจง กนะกาสัย (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในการพัฒนาป้าชายเลน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดจันทบุรี พบว่า การคาดหวัง ผลประโยชน์เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาป้าชายเลน

ปรัชญา ศรีภา (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้านศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัด ขอนแก่น พบว่า ความคาดหวังผลประโยชน์ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน

บัวผัน ลัดทิดา (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ชุมชนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มในลักษณะตามธรรมชาติ เช่น กลุ่มเครือญาติ กลุ่มศรัทธา วัด กลุ่มอาชีพชุมชน และกลุ่มที่รัฐเข้าไปจัดตั้ง แต่กลุ่มตามธรรมชาติมีประสิทธิผลและมีความยั่งยืนกว่ากลุ่มที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ ซึ่ง ส่งผลต่อการร่วมกันดำเนินกิจกรรมของชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การพึ่งพาช่วยเหลือกัน ด้านแรงงาน การปลูกเรือน ประเพณีการดำนา เกี่ยวข้าว เป็นต้น

จรรยารัตน์ หิรัญชูปพะ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการวนศาสตร์ชุมชน พื้นที่สูงในลุ่มน้ำห้วยผาะ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการร่วมมือทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อการมีส่วนร่วม ด้านต่าง ๆ ในโครงการฯ

ดวงหทัย วงษ์ราช (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวทางพระราชดำริ ของเกษตรกรในเขตอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเข้าร่วมในโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ให้ตามแนวพระราชดำริ

วารารณย์ อยู่วัฒนา (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียนของศูนย์เอกชนกรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนที่เป็นสมาชิกศูนย์ฯ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนนอกระบบโรงเรียน โดยรวมและรายการกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ยิ่ง กิริติบุรณะ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้แนวคิดการทำงานแบบร่วมมือในการดำเนินงานการเรียนนอกระบบโรงเรียน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่และเกือบทุกคนมีความต้องการระบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม สูงกว่าระบบการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันมาก

รัญลักษ์ จันทร์แก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว และการมีส่วนร่วมตัดสินใจซื้อในครอบครัวของเด็กวัยรุ่น พบว่า การมีส่วนร่วมของเด็กวัยรุ่น ในกระบวนการตัดสินใจซื้อของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ทั้งในประเภทสินค้าที่ใช้ร่วมกันในครอบครัว และสินค้าที่เด็กวัยรุ่นมีส่วนตัว

สรวงสุดา ไตรปรกรณ์กุล (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง กระบวนการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมไปประยุกต์ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชน พบว่า การนำแนวคิดการมีส่วนร่วมไปใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาของชุมชนสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้ช่วยกระตุ้นให้ชุมชนมีความตื่นตัวในการพูดคุย แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ถึงปัญหาในชุมชนมากยิ่งขึ้น มีการวางแผนและ การปฏิบัติใน

การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แต่พบว่า กระบวนการในการแก้ไขปัญหาขาดความต่อเนื่องจริงจัง จึงไม่สามารถทำให้ เกิดความตระหนักในปัญหาอย่างแท้จริง

วิวัฒน์ศิริ ศักดิ์วิโรจน์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี พบว่า ระดับความรู้และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแม่น้ำแม่กลองทั้งการอนุรักษ์น้ำ ดิน การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูล ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง

สรุป

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาเฉพาะทฤษฎี ข้อคิดเห็นและมโนทัศน์ที่รองรับว่า มีความสำคัญและน่าสนใจเพื่อนำมาศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่ พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาตนเอง ต้องการเข้าร่วมกลุ่มสายอาชีพอื่นๆ เพื่อหารายได้เพิ่มเติม และประโยชน์ที่มีต่อตนเองและชุมชน ส่วนทฤษฎีแรงจูงใจนั้น เน้นทฤษฎีแรงจูงใจหรือปัจจัยจูงใจของฮέρซเบิร์ก (Herzberg) ที่มุ่งเน้น 6 ด้านคือ ความสำเร็จ การยกย่อง การทำงานด้วยตนเอง ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า และความเจริญเติบโตในสังคม เพื่อเป็นต้นแบบในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ วิธีการ ดำเนินการวิจัยได้กำหนดสาระสำคัญสองประการคือ ขั้นตอนการดำเนินการและระเบียบวิธีการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ จึงกำหนดรายละเอียดของการ ดำเนินการวิจัยไว้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดระเบียบ โครงการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นการจัดเตรียมโครงการเพื่อให้ เกิดระบบของการดำเนินการตามโครงการ เป็นการศึกษาเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ปัญหา วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือ ขั้นตอนนี้เป็นการจัดทำเครื่องมือ ได้แก่แบบสอบถาม การพัฒนาเครื่องมือ และปรับปรุงข้อบกพร่องของเครื่องมือ

ขั้นตอนที่ 3 ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อติดต่อขออนุญาต เก็บข้อมูลใน สถานประกอบการ

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงานตามโครงการวิจัย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเครื่องมือไปเก็บข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องทำการ วิเคราะห์ เนื้อหา และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 การรายงานผลการวิจัย เป็นขั้นตอนระหว่างการรายงานผลการวิจัยเสนอ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับร่าง เพื่อเสนอขออนุมัติ โครงการวิจัย ปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์ และ รายงานผลฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเพื่อขอจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้งานวิจัยครั้งนี้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพที่มีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จำนวน 14 กลุ่ม ของจังหวัดนครปฐม ตามหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP PRODUCT CHAMPION) ในปีพ.ศ. 2547 ซึ่งมีอยู่ 6 ประเภท ได้แก่ (1) อาหาร (2) เครื่องดื่ม (ไม่มีระดับ 5 ดาว) (3) ผ้าและเครื่องแต่งกาย (ไม่มีระดับ 5 ดาว) (4) ของใช้และของประดับตกแต่ง (5) ศิลปะประดิษฐ์ และของที่ระลึก และ (6) สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประเภทอาหาร	ระดับ 5 ดาวมี 4 กลุ่ม
2. ประเภทเครื่องดื่ม	ระดับ 4 ดาวมี 2 กลุ่ม (ไม่มีระดับ 5 ดาว)
3. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย	ระดับ 4 ดาวมี 3 กลุ่ม (ไม่มีระดับ 5 ดาว)
4. ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง	ระดับ 5 ดาวมี 1 กลุ่ม
5. ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก	ระดับ 5 ดาวมี 2 กลุ่ม
6. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	ระดับ 5 ดาวมี 2 กลุ่ม

รวม

14 กลุ่ม

จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้ประเภทผลิตภัณฑ์เป็นตัวกำหนดลักษณะประชากร และใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยวิธีการจับสลากเพื่อเป็นตัวแทนประชากรในการศึกษาประเภทละหนึ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. ประเภทอาหาร ได้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ มีสมาชิกจำนวน 32 คน
2. ประเภทเครื่องดื่ม ได้แก่กลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์ มีสมาชิกจำนวน 16 คน
3. ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ได้แก่กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ มีสมาชิกจำนวน 26 คน
4. ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง ได้แก่กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ มีสมาชิกจำนวน 20

คน

5. ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก ได้แก่กลุ่มตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย มีสมาชิก

จำนวน 15 คน

6. ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ได้แก่กลุ่มครอบครัวผู้พิการจากการรบ มีสมาชิก จำนวน

23 คน

ดังนั้นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นประชากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นจำนวนทั้งหมด 135 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่
ตอบแบบสอบถาม กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์

กลุ่มที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม คือสมาชิกของกลุ่มหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
กำหนดขนาดโดยวิธีการเปิดตารางของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 1970 : 206-210) จาก
ประชากรทั้งสิ้น จำนวน 135 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน จากนั้น จึงทำการสุ่มแบบ
ชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยคำนวณตามสัดส่วนของกลุ่มสมาชิกทั้ง 6 กลุ่ม ดังนี้ สมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ ได้จำนวน 28 คน สมาชิกกลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์ ได้จำนวน 14 คน
สมาชิกกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ ได้จำนวน 24 คน สมาชิกกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) ได้จำนวน
19 คน สมาชิกกลุ่มตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย ได้จำนวน 14 คน และสมาชิกกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจาก
การรบ ได้จำนวน 19 คน รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 118 คน
ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

กลุ่มที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ได้มาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) โดย
กำหนดเกณฑ์คือเลือกผู้ที่ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 คน

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้มา
จากวิธีการเปิดตาราง และวิธีเจาะจง รวมทั้งสิ้น 124 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประเภท ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อกลุ่มผู้ผลิต ระดับ 4-5 ดาว ของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ ที่	ประเภท ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อกลุ่มผู้ผลิต	ระดับ ดาว	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง	
			ประชาชน กลุ่ม	สมาชิก	ประชาชนกลุ่ม (สัมภาษณ์)	สมาชิก (แบบสอบถาม)
1.	อาหาร ข้าวตังจากข้าวกล้องหอมมะลิ กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์	5	1	31	1	28
2.	เครื่องดื่ม เครื่องดื่มใบหม่อน(ชาเขียวใบหม่อน) กลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์	4	1	15	1	14
3.	ผ้าและเครื่องแต่งกาย ผ้าทอมือ (ลายแดงโม) กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ ของใช้และของประดับตกแต่ง	4	1	25	1	24
4.	ดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) ดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง)	5	1	20	1	19
5.	ศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก ตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย ตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย	5	1	15	1	14
6.	สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร แชมพูและครีมนวดผสมสมุนไพร อาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ	5	1	23	1	19
รวม			6	129	6	118
รวม			135		124	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถาม

แบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 1 ฉบับ สำหรับสมาชิกกลุ่มอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสาร รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมกิจกรรมในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็น ข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ส่วนบุคคลซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ของสมาชิกกลุ่มโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบเติมคำและเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินการในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพโดยลักษณะแบบวัดความรู้ จำนวน 36 ข้อ ด้านการผลิต 8 ข้อ ด้านการตลาด 5 ข้อ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 9 ข้อ และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 7 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และ ไม่ใช่

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรรใน ระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 ข้อ ด้านความสำเร็จ 3 ข้อ ด้านการยกย่อง 2 ข้อ ด้านการทำงานด้วยตนเอง 2 ข้อ ด้านความรับผิดชอบ 4 ข้อ ด้านความก้าวหน้า 4 ข้อ และด้านความเจริญเติบโต 5 ข้อ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม จำนวน 20 ข้อ ด้านการผลิต 5 ข้อ ด้านการตลาด 4 ข้อ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 3 ข้อ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (Interview) จำนวน 1 ฉบับ สำหรับประธานกลุ่มอาชีพ เป็นแบบใช้สัมภาษณ์ประธานกลุ่มอาชีพจำนวน 6 คน โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ตำรา เอกสาร รายงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่ง

ผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป จำนวน 2 ข้อ ถามเกี่ยวกับชื่อ-สกุล และเป็นประธานกลุ่มอะไร

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรร 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 ข้อ เกี่ยวกับการผลิต ด้านการตลาด ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

เกณฑ์การให้คะแนน

1. แบบสอบถาม (Questionnaires)

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ (Check list) และแบบคำถามปลายเปิด

ตอนที่ 2 แบบวัดสภาพการดำเนินงาน แบ่งการให้คะแนนดังนี้

มีความรู้ไม่ถูกต้อง ให้คะแนน 0 คะแนน

มีความรู้ถูกต้อง ให้คะแนน 1 คะแนน

เมื่อให้คะแนนของสภาพการดำเนินงานใน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ของสมาชิกกลุ่มอาชีพตามเกณฑ์ที่กำหนดให้แล้ว นำมาคิดคะแนนเป็นร้อยละ โดยที่ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้ความหมายโดยใช้เกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย

(2547 : ภาคผนวก) ดังนี้

ต่ำกว่า 50%	หมายถึง สภาพการดำเนินงาน ระดับต่ำมาก
50-69%	หมายถึง สภาพการดำเนินงาน ระดับต่ำ
70-79%	หมายถึง สภาพการดำเนินงาน ผ่านเกณฑ์
80-89%	หมายถึง สภาพการดำเนินงาน ระดับสูง
ตั้งแต่ 90% ขึ้นไป	หมายถึง สภาพการดำเนินงาน ระดับสูงมาก

ตอนที่ 3 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert 1970 : 121-124) แบ่งการให้คะแนน ดังนี้

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม น้อยที่สุดให้ 1 คะแนน

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม น้อยให้ 2 คะแนน

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ปานกลางให้ 3 คะแนน

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มากให้ 4 คะแนน

แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มากที่สุดให้ 5 คะแนน
 สำหรับการให้ค่าความหมายของค่าคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้
 ความหมายโดยพัฒนาจากแนวคิดของ เบสท์ (Best 1985 :182) ดังนี้

- 1.00-1.49 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม น้อยที่สุด
- 1.50-2.49 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม น้อย
- 2.50-3.49 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ปานกลาง
- 3.50-4.49 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มาก
- 4.50-5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรม มากที่สุด

ตอนที่ 4 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ต์ แบ่งการให้คะแนนดังนี้

- การมีส่วนร่วมในโครงการฯ น้อยที่สุดให้ 1 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในโครงการฯ น้อยให้ 2 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในโครงการฯ ปานกลางให้ 3 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในโครงการฯ มากให้ 4 คะแนน

การมีส่วนร่วมในโครงการฯ มากที่สุดให้ 5 คะแนน

สำหรับการให้ค่าความหมายของค่าคะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการให้
 ความหมายโดยพัฒนาจากแนวคิด ของเบสท์ ดังนี้

- 1.00 – 1.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการฯ น้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการฯ น้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการฯ ปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการฯ มาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึงการมีส่วนร่วมในโครงการฯ มากที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview)

เป็นแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์
 ประธานกลุ่ม จำนวน 6 คนแล้วจึงนำผลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอ
 แบบพรรณนาความ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaires)

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ จากหนังสือตำรา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (IOC) เพื่อดูความครอบคลุมและสำนวนภาษา ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 แสดงว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกันมาก

1.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขกระทงคำถามที่มีปัญหา คือ การจัดแยกกระทงคำถามตามหมวดให้ถูกต้อง เมื่อเสร็จแล้ว ผู้วิจัยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มอาชีพที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 30 คน

1.7 วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 (ในภาคผนวก)

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview)

2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการจากหนังสือตำรา เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวล เพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหาโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหาจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์

ที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ได้แก่โครงสร้างการสัมภาษณ์ และประเด็นที่จะสัมภาษณ์

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) เพื่อความครอบคลุมด้านเนื้อหาและสำนวนภาษา

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามที่ไม่ชัดเจน ไม่ตรงประเด็นเสร็จแล้วปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งเพื่อความสมบูรณ์ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้ (Try out) กับเจ้าของกิจการกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา พบว่าได้ประเด็นตามที่ต้องการ ตรงตามความเป็นจริง มีความเป็นกันเอง และมีความจริงใจที่มีต่อการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ต่อไปนี้

1. ทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขอให้บัณฑิตวิทยาลัย ทำหนังสือถึงประธานกลุ่มอาชีพ ในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม

2. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร พร้อมด้วยโครงร่างวิทยานิพนธ์แบบสอบถาม ไปติดต่อกับประธานกลุ่มที่ใช้เป็นตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกในกลุ่มอาชีพ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 - 5 ดาว จังหวัดนครปฐม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยติดต่อประสานงานขอสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้รับผิดชอบโครงการ สมาชิกภายในกลุ่มอาชีพโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง

3.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการสัมภาษณ์

3.2.1.1 ประสานงานขออนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์

3.2.1.2 เตรียมวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก ปากกา ของที่ระลึก

- 3.2.1.3 เตรียมบุคลากร ได้แก่ ผู้ถ่ายภาพและบันทึกเสียง เพื่อช่วยเหลือการบันทึกการสัมภาษณ์
- 3.2.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์
- 3.2.2.1 ผู้วิจัยแนะนำตัวเอง และแจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
- 3.2.2.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นในแบบสัมภาษณ์
- 3.2.2.3 ผู้วิจัยบันทึกผลการสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงโดยทันที
- 3.2.3 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เป็นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว สรุปประเด็นสัมภาษณ์กล่าวขอบคุณและมอบของที่ระลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำรหัสข้อมูลในแผนงาน และวิเคราะห์โดยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์

วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แรงจูงใจในการเข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และการมีส่วนร่วมในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งวิเคราะห์โดย นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับสัญลักษณ์และความหมายทางสถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และความหมายที่ใช้แทนค่าสถิติและตัวแปรต่างๆ ในการนำเสนอ ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว
X_1	หมายถึง	สภาพการดำเนินงานในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
X_2	หมายถึง	แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
X_3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
f	หมายถึง	ความถี่
%	หมายถึง	ร้อยละ
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ตามเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยใน พ.ศ. 2547 ผู้วิจัยได้ทำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรรระดับ 4-5 ดาวและประธานกลุ่มอาชีพ โดยสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 118 คน และได้กลับคืนมาครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากแบบสอบถามทั้งหมดและแบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ประธานกลุ่มอาชีพ จำนวน 6 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบการพรรณนา ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 3 แรงจูงใจการเข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 118 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 1 เป็นการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้รับการคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ค่าสถิติที่นำเสนอได้แก่ ความถี่ ร้อยละ แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการ
เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

n = 118

ข้อมูลพื้นฐาน	ค่าสถิติ	
	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	26.30
หญิง	87	73.70
รวม	118	100.00
อายุ		
18 – 28	11	9.30
29 – 39	29	24.60
40 – 50	43	36.70
51 ปีขึ้นไป	35	29.40
รวม	118	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	65	55.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	17	14.40
มัธยมศึกษาตอนปลายและเทียบเท่า	16	13.60
อนุปริญญา	9	7.60
ปริญญาตรี	17	14.40
รวม	118	100.00

ตารางที่ 3 (ต่อ)

n = 118

ข้อมูลพื้นฐาน	ค่าสถิติ	
	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
รับจ้าง	49	41.50
รับราชการ	6	5.10
เกษตรกร	43	36.40
ค้าขาย	16	13.60
อื่นๆ	4	3.40
รวม	118	100.00
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า – 4,000 บาท	19	16.20
4,001 – 8,000 บาท	60	50.80
8,001 – 12,000 บาท	22	18.60
มากกว่า – 12,000 บาท	17	14.40
รวม	118	100.00
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
กลุ่มแม่บ้าน	47	39.80
กลุ่มเกษตรกร	23	19.50
กลุ่มสหกรณ์	23	19.50
กลุ่มฌาปนกิจ	18	15.30
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	30	25.40
กลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตร(ธกส.)	24	20.30
กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน	2	1.70
กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มอสม.	6	5.10
ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ อีก	31	26.30
-	-	-

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ จำนวน 118 คน จำแนกตามเพศ พบว่าเป็นเพศชายจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 และเป็นเพศหญิงจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 73.70

จำแนกตามอายุ พบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ มีอายุ 18 – 28 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 มีอายุ 29 – 39 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 24.60 มีอายุ 40 – 50 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 29.40

จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและเทียบเท่า จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.60 และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40

จำแนกตามอาชีพ พบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพมีอาชีพรับจ้าง จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 มีอาชีพรับราชการ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 มีอาชีพค้าขาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.60 และมีอาชีพอื่นๆ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.40

จำแนกตามรายได้ต่อเดือนพบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.20 มีรายได้ 4,001 – 8,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 50.80 มีรายได้ 8,001 – 12,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60 และมีรายได้ มากกว่า 12,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 14.40

จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 เป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 เป็นสมาชิกกลุ่มฌาปนกิจ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25.40 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.) จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70 กลุ่มอื่นๆ ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มเยาวชน กลุ่มอสม. จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.10 และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอื่นๆ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30

ข้อมูลผู้ให้การสัมภาษณ์คือประธานกลุ่มอาชีพทั้ง 6 กลุ่มได้แก่ (1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ ประธานกลุ่ม คือ นางปราณี สวัสดิ์แดง เพศหญิง (2) กลุ่มสมุนไพรสวนจันทร์ ประธานกลุ่ม คือ นายสะอาด จึงสมานญาติ เพศชาย (3) กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ ประธานกลุ่ม

คือ นางสาวล ทองขอดเครื่องเพศหญิง (4) กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) ประธานกลุ่ม คือ นางดวงสมร เสวก เพศหญิง (5) กลุ่มตุ๊กตาไม้ดนตรีไทย ประธานกลุ่ม คือ นางกรกมล จรูญโรจน์ ณ อรุณา เพศหญิง และ (6) กลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ ประธานกลุ่ม คือ นายเฉลิม เรืองจันทร์ศิลป์ เพศชาย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประธานกลุ่มส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเป็นเพศชาย 2 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้คัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีรายละเอียดดังตารางที่ 4-9

ตารางที่ 4 สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม

สภาพการดำเนินงานการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
1. ด้านการผลิต	89	75.10	ผ่าน	4
2. ด้านการตลาด	81	68.48	ต่ำ	5
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน	104	88.33	สูง	3
4. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	108	91.24	สูงมาก	1
5. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์	107	90.69	สูงมาก	2
รวม	98	82.77	สูง	-

จากตารางที่ 4 สมาชิกกลุ่มอาชีพ โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ได้คัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม มีสภาพการดำเนินงานด้านความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ พบว่า ในภาพรวม ได้ร้อยละ 82.77 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้ ร้อยละ 91.24 และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้ร้อยละ 90.69 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงมาก ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ได้ร้อยละ 88.33 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูง และด้านการผลิต ได้ร้อยละ 75.10 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนด้านการตลาด ได้ร้อยละ 68.48 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ (2) กลุ่มสมุนไพรสวนจันทน์ (3) กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ (4) กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) (5) กลุ่มตุ๊กตาไม้ดนตรีไทย และ (6) กลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ สามารถสรุปในภาพรวม ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (1) สภาพการดำเนินงานด้านการผลิตมีการผลิตที่สรรหาวัตถุดิบที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ต่อชุมชน และมีความปลอดภัยสูง ใช้แรงงานจากคนกล่าวคือ “ผ้าทอมือ” ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอกล่าว เป็นต้น (2) สภาพการดำเนินงานด้านการตลาด มีการสรรหาลูกค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ มีการหาตลาดทางเครือข่าย ทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ดังที่ประธานกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ กล่าวว่า “ผมคิดว่า ผมโชคดีที่ใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มอาชีพผู้พิการจากการรบ” (3) สภาพการดำเนินงานด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีความเป็นกันเอง ไม่ถือตัว เข้ากันได้ดี เป็นการสร้างมิตรภาพที่ดีต่อกันในกลุ่ม ดังที่ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ กล่าวว่า “ใช้แรงกายร่วมกัน” ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กล่าวว่า “ทำงานเป็นกันเอง ทำงานในลักษณะครอบครัวเดียวกัน” และประธานกลุ่มตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย กล่าวเสริมว่า “ในการทำงานนั้น เป็นไปตามความถนัดของแต่ละบุคคล” (4) สภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการอบรม หรือศึกษาดูงาน จากวิทยากรท้องถิ่น วิทยากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังที่ประธานกลุ่มสมุนไพรสวนจันทน์ กล่าวว่า “ต้องการมีผู้มาสอนหรือเรียบเรียงให้ดีขึ้น” และ (5) สภาพการดำเนินงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้รับตราสินค้าที่ได้มาตรฐาน มีการตรวจสอบทุกขั้นตอนของการผลิตและการบรรจุ มีสิ่งพิมพ์บ่งบอกอายุการผลิตและวันหมดอายุ เป็นต้น

ตารางที่ 5 สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรใน

ระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการผลิต

สภาพการดำเนินงาน ด้านการผลิต	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
1. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่อยู่ในท้องถิ่น	94	79.70	ผ่าน	4
2. ผู้ผลิตสินค้าที่ดีต้องผลิตหรือทำซ้ำให้ได้คุณภาพดีเหมือนเดิม	108	91.50	สูงมาก	1
3. ในการผลิตสินค้าสมาชิกมีอิสระจะผลิตอะไรก็ได้ไม่ขึ้นอยู่กับใคร	54	45.80	ต่ำมาก	6

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงาน ด้านการผลิต	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
4. กลุ่มผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่องจะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น	107	90.70	สูงมาก	2
5. กลุ่มรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายและนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์	104	88.10	สูง	3
6. ความรู้ที่สืบทอดมาจากอดีตสามารถนำมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าจำหน่ายได้	104	88.10	สูง	3
7. ในการผลิตสินค้าทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและทำให้ทรัพยากรหมดไปในอนาคต	53	44.90	ต่ำมาก	7
8. ในการผลิตสินค้า OTOP กลุ่มให้นางงานไปทำที่บ้านได้	85	72.00	ผ่าน	5
รวม	89	75.10	ผ่าน	-

จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการจัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ความรู้ความเข้าใจในสภาพการดำเนินงานด้านการผลิต พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพในภาพรวม ได้ร้อยละ 75.10 ถือว่าผ่านเกณฑ์ และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ผลิตสินค้าที่ดีต้องผลิตหรือทำซ้ำให้ได้คุณภาพดีเหมือนเดิม ได้ร้อยละ 91.52 รองลงมาคือกลุ่มผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่องจะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ได้ร้อยละ 90.70 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงมาก กลุ่มรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายและนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ และความรู้ที่สืบทอดมาจากอดีตสามารถนำมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าจำหน่ายได้ ได้ ร้อยละ 88.10 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูง แต่ข้อการผลิตสินค้าสมาชิกมีอิสระจะผลิตอะไรก็ได้ กับการผลิตสินค้าทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและทำให้ทรัพยากรหมดไปในอนาคต ได้ร้อยละ 45.80 และ 44.90 ตามลำดับ ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาก

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม ได้กล่าวถึงสภาพการดำเนินงานด้านการผลิตว่า วัตถุดิบที่นำมาใช้นั้น ไม่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ต่อชุมชน หรือต่อบุคคลสืบเนื่องจากการใช้เครื่องจักรกล หรือการใช้แรงงานคน เช่น “การทอผ้าด้วยมือคน” เป็นคำกล่าวของประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอ เป็นต้น

ตารางที่ 6 สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรร
ในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการตลาด

สภาพการดำเนินงาน ด้านการตลาด	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
1. ผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4-5 ดาว มุ่งจำหน่ายหรือขายให้คนในจังหวัด	48	40.70	ต่ำมาก	5
2. กลุ่มมีวิธีจำหน่ายสินค้า OTOP หลายรูปแบบเช่น ฝากขาย ขายส่ง ออกร้าน ตามงานต่างๆ และทาง Internet	108	91.50	สูงมาก	1
3. ราคาการจำหน่ายสินค้าในแต่ละที่เท่ากัน	93	78.80	ผ่าน	3
4. กลุ่มจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้าขาประจำเท่านั้น	50	42.40	ต่ำมาก	4
5. กลุ่มจำหน่ายสินค้า OTOP ในจำนวนมากกว่าปีที่ผ่านมา	105	89.00	สูง	2
รวม	81	68.48	ต่ำ	-

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ความรู้ความเข้าใจในสภาพการดำเนินงานด้านการตลาด พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพในภาพรวม ได้ร้อยละ 68.48 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า กลุ่มมีวิธีจำหน่ายสินค้า OTOP หลายรูปแบบเช่น ฝากขาย ขายส่ง ออกร้าน ตามงานต่างๆ และทาง Internet ได้ร้อยละ 91.50 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงมาก รองลงมาคือกลุ่มจำหน่ายสินค้า OTOP ในจำนวนมากกว่าปีที่ผ่านมา ได้ร้อยละ 89.00 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูง และราคาการจำหน่ายสินค้าในแต่ละที่เท่ากัน ได้ร้อยละ 78.80 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ OTOP มุ่งจำหน่ายหรือขายให้คนในจังหวัด ได้ร้อยละ 40.70 และ กลุ่มจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้าขาประจำเท่านั้น ได้ร้อยละ 42.40 ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านการตลาดว่า เป็นการหาตลาดได้ทั้งที่หมู่บ้าน หรือตำบลของตนเอง จังหวัดใกล้เคียง หรือต่างจังหวัด มีการหาตลาดจากงานแสดงสินค้าต่างๆ หรืองานรื่นเริง ซึ่งก็สามารถหาตลาดได้ และที่สำคัญสินค้าบางตัวสามารถขายในต่างประเทศ โดยการโฆษณาทางเว็บไซต์ (Website) ซึ่งเป็นช่องทางที่สำคัญ และแพร่หลายในปัจจุบัน สามารถขายสินค้าได้มากกว่าปกติ และได้ราคาดีพอสมควร ส่วนชื่อหรือแบรนด์เนม (Brand name) ก็เป็นเรื่องสำคัญที่เป็นช่องทางให้การตลาดได้

เช่นกัน “ผมคิดว่า ผมโชคดีที่ใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มอาชีพผู้พิการจากการรบ จึงมีผู้คอยช่วยเหลือตลอดมา” เป็นคำกล่าวของประธานกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ

ตารางที่ 7 สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรร
ในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

สภาพการดำเนินงาน ด้านความเข้มแข็งชุมชน	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
1. คนในชุมชนให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น	110	93.20	สูงมาก	1
2. กลุ่มมีการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	106	89.80	สูง	2
3. กลุ่มมีการคืนเงินกำไร(ปันผล)ให้แก่สมาชิกเพิ่มขึ้น	101	85.60	สูง	3
4. ในการเข้ากลุ่มสมาชิก สามารถร่วมออกเงินร่วมหุ้นได้ทุกคน	100	84.70	สูง	4
รวม	104	88.33	สูง	-

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ความรู้ความเข้าใจในสภาพการดำเนินงานด้านความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพในภาพรวม ได้ร้อยละ 88.33 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า คนในชุมชนให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ได้ร้อยละ 93.20 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงมาก รองลงมาคือกลุ่มมีการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ได้ร้อยละ 89.80 กลุ่มมีการคืนเงินกำไร (ปันผล) ให้แก่สมาชิกเพิ่มขึ้น ได้ร้อยละ 85.60 และในการเข้ากลุ่มสมาชิก สามารถร่วมออกเงินร่วมหุ้นได้ทุกคน ได้ร้อยละ 84.70 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกด้านในระดับสูง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านความเข้มแข็งของชุมชนว่า เป็นการรวมกลุ่มที่มีความเป็นอิสระ ไม่บังคับ “แรงกายร่วมกัน” ท่านประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือกล่าว มีการรวมทุน และแบ่งปันส่วนกำไร มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีการระดมทุน อย่างเช่น กลุ่มคนพิการจากการรบ ซึ่งสมาชิกระดมทุนโดยการกู้แล้วได้กำไร จึงขอใช้เงินทุนคืนไป มีความเป็นกันเอง สนุกสนาน “เป็นการทำงานแบบกันเองใน

ลักษณะครอบครัวเดียวกัน” ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กล่าว ดังนั้น ความเข้มแข็งของชุมชนจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กิจการรุ่งเรือง และมีความเจริญก้าวหน้าอยู่ตลอดเวลา

ตารางที่ 8 สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

สภาพการดำเนินงาน ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
1. ผู้ผลิตสินค้าที่ดีต้องผลิตหรือทำซ้ำให้ได้คุณภาพดีเหมือนเดิม	110	93.20	สูงมาก	3
2. การบรรจุภัณฑ์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามมาตรฐานสากลเชิงการค้า	111	94.10	สูงมาก	2
3. รูปแบบ สี สัน ขนาดและองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนาสร้างสรรค์	106	89.80	สูง	5
4. รูปแบบบรรจุภัณฑ์ ถูกออกแบบเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์และความต้องการของลูกค้า	113	95.80	สูงมาก	1
5. กลุ่มศึกษาเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ต่างๆจากที่อื่นๆ	105	89.00	สูง	6
6. สินค้ามีหลายขนาดเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าตามความจำเป็น	107	90.70	สูงมาก	4
7. กลุ่มสามารถผลิตสินค้าและพัฒนาให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆโดยประยุกต์จากวัสดุเดิม	110	93.20	สูงมาก	3
8. กลุ่มมีโครงการเยี่ยมชมและศึกษาโครงการจากการแหล่งผลิตในชุมชนอื่น	103	87.30	สูง	8
9. กลุ่มนำความคิด ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากที่อื่นมาประยุกต์ให้ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม	104	88.10	สูง	7
รวม	108	91.24	สูงมาก	-

จากตารางที่ 8 พบว่า สภาพการดำเนินการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ความรู้ความเข้าใจในสภาพการ

ดำเนินงานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ พบว่า ในภาพรวม ได้ร้อยละ 91.24 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับสูงมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รูปแบบ สี สัน ขนาดและองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนาสร้างสรรค์ มากที่สุด ได้ร้อยละ 95.80 รองลงมาคือการบรรจุภัณฑ์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามมาตรฐานสากลเชิงการค้า ได้ร้อยละ 94.10 และผู้ผลิตสินค้าที่ดีต้องผลิตหรือทำซ้ำให้ได้คุณภาพดีเหมือนเดิมและกลุ่มสามารถผลิตสินค้าและพัฒนาให้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ โดยประยุกต์จากวัสดุเดิมได้ ร้อยละ 93.20 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงมาก และขณะที่ในกลุ่มมีโครงการเยี่ยมชมและศึกษาโครงการจากการแหล่งผลิตในชุมชนอื่น ได้ร้อยละ 88.10 เป็นลำดับสุดท้าย และผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในระดับสูง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ว่า มีการศึกษาดูงาน อบรม สัมมนา หรือจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมกันนั้น ยังได้รับคำติชม หรือข้อเสนอแนะจากลูกค้า หรือสหกรณ์วิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาช่วยสนับสนุนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการผลิตเป็นอย่างมาก “ต้องการให้มีผู้มาสอนหรือเรียบเรียงให้ดีขึ้น” ประธานกลุ่มสมุนไพรสวนจันทน์กล่าว บางกลุ่มสหกรณ์วิทยากรท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ศึกษาประวัติความเป็นมา และความสำคัญของผลิตภัณฑ์นั้นๆ จึงทำให้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ตารางที่ 9 สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

สภาพการดำเนินงาน ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
1. สินค้าในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จะต้องมีชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อประธานกลุ่มสถานที่ตั้ง มีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน	116	98.30	สูงมาก	1
2. สินค้าในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จะต้องระบุวันผลิต และวันหมดอายุส่วนประกอบในประเภทอาหารและเครื่องดื่ม	107	90.70	สูงมาก	5
3. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการรับรองจากหน่วยงานราชการ	113	95.80	สูงมาก	2

ตารางที่ 9 (ต่อ)

สภาพการดำเนินงาน ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์	ลำดับ
4. กลุ่มรับประกันสินค้าทุกครั้งที่มีการเสียหายหรือชำรุด	100	84.70	สูง	6
5. กลุ่มมีระบบการตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนจำหน่ายทุกครั้ง	112	94.90	สูงมาก	3
6. กลุ่มคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักในการผลิต	111	94.10	สูงมาก	4
7. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีบุคคลอื่นๆเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์	90	76.30	ผ่าน	7
รวม	107	90.69	สูงมาก	-

จากตารางที่ 9 พบว่า สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ความรู้ความเข้าใจในสภาพการดำเนินงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ พบว่า ในภาพรวม ได้ร้อยละ 90.69 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับสูงมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า สินค้าในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์จะต้องมีชื่อกลุ่มชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อประธานกลุ่ม สถานที่ตั้ง มีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจนมากที่สุด ได้ร้อยละ 98.30 รองลงมาคือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการรับรองจากหน่วยงานราชการ ได้ร้อยละ 95.80 และกลุ่มมีระบบการตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนจำหน่ายทุกครั้ง ได้ร้อยละ 94.90 ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงมาก ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีบุคคลอื่นๆ เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ ร้อยละ 76.30 เป็นลำดับสุดท้าย ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ว่า มีการสร้างแบรนด์เนม (Brand name) โดยผ่านการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ ระบุวันเดือนปี สถานที่ตั้ง ที่ติดต่อ อายุ เบอร์โทรศัพท์ ฯลฯ ที่จะป็นข้อมูลให้กับผู้บริโภค เกิดความมั่นใจ มีขั้นตอนในการตรวจสอบจากบริษัท หรือมาตรฐานที่เป็นสากล เป็นต้น

ตอนที่ 3 แรงจูงใจการเข้าร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

แรงจูงใจการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับ คัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐมนั้น ผู้วิจัยได้ให้ค่าความหมายของค่าคะแนน เป็น 5 ระดับ คือ ระดับน้อยที่สุด ระดับน้อย ระดับปานกลาง ระดับมาก ระดับมากที่สุด โดยผลการ วิเคราะห์ดังกล่าวแสดงไว้ในตารางที่ 10-16 ดังนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม

แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความสำเร็จ	4.18	0.77	มาก	1
2. ด้านการยกย่อง	4.16	0.67	มาก	2
3. ด้านการทำงานด้วยตนเอง	3.75	0.63	มาก	6
4. ด้านความรับผิดชอบ	3.80	0.77	มาก	5
5. ด้านความก้าวหน้า	3.88	0.68	มาก	4
6. ด้านความเจริญเติบโต	4.04	0.75	มาก	3
รวม	3.97	0.71	มาก	-

จากตารางที่ 10 พบว่า แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับสามลำดับ แรกดังนี้ด้านความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.77) ด้านการยกย่อง ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.67) และด้านความเจริญเติบโต ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.75) ในขณะที่ ด้านการทำงานด้วยตนเองมา เป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.63)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ (2) กลุ่มสมุนไพรสวนจันทน์ (3) กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ (4) กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) (5) กลุ่มตุ๊กตาไม้ดนตรีไทย และ (6) กลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ สามารถสรุปใน ภาพรวม ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (1) แรงจูงใจด้านความสำเร็จ เป็นประเด็นสำคัญสำหรับกลุ่ม

ในการสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น ดังที่ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ กล่าวว่า “ต้องมีรายได้ให้เพิ่มขึ้น” หรือประธานกลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์กล่าวว่า “เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม” ถือว่าเป็นความสำเร็จของกลุ่ม (2) แรงจูงใจด้านการยกย่อง เป็นที่ชื่นชอบแก่ลูกค้า ลูกค้าชื่นชมพอใจในตัวสินค้าที่มีคุณภาพ “คุณภาพของสินค้าต้องดีด้วย” ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือกล่าว (3) แรงจูงใจด้านการทำงานด้วยตนเอง เป็นเรื่องส่วนตนที่จะพัฒนากลุ่มให้มีความเจริญก้าวหน้า ความขยันขันแข็ง และอดทนในการทำงานร่วมกัน ดังที่ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือกล่าวว่า “ต้องโน้มน้าวใจ หรือเล่าเรื่องให้เห็นความสำคัญของสินค้า” (4) แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบ เป็นเรื่องสำคัญสำหรับการแสดงความจริงใจแก่ลูกค้าในการขายสินค้าให้แก่เขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับลูกค้าต่างชาติ ดังที่ประธานกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบกล่าวว่า “ผมคิดว่าความรับผิดชอบต่อลูกค้าที่สุดเพราะในตัวสินค้าทุกอย่างที่ส่งออกไป จะเกิดจากความ รับผิดชอบ แสดงถึงความจริงใจที่มีต่อลูกค้า” (5) แรงจูงใจด้านความก้าวหน้า เป็นเรื่องสำคัญในการผลิต การอบรมฝึกฝนตนเองให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพอยู่เสมอ ดังที่ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กล่าวว่า “ต้องการความก้าวหน้าโดยการหาตลาดใหม่ๆ อยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง” และ (6) แรงจูงใจด้านความเจริญเติบโต เป็นการขยายฐาน การตลาดให้มีสิ่งใหม่ๆ มีเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อเข้าสู่ตลาดแห่งการแข่งขันในระดับสูงต่อไปในอนาคต

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความสำเร็จ

แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ด้านความสำเร็จ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ภูมิใจกับรางวัลหรือระดับดาวที่ทางกลุ่มได้รับ	4.25	0.69	มาก	2
2. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มท่านเป็นสินค้าที่สามารถส่งจำหน่ายให้กับชาวต่างชาติได้	4.28	0.78	มาก	1
3. นำผลิตภัณฑ์ในกลุ่มไปใช้ในครอบครัวด้วย	4.00	0.84	มาก	3
รวม	4.18	0.77	มาก	-

จากตารางที่ 11 พบว่า แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความสำเร็จ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้ ผลัดกันของกลุ่มท่านเป็นสินค้าที่สามารถส่งจำหน่ายให้กับชาวต่างชาติได้ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.78) ภูมิใจกับรางวัลหรือระดับดาวที่ทางกลุ่มได้รับ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.69) และผลัดกันในกลุ่มไปใช้ในครอบครัวด้วย มาเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.84)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านความสำเร็จว่า ความสำเร็จเป็นเรื่องสำคัญ นั่นคือ การทำรายได้ การมีเงินเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความมั่นคงสามารถพัฒนางานกลุ่มต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง ถ้าหากขาดความสำเร็จลงเมื่อใด กลุ่มก็คงอยู่ไม่ได้ ดังนั้น ความสำเร็จจะต้องมาเป็นอันดับแรก ทำรายได้ให้กับกลุ่มก่อน อย่างอื่นค่อยมาทีหลัง ดังที่ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ กับกลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์ กล่าวว่า “ต้องมีรายได้ เพิ่มขึ้น” และ “เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม”

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการยกย่อง

แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ด้านการยกย่อง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและมีเกียรติในชุมชน	4.10	0.75	มาก	2
2. ต้องการมีบทบาทการพัฒนาชุมชน หรือบ้านเกิดของท่าน	4.22	0.64	มาก	1
รวม	4.16	0.67	มาก	-

จากตารางที่ 12 พบว่า แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการยกย่อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับดังนี้ การมีบทบาทการพัฒนาชุมชน หรือบ้านเกิดของท่าน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.64) ต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับและมีเกียรติในชุมชน มาเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.75)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับแรงจูงใจด้านการยกย่องว่า เป็นสิ่งสำคัญที่จะได้รับการยกย่อง ชมเชยจากลูกค้า เมื่อลูกค้าชื่นชม และให้ความเอ็นดูและชอบในสิ่งที่เราบริการให้ อย่างเช่น ด้านดนตรีไทยได้แสดงถึงความไพเราะ และความซาบซึ้งในอรรถรสของศิลปะไทย เมื่อลูกค้าชื่นชอบทำให้เรามีกำลังใจมากขึ้นเป็นลำดับ ดังที่ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ กล่าวว่า “คุณภาพของสินค้าต้องดีด้วย”

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการทำงานด้วย
ตนเอง

แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ด้านการทำงานด้วยตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. งานที่ทำในกลุ่มตรงกับความสามารถและความ ต้องการ	3.72	0.60	มาก	2
2. ต้องการนำความรู้ ที่มีเข้าไปช่วยเหลืองานของ กลุ่ม	3.78	0.65	มาก	1
รวม	3.75	0.63	มาก	-

จากตารางที่ 13 พบว่า แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่
ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการทำงานด้วยตนเอง ในภาพรวมอยู่ในระดับ
มาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดย
เรียงลำดับดังนี้ การนำความรู้ ที่มีเข้าไปช่วยเหลืองานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.65) และ
งานที่ทำในกลุ่มตรงกับความสามารถและความต้องการ มาเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.72$, S.D.
= 0.60)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับแรงงใจด้านการ
ทำงานด้วยตนเองว่า การทำงานด้วยตัวเองนั้น เป็นแรงบันดาลใจที่มีอยู่ในแต่ละคนที่ต้องการ
ทำงานร่วมกัน เพื่อให้กลุ่มมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับ และสามารถเป็นตัวแทน หรือตัวอย่างให้แก่
กลุ่มอื่นๆ ได้ ดังนั้น สมาชิกแต่ละคนพยายามเพิ่มศักยภาพของตนเองในการทำงาน โดยมีเป้าหมาย
ในการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนากลุ่ม อาชีพ และรายได้เพิ่มมากขึ้น “ต้องโน้มน้าวใจ หรือเล่าเรื่อง
ให้เห็นความสำคัญของสินค้าให้ได้” ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือกล่าว

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความรับผิดชอบ

แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ด้านความรับผิดชอบ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ในกลุ่มทำงานร่วมกันได้ดี	3.97	0.60	มาก	2
2. ต้องการเข้าร่วมกลุ่มเพราะต้องการมีเพื่อน	3.70	0.85	มาก	3
3. ได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้นำในกลุ่ม	3.51	0.90	มาก	4
4. เข้าร่วมกลุ่มเพราะไม่ต้องการเดินทางไปทำงานไกลบ้าน	4.00	0.71	มาก	1
รวม	3.80	0.77	มาก	-

จากตารางที่ 14 พบว่า แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับสามลำดับแรกดังนี้ การเข้าร่วมกลุ่มเพราะไม่ต้องการเดินทางไปทำงานไกลบ้าน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.71) ในกลุ่มทำงานร่วมกันได้ดี ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.60) และต้องการเข้าร่วมกลุ่มเพราะต้องการมีเพื่อน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.85) ในขณะที่ ข้อได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้นำในกลุ่มมาเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.90)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับแรงงใจด้านความรับผิดชอบว่า เป็นเรื่องสำคัญที่มีต่อลูกค้า ดังที่กลุ่มอาชีพคนพิการที่ได้รับจากการรบ กล่าวอย่างมั่นใจว่า “ความรับผิดชอบเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ที่มีต่อลูกค้า นั่นคือความจริงใจที่เราให้กับเขา” ความรับผิดชอบที่มีต่อลูกค้าต่างประเทศก็สำคัญ เพราะเป็นเรื่องของวัฒนธรรมที่ต้องแสดงให้เห็นว่าเขาเข้าใจ และซาบซึ้งในบริบทของประเทศของเรา ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อชื่อเสียงของประเทศจึงเป็นเรื่องใหญ่มาก

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความก้าวหน้า

แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ด้านความก้าวหน้า	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะสามารถรับผลประโยชน์จากส่วนแบ่งหรือส่งวัตถุดิบให้ทางกลุ่มได้	3.96	0.76	มาก	1
2. มีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้นจากเดิม	3.90	0.67	มาก	3
3. ได้รับรางวัลพิเศษจากการทำงาน	3.72	0.67	มาก	4
4. ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	3.94	0.61	มาก	2
รวม	3.88	0.68	มาก	-

จากตารางที่ 15 พบว่า แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความก้าวหน้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับตามลำดับแรกดังนี้ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะสามารถรับผลประโยชน์จากส่วนแบ่งหรือส่งวัตถุดิบให้ทางกลุ่มได้ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76) ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.61) และมีรายได้พิเศษเพิ่มขึ้นจากเดิม ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.67) ในขณะที่ ข้อได้รับรางวัลพิเศษจากการทำงาน มาเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.67)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประชาชนกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับแรงงใจด้านความก้าวหน้าว่า เป็นการเพิ่มรายได้ ทำให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้ครอบครัวมีรายได้มากขึ้น มีความมั่นคงมากขึ้น ดังนั้น รายได้จึงเป็นตัวกำหนดที่ทำให้เกิดแรงงใจ และสร้างความมั่นคงให้กับกลุ่ม และความก้าวหน้าที่จะพัฒนาต่อไป “ต้องการความก้าวหน้าโดยการหาตลาดใหม่ๆ อยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง” ประชาชนกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กล่าว และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสินค้า กล่าวคือ “เป็นสินค้าที่ดี มีคุณภาพ” ประชาชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือกล่าว

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับแรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความเจริญเติบโต

แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ด้านความเจริญเติบโต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ได้รับแนะนำหรือชักชวนจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ	4.00	0.59	มาก	3
2. พอใจที่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลหรือให้การสนับสนุน	3.93	0.85	มาก	4
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความรู้และคำแนะนำในงานของท่านจน ประสบ ความสำเร็จ	3.93	0.91	มาก	4
4. เห็นด้วยกับนโยบายการสนับสนุนของรัฐบาล	4.18	0.73	มาก	1
5. เข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะต้องการเรียนรู้และสืบทอด เรื่องราวของชุมชน	4.14	0.68	มาก	2
รวม	4.04	0.75	มาก	-

จากตารางที่ 16 พบว่า แรงงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้รับคัดสรรระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความเจริญเติบโต ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับสามลำดับแรกดังนี้ ข้อเห็นด้วยกับนโยบายการสนับสนุนของรัฐบาล ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.73) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะต้องการเรียนรู้และสืบทอดเรื่องราวของชุมชน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.68) และการได้รับแนะนำหรือชักชวนจากผู้ที่ประสบความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.59) ในขณะที่ ข้อพอใจที่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลหรือให้การสนับสนุน และเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความรู้และคำแนะนำในงานของท่านจนประสบความสำเร็จ มาเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.93$, 3.93, S.D. = 0.85, 91) ตามลำดับ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับแรงงใจด้านความเจริญเติบโตว่า การพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา การหมั่นฝึกฝน หมั่นเข้ารับการอบรม ทำให้เราเติบโตก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างยั่งยืน เพราะฉะนั้น ความก้าวหน้าของกลุ่มจึงเป็นที่สำคัญเช่นกัน การหาตลาดสินค้าใหม่ๆ ก็เป็นเรื่องสำคัญเพื่อความอยู่รอด และการขยายตลาดของเรา และที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับกลุ่มสมุนไพรไทยจีนคือ มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อความเจริญเติบโตในด้านความรู้ ประวัติความเป็นมา และที่สำคัญคือ การผลิตสินค้าใหม่ๆ เพื่อให้ลูกค้าพอใจในตัวสินค้าที่ดีมีคุณภาพอยู่เสมอ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในการวิเคราะห์ ระดับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ

4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐมนั้นผู้วิจัยได้แบ่งการให้คะแนนและความหมายของคะแนนไว้ 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด ดังรายละเอียดในตารางที่ 17-22

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการผลิต	3.63	0.80	มาก	2
2. ด้านการตลาด	3.47	1.04	ปานกลาง	4
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน	3.40	0.95	ปานกลาง	5
3. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	3.55	0.95	มาก	3
4. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์	3.68	0.86	มาก	1
รวม	3.55	0.80	มาก	-

จากตารางที่ 17 โดยภาพรวมพบว่าการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับพบว่า การมีส่วนร่วมด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อยู่ในลำดับแรก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.86) รองลงมาด้านการผลิต ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.80) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.95) และด้านความเข้มแข็งของชุมชน เป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.04)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ (2) กลุ่มสมุนไพรสวนจันทน์ (3) กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ (4) กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) (5) กลุ่มตุ๊กตาไม้ดนตรีไทย และ (6) กลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ สามารถสรุปในภาพรวม ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (1) การมีส่วนร่วมด้านการผลิต ทุกฝ่ายต้องให้ความร่วมมือในการผลิตสินค้า ร่วมใจกันทำงานอย่างจริงจังเพื่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ “ทุกคนต้องรับฟังซึ่ง

กันและกัน กลุ่มจึงพัฒนาและอยู่ได้นาน” ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กล่าว (2) การมีส่วนร่วมด้านการตลาด ทุกคนในกลุ่มตั้งใจมุ่งมั่นเสาะหาตลาดค้าขาย ทั้งในและต่างประเทศเพื่อขยายฐานการตลาดให้มากที่สุด “เพราะในการร่วมมือร่วมใจกันทำงาน งานจึงจะออกมาดี” ประธานกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบกล่าว (3) การมีส่วนร่วมด้านความเข้มแข็งของชุมชน แสดงความคิดเห็น และรับฟัง เป็นเรื่องสำคัญของกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งแท้จริง ดังที่ประธานกลุ่มสมุนไพรสวนจันทน์ กล่าวว่า “ต้องมีภาวะของผู้นำ สามารถเป็นตัวอย่างในการศึกษาหาความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้” (4) การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ศึกษาค้นคว้า อิงประวัติศาสตร์ และอนาคตศาสตร์ เพื่อพัฒนาตัวสินค้าให้มีความทันสมัยทันโลก ทันเหตุการณ์ในปัจจุบัน และ (5) การมีส่วนร่วมด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ สืบค้นหาหน่วยงานหรือองค์กรอิสระที่รับการตรวจสอบ และออกใบประกาศสินค้าดีมีคุณภาพ สร้างแบรนด์เนมให้รู้จัก ทั่วโลก

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านการผลิต

การมีส่วนร่วมด้านการผลิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการสำรวจ จัดหาและตัดสินใจนำเอาวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ผลิตสินค้า	3.58	1.80	มาก	4
2. การมีส่วนร่วมในการจัดหาคัดเลือกแรงงาน	3.52	1.07	มาก	5
3. การมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม	3.76	0.78	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการผลิต	3.63	0.93	มาก	3
5. การมีส่วนร่วมในการวางแผน การทำงานของกลุ่ม	3.66	0.93	มาก	2
รวม	3.63	0.80	มาก	-

จากตารางที่ 18 พบว่า ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับจัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.80) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับสามลำดับแรกดังนี้ การมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.78) การมีส่วนร่วมในการวางแผน การทำงานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.66$, S.D. =

0.93) และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการผลิต ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.93) ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการจัดหาคัดเลือกแรงงาน เป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 1.07)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการผลิตว่า การทำงานเป็นกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันเป็นเรื่องสำคัญ ดังที่ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) กล่าวว่า “ทุกคนต้องรับฟังซึ่งกันและกัน กลุ่มจึงพัฒนาและอยู่ได้นาน” ซึ่งจะทำให้สินค้าที่ผลิตออกมามีคุณภาพ และตรงตามความต้องการได้เป็นอย่างดี การสร้างทีมงานที่ดีจะต้องมีผู้นำที่ดีด้วยเช่นกัน จึงสามารถผลิตสินค้าได้ดี และถูกต้องตามที่กำหนดไว้

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านการตลาด

การมีส่วนร่วมด้านการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม	3.37	1.40	ปานกลาง	3
2. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรเงินรายได้จากการจำหน่ายสินค้า	3.32	1.40	ปานกลาง	4
3. การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในท้องถิ่นและต่างจังหวัดรู้จักตัวสินค้าและซื้อสินค้าจากกลุ่มไปใช้	3.76	0.87	มาก	1
4. การมีส่วนร่วมในการขยายกิจการหรือช่องทางการจัดจำหน่าย	3.42	1.20	ปานกลาง	2
รวม	3.47	1.04	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 19 พบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับจัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 1.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับพบว่า การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายในท้องถิ่นและต่างจังหวัดรู้จักตัวสินค้าและซื้อสินค้าจากกลุ่มไปใช้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.87) ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการขยายกิจการหรือช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 1.20) การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.37$, S.D. =

1.40) และการมีส่วนร่วมในการจัดสรรเงินรายได้จากการจำหน่ายสินค้าเป็นลำดับ สุดท้าย ($\bar{X} = 3.32, S.D. = 1.40$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการตลาดว่า เป็นการหาช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า ดังนั้น สมาชิกทุกคนต้องหาทางขายสินค้า หาช่องทางการตลาดในที่อื่น ต่างจังหวัด และต่างประเทศ เพราะจะสร้างเม็ดเงินให้ประเทศไทยได้โดยตรง และเป็นการพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี “เพราะในการร่วมมือร่วมกันทำงาน งานจึงจะออกมาดี” ประธานกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบกเล่า

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

การมีส่วนร่วมด้านความเข้มแข็งของชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมชักชวนหรือแนะนำให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่ม	3.70	0.76	มาก	1
2. การมีส่วนร่วมในการจัดหา / กู้เงิน / ระดมทุนเพื่อการดำเนินงานกลุ่ม	3.02	1.56	ปานกลาง	3
3. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ในการดำเนินงานของกลุ่ม	3.48	1.12	ปานกลาง	2
รวม	3.40	0.95	ปานกลาง	-

จากตารางที่ 20 พบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับจัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านความเข้มแข็งของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40, S.D. = 0.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับพบว่า การมีส่วนร่วมชักชวนหรือแนะนำให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่ม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70, S.D. = 0.76$) ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ในการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.48, S.D. = 1.12$) และการมีส่วนร่วมในการจัดหา / กู้เงิน / ระดมทุนเพื่อการดำเนินงานกลุ่มเป็นลำดับสุดท้าย ($\bar{X} = 3.02, S.D. = 1.56$)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านความเข้มแข็งของชุมชนว่า เป็นเรื่องสำคัญ เพราะกลุ่มจะอยู่ได้ก็ขึ้นกับความเข้มแข็งของชุมชนที่

กลุ่มอาศัยอยู่ ภาวะผู้นำของประธานกลุ่ม และคณะกรรมการทั้งหลาย ต้องแสดงวิสัยทัศน์ การนำกลุ่มให้สามารถผลิตสินค้าที่ดีมีคุณภาพ และสามารถทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จได้ ดังที่ประธานกลุ่มสมุนไพรมานจันทร์กล่าวว่า “ต้องมีภาวะของผู้นำ สามารถเป็นตัวอย่างในการศึกษาหาความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้” ถือว่าเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งที่สุด แต่ที่สำคัญ คือทุกคนในกลุ่มต้องร่วมมือร่วมใจกันทำงาน งานจึงจะออกมาดี และมีคุณภาพอย่างแท้จริง

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การรับรู้ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม	3.65	0.90	มาก	1
2. การมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์	3.44	1.11	ปานกลาง	4
3. การมีส่วนร่วมปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ	3.56	1.02	มาก	2
4. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อผิดพลาดทางการผลิต	3.55	1.11	มาก	3
รวม	3.55	0.95	มาก	-

จากตารางที่ 21 พบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับจัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.95) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การรับรู้ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.90) สูงที่สุด การมีส่วนร่วมปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.02) และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเมื่อมีข้อผิดพลาดทางการผลิต ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 1.11) ส่วนการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 1.11) แต่เพียงด้านเดียว

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ไว้ว่า การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น หรือสมาชิกในกลุ่ม เป็นเรื่องที่ดีที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ ความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะ เป็นประเด็นที่ทุกคนควรรับฟัง และ

ปฏิบัติตามเท่าที่จะทำได้ หรือมีการปรึกษาหารือกันและกันในกลุ่ม เพื่อหาทางตัดสินใจปัญหาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการผลิตสินค้า เพื่อทุกฝ่ายจะได้พอใจในคุณภาพของสินค้าดังกล่าว

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

การมีส่วนร่วมด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการผลิตให้มีมาตรฐาน	3.73	0.93	มาก	3
2. การมีส่วนร่วมสืบค้น รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์	3.41	1.17	ปานกลาง	4
3. การมีส่วนร่วมพัฒนาให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน	3.76	0.91	มาก	2
4. การมีส่วนร่วมตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน	3.83	0.97	มาก	1
รวม	3.68	0.86	มาก	-

จากตารางที่ 22 พบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับจัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ การมีส่วนร่วมตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.97) สูงที่สุด การมีส่วนร่วมพัฒนาให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ได้รับมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.91) และการมีส่วนร่วมในการผลิตให้มีมาตรฐาน ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.93) ส่วนข้อการมีส่วนร่วมสืบค้น รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.17) แต่เพียงด้านเดียว

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จากประธานกลุ่มทั้ง 6 กลุ่ม กล่าวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านการผลิตว่า ทุกขั้นตอนของการผลิตคือมาตรฐานสินค้า พร้อมกันนี้ มีการตรวจสอบ โดยจัดจ้างบริษัท หรือองค์กรอิสระที่ทำกรตรวจสอบมาตรฐานของสินค้า และสามารถอนุมัติฉลาก หรือตราสินค้ามีคุณภาพได้ด้วย เพื่อเป็นที่รับประกันคุณภาพสินค้าจากหน่วยงานอิสระอย่างจริงจัง จึงจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น และไว้วางใจในสินค้าของไทย ของหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยได้อย่างสบายใจ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และพรรณนาความผลของการวิเคราะห์ในตารางแล้ว ในบทนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการศึกษาสถานภาพทั่วไปของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 40 ปีขึ้นไปเสียส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่ง รองลงมาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ 4,000-8,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป และส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เกษตรกร และแม่บ้าน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ประธานกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าชาย

2. สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม พบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ มีสภาพการดำเนินงานด้านความรู้ที่ถูกต้องในการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับสูง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผ่านเกณฑ์ในระดับสูงและสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์มาเป็นอันดับแรก รองลงเป็นด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ยกเว้นด้านการตลาด ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประธานกลุ่ม ทั้ง 6 กลุ่ม พบว่า ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมาจากพื้นที่ในท้องถิ่นไม่มีผลกระทบต่อชุมชน และสภาพแวดล้อม ด้านการตลาดมีการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีการระดมทุน มีการทำงานเป็นกลุ่ม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ มีการศึกษาดูงาน อบรมสัมมนา และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบ และได้มาตรฐานสากล

3. แรงจูงใจการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับพบว่าด้านความสำเร็จมาเป็นอันดับแรก

รองลงมาคือ ด้านการยกย่อง และด้านความเจริญเติบโต ตามลำดับ ส่วนด้านการทำงานด้วยตนเองมาเป็นอันดับสุดท้าย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ประธานกลุ่ม พบว่า ด้านความสำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้เข้าร่วม เพื่อเพิ่มรายได้ทั้งส่วนตน และครอบครัว ด้านการยกย่อง เป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้าง และจากชาวต่างประเทศ ต้องการชื่อเสียง ด้านการทำงานด้วยตนเอง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกับกลุ่มได้เป็นอย่างดี ด้านความก้าวหน้าเพื่อพัฒนาตนเอง และกลุ่มให้เป็นที่ยอมรับ ทั้งในด้านชื่อเสียง และเกียรติยศ และด้านความเจริญเติบโต เป็นแรงจูงใจให้ทำงานประสบความสำเร็จ และสามารถเพิ่มตลาดการแข่งขันได้มากขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการผลิต และด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่วนด้านการตลาด และความเข้มแข็งของชุมชน อยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม พบว่า ด้านการผลิต จำเป็นต้องทำงานร่วมกันในทุกขั้นตอนของการผลิต ด้านการตลาด ทุกคนช่วยกันหาตลาดในการจำหน่ายสินค้า ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีความเป็นกันเอง เข้ากันได้ดี และทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กลุ่มช่วยกันพัฒนาสินค้าใหม่ๆ สินค้าดี มีคุณภาพ โดยการศึกษาอบรม และวิจัย หรือปรึกษาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ช่วยกันตรวจสอบด้านคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าจนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิตโดยตรง

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าระดับสภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้คัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับสูงและสูงมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่มีสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยร่วมมือกับทางกลุ่มร่วมกันคิดรูปแบบ สี สัน ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ และได้จากการไปศึกษาดูงานจากที่อื่นและมีลูกค้าแนะนำมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบผลิตภัณฑ์มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดมา บรรลุเกณฑ์มีการเปลี่ยนแปลงบ้างแต่ยังคงลักษณะเดิมไว้ ก่อนที่จะพัฒนารูปแบบบรรลุเกณฑ์ ทางกลุ่มได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ซึ่งสอดคล้องกับ

เกณฑ์ในการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย (1) ที่มาของรูปแบบ สี สัน ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะและที่มาของรูปแบบและสี สัน ของผลิตภัณฑ์ ได้มาโดยวิธีการใด (2) การพัฒนารูปแบบที่ผลิตในรอบ 1 ปี หมายถึง รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต ได้มีการพัฒนาอย่างไร จากใคร (3) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบรรจุภัณฑ์ (4) รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์นั้นๆ แต่ในส่วนของการตลาดนั้นยังไม่ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกนั้นยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการตลาด จึงจำเป็นต้องพัฒนาจุดนี้ ดังนั้น ความรู้ความสามารถในการตลาด จึงไม่สามารถทำได้ดีเท่าที่ควร และอีกประการหนึ่งคือ ศาสตร์ของการตลาดมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และยิ่งปัจจุบันนี้ เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร โลกกระชับเข้าใกล้กันมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศยุคดิจิทัล (digital technology) จำเป็นต้องมีความรอบรู้เรื่องอินเทอร์เน็ต คอมพิวเตอร์ และอี-คอมเมิร์ซ (E-commerce) ในการค้าขายกับต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ส่งเสริมให้สร้างความเจริญแก่ชุมชน สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระประสงค์ให้คนไทยพึ่งตนเองก่อน และจึงขยายความเจริญของตนไปสู่คนอื่น ๆ ต่อไป (อ้างถึงใน เกษม วัฒนชัย, 2550 : 3) เพราะฉะนั้นความพร้อมด้านองค์ความรู้ ความสามารถ จึงเป็นเรื่องสำคัญ ด้วยเหตุนี้ การสร้างองค์ความรู้ ต้องมีการเรียนรู้ การถ่ายทอด และรับประสบการณ์ให้แก่ตนเองก่อน แล้วจึงนำมาขยายผลต่อไปได้สู่คนอื่น

2. จากผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาวจังหวัดนครปฐมในภาพรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้งหมด ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นสินค้าที่สามารถส่งจำหน่ายให้กับชาวต่างชาติได้ ภูมิใจกับรางวัลหรือระดับดาวที่ทางกลุ่มได้รับ และต้องการมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ทางกลุ่มประสบความสำเร็จโดยมีแรงบันดาลใจมาจากผลกำไรที่ได้จะปันผลให้กับสมาชิกทุกปี มีการยกย่อง ชื่นชม ทำให้มีกำลังใจเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความตั้งใจในการทำงานต่อไป และร่วมกันคิดค้น พัฒนาทั้งคุณภาพในการผลิตสินค้า การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์เพื่อความก้าวหน้าและเป็นการก้าวสู่ตลาดที่มั่นคงในอนาคตและยังเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่ง กิริติบุรณะ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้แนวคิดการทำงานแบบร่วมมือในการดำเนินงานการศึกษาในระบบโรงเรียนพบว่า ประชากรส่วนใหญ่และเกือบทุกคนมีความต้องการระบบการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม สูงกว่าระบบการดำเนินงานที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบันมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฤษญา

บุญเจือ (2536 : บทคัดย่อ) บรรจง กณะกาศัย (2540 : บทคัดย่อ) และปรัชญา ศรีภา (2540 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ในโครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ ป่าชายเลน และของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งผลวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่นั้นคำนึงถึงผลประโยชน์ ต่อการมีส่วนร่วมด้วยทั้งสิ้น จึงทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานร่วมกัน บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ และสามารถแก้ปัญหาาร่วมกันได้อย่างเหมาะสม

3. จากผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว จังหวัดนครปฐมในภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ในด้านการผลิตจะต้องสำรวจความคิดเห็นของสมาชิก เสียก่อนและจึงจะตัดสินใจดำเนินการ เพราะการช่วยกันร่วมวางแผนจะเป็นการเอื้อประโยชน์ ให้กับสมาชิกในกลุ่มและมีการประเมินผลหลังจากที่ผลิตสินค้าแล้ว ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ขึ้นอยู่กับระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มประมาณ 4-5 ปี ในปีแรกๆ จะมีสมาชิกไม่มากนัก แต่เมื่อผ่าน ระยะเวลาการดำเนินงานของกลุ่มจะมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในปีต่อๆ มา ด้านมาตรฐาน ผลิตภัณธ์การคิดเพื่อการพัฒนาผลิตภัณธ์ทางกลุ่มจะระดมความคิด การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนา ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณธ์ของคณะกรรมการ โดย ศึกษาจากหน่วยงานภาครัฐให้ตรงตามมาตรฐานทางด้านวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรวงสุตา ไตรปกรณ์กุล (2544 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการนำแนวคิดการมีส่วนร่วม ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชน ซึ่งได้ใช้กระบวนการนำแนวคิดการมีส่วนร่วม ไปใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาได้จริง ช่วยกระตุ้น มีการตื่นตัวพูดคุยกัน แสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีการวางแผนร่วมกัน และดำเนินการแก้ไขได้อย่างจริงจัง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมใน การพูดคุย การทำงานร่วมกันย่อมทำให้เกิดผลดีต่อกลุ่มอาชีพ หรือชุมชนนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี เพียงแต่ว่า การมีส่วนร่วมด้านการตลาด ด้านการพัฒนาผลิตภัณธ์ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เป็น เพราะว่าการตลาดเป็นศาสตร์เฉพาะตัว ต้องมีความรู้ ความสามารถเท่านั้น ที่จะสามารถนำ สินค้าเข้าสู่ตลาดการค้าได้โดยตรง รวดเร็ว และเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ต้องรู้เท่าทัน และ รวดเร็วต่อสภาพการดำเนินงาน สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาด นั่นคือ ปัจจัยเสี่ยง คู่แข่ง การค้าเสรี ฯลฯ ซึ่งมีบทบาทสำคัญ และอาจเป็นปัญหา อุปสรรคต่อการค้า และ การตลาดอย่าง หลีกเลียงไม่ได้ ส่วนการพัฒนาผลิตภัณธ์ ก็เป็นศาสตร์ที่ต้องเข้าใจให้ลึกซึ้ง และ ต้องมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ เกี่ยวข้องกับการออกแบบ (design) ดังนั้น การ พัฒนา จึงเป็นศาสตร์ หรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ ความคิดสร้างสรรค์ จึงจะสามารถ พัฒนาในจุดนี้ได้ แต่สมาชิกในกลุ่มยังไม่มีความสามารถเพียงพอ ขาดกำลังสำคัญในการพัฒนาจุด นี้ ซึ่งเป็นช่องโหว่ที่จะต้องให้ความสำคัญและพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลดังปรากฏในรายละเอียดแล้วนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาตั้งข้อเสนอแนะไว้ 2 ลักษณะดังนี้ คือ ข้อเสนอแนะทั่วไป และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อผู้สนใจหรือหน่วยงานที่จะทำการศึกษาวิจัยในทำนองเดียวกันได้ในอนาคต ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

สำหรับข้อเสนอแนะทั่วไปนี้ เป็นข้อค้นพบที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถนำมาสรุป และเสนอแนะได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 – 5 ดาว พบว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพ มีสภาพการดำเนินงานด้านการตลาดต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพยังขาดทักษะทางการตลาด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นควรมีการจัดฝึกอบรมทางการตลาดให้กับสมาชิกกลุ่มอาชีพ เพื่อให้เกิดทักษะในการจัดการอย่างเหมาะสม หากตลาดได้ตรงตามความต้องการ และควบคู่กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสม และที่สำคัญคือ ควรจัดการศึกษาอบรมเป็นหลักสูตรระยะสั้น โดยขอความอนุเคราะห์จากสถาบันการศึกษาใกล้เคียงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอาชีพ ในการพัฒนาองค์ความรู้ของสมาชิกในกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ยังขาดอยู่ได้อย่างลงตัว และตรงกับความต้องการของสมาชิกแต่ละคน ของกลุ่ม และของชุมชน เป็นต้น

2. แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด ยกเว้นรายข้อที่ว่าสมาชิกกลุ่มอาชีพไม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำในกลุ่ม แสดงให้เห็นว่าสมาชิกในกลุ่มอาชีพไม่มีความต้องการหรือไม่ปรารถนา หรือขาดความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้นำหรือเป็นกรรมการบริหารกลุ่ม ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของร่วมกัน ให้มีทักษะความเป็นผู้นำ และทักษะการบริหารจัดการในตัวบุคลากร กล่าวคือสมาชิกที่มีแวว มีทักษะ และมีความสามารถในการเป็นผู้นำได้ ก็ควรให้โอกาส ให้การอบรม ศึกษาดูงาน และมีความรับผิดชอบที่สูงขึ้น เพื่อบริหารจัดการกลุ่มให้มีความมั่นคงต่อไปได้ จึงควรจัดให้สมาชิกมีการอบรมวิชาชีพระยะสั้น หรือศาสตร์แห่งการบริหาร (administration) วุฒิภาวะ (maturity) และการเป็นผู้นำกลุ่ม (group leaders) ร่วมกับสถาบันการศึกษาใกล้เคียง พร้อมกันนั้น ในกลุ่มอาจมีการแข่งขัน ในการสร้างผู้นำให้แก่องค์กรต่อไป ในส่วนนี้ ผู้บริหารระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมภาวะ

ผู้นำของกลุ่มได้ โดยให้การสนับสนุน ให้ความอนุเคราะห์ในการจัดประชุม สัมมนา เป็นระยะๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นำกลุ่มต่างๆ ควบคู่กันไป

3. การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว พบว่า สมาชิกกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมด้านการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ประธานกลุ่มของแต่ละกลุ่มอาชีพควรส่งเสริมให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ทหารายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น สืบหาช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า โดยให้สมาชิกเข้ามาร่วมประชุมฟังข้อชี้แจง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและให้มีการติดตามประเมินผลอยู่ตลอดเวลา พร้อมกันนี้ ควรให้มีการสนับสนุน และส่งเสริมด้านการขายและการตลาดอย่างต่อเนื่องโดยเพิ่มมูลค่าด้านสวัสดิการ หรือเงินปันผลพิเศษมอบให้ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิกผู้ประสบความสำเร็จด้านการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จะเห็นได้ว่าในพัฒนาการด้านการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้ ควรจัดให้มีศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ หรือแหล่งที่มีทรัพยากรบุคคลที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน อาทิเช่น ด้านการตลาด ด้านการออกแบบ ด้านการผลิต ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ได้พัฒนาตนเอง และส่วนรวมได้อย่างครอบคลุม พร้อมกันนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาบุคลากร และทรัพยากรมนุษย์ ควรจัดการประชุม และการอบรมสัมมนาอย่างต่อเนื่องแก่กลุ่มอาชีพระดับ 4-5 ดาวในโครงการผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์เป็นประจำสม่ำเสมอ ทำให้เกิดเป็นรูปธรรม และเป็นการช่วยเหลือกลุ่มอาชีพต่างๆ อย่างจริงจัง และอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น เรื่องภาวะผู้นำในชุมชน เรื่องทุนทางสังคมในด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ด้าน OTOP ของสมาชิก เป็นต้น

2. ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนภายหลังการเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เช่น เรื่องของคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน การอพยพย้ายถิ่นฐานของแรงงาน เครือข่ายชุมชน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นต้น

3. ควรศึกษาประชาชนที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน เพื่อหาสาเหตุปัจจัยของกลุ่มประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แล้วนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน

4. ควรศึกษาเกี่ยวกับการคงอยู่ของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ในเชิงลึก ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยแบบ PAR, FGD, EDFR ฯลฯ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ละเอียดครอบคลุมเนื้อหา และตรงความต้องการของแต่ละกลุ่มอาชีพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กรมการพัฒนาชุมชน. พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2545.

กิตติพงษ์ พิพิธกุล. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มเกษตรกร ของสมาชิก กลุ่มเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาส่งเสริม การเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ชุมชนนิยม : ฝ่าวิกฤตชุมชนล่มสลาย. กรุงเทพฯ: ชักเชสมิเดีย, 2544.

เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม: สถาบันราชภัฏนครปฐม, 2542.

เกษม วัฒนชัย. “เศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา.” ใน สัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การจัดการ ศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง, 1-5. นครปฐม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

แก้ว นิมาเริง. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรี ในการพัฒนาชุมชน จังหวัด ลพบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

โกศล สุนทรพฤษ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานพัฒนา คุณภาพชีวิต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2538.

คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดนครปฐม. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

คณะอำนวยการ คัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย. แนวทางการคัดสรรสุดยอด OTOP ไทย. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ, 2547.

โหมยิต ปั่นเปี่ยมรัชฎ์. “ระบบราชการมีส่วนร่วมของชุมชน: พิจารณาในแง่มหภาค.” ใน รายงาน การประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, 2-5. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษา นโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

_____. การพัฒนาประเทศไทยแนวความคิดและทิศทาง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2533.

ชรินทร์ ศึกษากิจ. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลสุขภาพ
ประชาชน อำเภอบ้านแพ้ว และอำเภอกะทู้ม้วน จังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาเวชศาสตร์ชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2544.

ชลธิชา ฤทธิงาม. “การมีส่วนร่วมของลูกจ้างในการเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงาน :
กรณีศึกษาโรงงานขอนแก่นเหวน จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต
สาขาบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

ชัยวุฒิ ชัยพันธุ์. พัฒนาชนบทยั่งยืน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2544.

จิรรัตน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.

ชัชฌา ก้อนจันทร์. “การมีส่วนร่วมของสมาชิก นิคมสร้างตนเอง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ความจำเป็นพื้นฐาน ด้านที่อยู่อาศัย กรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. ธุรกิจชุมชน เส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,
2542.

ณัฐพร มีสุข. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมลูกน้ำยุงลาย ในอำเภอเมืองจังหวัดชลบุรี.”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาสุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

ดวงนภา สิทธิธรรม. “การมีส่วนร่วมของบุคลากร สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ที่มีต่อ
โครงการโรงพยาบาลสีเขียว.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

เดโช แสนภักดี. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของ
สมาชิกกลุ่มอาชีพ จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาจิตวิทยา
อุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

ทนงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ และคณะ. การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บริษัทการพิมพ์ จำกัด, 2534.
ไทยรัฐ, 21 พฤษภาคม 2547, 15.

ธัญลักษณ์ จันทร์แก้ว. “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวและการมีส่วนร่วมตัดสินใจซื้อใน
ครอบครัวของเด็กวัยรุ่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาการโฆษณา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ชิตี กิตติวิทิตคุณ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท :

ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาคร.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

ธีระพล อรุณะกสิกร และคณะ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2551-2555).

กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2550.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, ผู้แปล. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: การเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุมชนวิชาการ

วิจัยชุมชนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ.

กรุงเทพฯ: ศิริลักษณ์การพิมพ์, 2533.

น้ำใจ เพือกเสนห์. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ต่อการบริหารงาน

พัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี อำเภอมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต สาขาบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,

2544.

นิคม จันทรวิทุร. ประเทศไทยจากเศรษฐกิจเฟื่องฟูถึงวิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์,

2541.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.” ใน รายงานการประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, 2-7.

กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.

บุญมา แสงกล้า. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญฉบับ

ปัจจุบัน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลน้ำพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

ประจัน ดาวังปา. “การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการ ป่าชุมชนในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดินเพื่อ

เกษตรกรรม จังหวัดนครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริม-

การเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

ประพัฒน์ เดชหาญ. “การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมพัฒนาชุมชน : ศึกษากรณีผู้ได้รับ

การสนับสนุนจากมูลนิธิพัฒนาชุมชน อย่างยั่งยืนในจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น,

2544.

ปรีชญา ศรีภา. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.

ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ. วิถีใหม่แห่งการพัฒนา. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสัน เพรสโปรดักท์, 2535.

ปฤษฎา บุญเจือ. “การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการประสานความร่วมมือการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. กระบวนการและเทคนิคการทำงาน ของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

พัฒนา ตูนา. “แนวทางการดำเนินงานหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จังหวัดสุพรรณบุรี.” 2545. (อัดสำเนา)

ยิ่ง กิริติบุรณะ. “ผลของการใช้แนวความคิด การทำงานแบบร่วมมือในการดำเนินงาน การศึกษานอกระบบโรงเรียน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ยุทธพร ตันตนาเสน. “รายงานการศึกษาเรื่อง การดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ศิลปประดิษฐ์ ประดิษฐ์ดอกไม้และของชำร่วย จากดินหอมมะลิ ศึกษาเฉพาะกรณี บ้านท่าตลาด ตำบลท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม.” กลุ่มงานปฏิบัติการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม, 2541. (อัดสำเนา)

วราภรณ์ อยู่วัฒนา. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของเยาวชนต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของศูนย์เยาวชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

วัชรภรณ์ เอี่ยมสะอาด. “ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต สาขาบริหารการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2538.

วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริกัญท์ ออฟเซ็ท, 2544.

วิทยากร เชียงกุล. เศรษฐกิจไทย เศรษฐกิจโลก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลาจำกัด, 2545.

วินัย มนัสปัญญากุล. “การมีส่วนร่วมและแนวทางในการป้องกันปัญหาป่าของผู้นำชุมชน:

ศึกษากรณี ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลลูกนก อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

วิโรจน์ รอดวงษ์. “ลักษณะความเป็นผู้นำ ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

วิวัฒน์ศิริ ศักดิ์วิโรจน์. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาแม่น้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

ศรีปริญญา ฐปกระจำง. “การพัฒนาภูมิปัญญาตามมาตรฐาน OTOP.” คำบรรยายพิเศษในวิชา 469 107 ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2547.

(อัดสำเนา)
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

สนอง วรรณโคตร. “ความรู้รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของตำรวจ จังหวัดบุรีรัมย์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

สมใจ โลเมรัตน์. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก ในจังหวัดขอนแก่น.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

สรวงสุดา ไตรปกรณ์กุล. “กระบวนการนำแนวคิดการมีส่วนร่วมไปประยุกต์ ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพชุมชน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาการพยาบาลชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

सानิตย์ เวียงเพิ่ม. “การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในการส่งเสริมกลุ่มอาชีพในตำบล บึงวิชัย อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

สุธี ประศาสตร์เศรษฐ์ และคณะ. เศรษฐกิจ-เศรษฐศาสตร์ทางเลือก. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์, 2541.

เสาวลักษณ์ กุศลทรามาส. “ศึกษากลวิธีสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน:

กรณีศึกษาบ้านท่าวังไทร ตำบลวังหมี อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพัฒนาชนบทศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

อกิน รพีพัฒน์. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.” ใน รายงานการประชุมเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, 2-5.

กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. (อัดสำเนา)

อนุชาติ พวงสำลี. การตอบสนองต่อภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของภาคประชาสังคมไทย. กรุงเทพฯ: วิสิณการพิมพ์, 2545.

อภิชาติ นุตเจริญ. “การมีส่วนร่วมของสตรี ในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดเพชรบูรณ์.”

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

อัญชิสา สรรพาวัตร. “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมในโครงการ ‘หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์’ ของเจ้าหน้าที่ อบต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อุดม กลสินบุตร. “โครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากร กลุ่มงานพยาบาลโรงพยาบาลสีชมพู ในการดำเนินกิจกรรม 5 ส. โดยใช้เทคนิค AIC.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา การบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.

อุ้นดา นพคุณ. กรอบแนวความคิด การพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทาง. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์, 2546.

ภาษาต่างประเทศ

Best, John W. Research in Education. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1970.

Cronbach, Lee J. Essential Psychological Testing. 3rd ed. NY: Harper & Row, 1974.

Erwin, William. Participation Management : Concept Theory and Implementation. Atlanta, Ga: Georgia State University, 1976.

Herzberg, Frederick. Two Factors Theory. New York: McGraw-Hill Book Company, 1970.

Krajcie, R. V., and D. W. Morgan. “Determining Sample size for Research Activities.” Educational and Psychological Measurement 30(April 1970): 607-610.

Likert, Rensis. New Pattern of Management. New York: McGraw-Hill Book Company, 1961.

Maslow, Abraham H. Motivation and Personality. 2nd ed. New York: Harper & Row Publisher, 1970.

United Nations. Popular Participation in Decision Making for Development. New York: United Nations Publication, 1978.

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

แบบสอบถามสมาชิกกลุ่มอาชีพ

สภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของสมาชิก กลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรร ในระดับ 4 - 5 ดาว จังหวัดนครปฐม

แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับการคัดสรร ในระดับ 4 - 5 ดาว จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ข้อคำถาม 4 ตอน ด้วยกัน โดยคำตอบในแบบสอบถามนี้ ไม่มีข้อใดผิดหรือถูกเพราะเป็นความเห็น การตัดสินใจที่แตกต่างกัน ซึ่งคำตอบในแต่ละข้อจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยจึงหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ และขอขอบคุณที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 คำถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ (ถูก) ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่ตรงกับ

ตัวท่าน และเป็นความจริงที่สุด

1. เพศ () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษา

() 1. ประถมศึกษา

() 2. มัธยมศึกษาตอนต้น

() 3. มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

() 4. อนุปริญญา

() 5. ปริญญาตรี

() 6. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

() 1. รับจ้าง

() 2. รับราชการ

() 3. เกษตร

() 4. ค้าขาย

() 5. อื่นๆ (ระบุ)

5. รายได้ต่อเดือน

- () 1. ต่ำกว่า 4,000 บาท
- () 2. ระหว่าง 4,001 – 8,000 บาท
- () 3. ระหว่าง 8,001 – 12,000 บาท
- () 4. มากกว่า 12,000 บาท

6. ปัจจุบันนอกจากเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพในโครงการนี้แล้วท่านเป็นสมาชิกกิจกรรมอื่นใดอีกบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- () 1. กลุ่มแม่บ้าน
- () 2. กลุ่มเกษตรกร
- () 3. กลุ่มสหกรณ์
- () 4. กลุ่มฌาปนกิจ
- () 5. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- () 6. กลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตร (ธ.ก.ส.)
- () 7. กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน
- () 8. กลุ่มอื่นๆ (โปรดระบุ).....
- () 9. ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ อีก

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สงวนลิขสิทธิ์

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานในโครงการ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้โดยทำเครื่องหมาย ✓ (ถูก) ลงในช่องว่างคำว่า “ใช่” เมื่อท่านเห็นว่าข้อความนั้นถูกต้องและลงในช่องว่างคำว่า “ไม่ใช่” เมื่อท่านเห็นว่าข้อความนั้นไม่ถูกต้อง

สภาพการดำเนินงาน	ใช่	ไม่ใช่
ด้านการผลิต		
1. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น		
2. ผู้ผลิตสินค้าที่ดีต้องผลิตหรือทำซ้ำให้ได้คุณภาพดีเหมือนเดิม		
3. ในการผลิตสินค้า สมาชิกมีอิสระ จะผลิตอะไรก็ได้ไม่ขึ้นอยู่กับใคร		
4. กลุ่มผลิตสินค้าอย่างต่อเนื่องจะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น		
5. กลุ่มรับฟังความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะจากทุกฝ่าย นำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์		
6. ความรู้ที่สืบทอดมาจากอดีตสามารถนำมาเป็นแนวทางในการผลิตสินค้าจำหน่ายได้		
7. ในการผลิตสินค้า ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและทำให้ทรัพยากรหมดไปในอนาคต		
8. ในการผลิตสินค้า OTOP กลุ่มให้นำงานไปทำที่บ้านได้		
ด้านการตลาด		
1. ผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 4-5 ดาว มุ่งจำหน่ายหรือขายให้คนในจังหวัด		
2. กลุ่มมีวิธีการจำหน่ายสินค้า OTOP หลายรูปแบบ เช่น ฝากขาย ขายส่ง ออกร้านตามงานต่าง ๆ และ ทาง Internet		
3. ราคาการจำหน่ายสินค้าในแต่ละที่เท่ากัน		
4. กลุ่มจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้าประจำเท่านั้น		
5. กลุ่มจำหน่ายสินค้า OTOP ในจำนวนที่มากกว่าปีที่ผ่านมา		
ด้านความเข้มแข็งของชุมชน		
1. คนในชุมชนให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น		
2. กลุ่มมีการส่งเสริม หรือเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น		
3. กลุ่มมีการคืนเงินกำไร (ปันผล) ให้แก่สมาชิกตามสัดส่วนอย่างยุติธรรม		
4. ในการเข้ากลุ่ม สมาชิกสามารถร่วมออกเงินร่วมหุ้นได้ทุกคน		

สภาพการดำเนินงาน	ใช่	ไม่ใช่
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์		
1. ผู้ผลิตสินค้าที่ดีต้องผลิตหรือทำซ้ำให้ได้คุณภาพดีเหมือนเดิม		
2. การบรรจุภัณฑ์มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามมาตรฐานสากล		
3. รูปแบบ สีล้น ขนาดและองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมและมีการพัฒนาสร้างสรรค์		
4. รูปแบบบรรจุภัณฑ์ ถูกออกแบบเหมาะสมกับตัวผลิตภัณฑ์และความต้องการของลูกค้า		
5. กลุ่มศึกษาเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากที่อื่น		
6. สินค้ามีหลายขนาดเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าตามความจำเป็น		
7. กลุ่มสามารถผลิตสินค้าและพัฒนาให้มีผลิตภัณฑ์โดยประยุกต์จากวัสดุเดิม		
8. กลุ่มมีโครงการเยี่ยมชมและศึกษาโครงการจากแหล่งผลิตในชุมชนอื่น		
9. กลุ่มนำความคิด ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากที่อื่นมาประยุกต์ใช้/ ปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม		
ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์		
1. สินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะต้องมีชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อประธานกลุ่ม สถานที่ตั้ง มีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน		
2. สินค้าในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จะต้องระบุวันผลิต และวันหมดอายุส่วนประกอบในประเภทอาหารและเครื่องดื่ม		
3. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการรับรองจากหน่วยงานราชการ		
4. กลุ่มรับประกันสินค้าทุกครั้งที่มีการเสียหายหรือชำรุด		
5. กลุ่มมีระบบการตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนจำหน่ายทุกครั้ง		
6. กลุ่มคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักในการผลิต		
7. ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีกลุ่มบุคคลอื่น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์		

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับ แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

คำชี้แจงโปรดตอบคำถามต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ (ถูก) เพียง 1 ข้อ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึกหรือความต้องการของท่านตามความเป็นจริง

แรงจูงใจในการเข้าร่วมในโครงการ	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ความสำเร็จ					
1. ท่านภาคภูมิใจกับรางวัลหรือระดับดาวที่ท่านกลุ่มได้รับ					
2. ท่านเห็นว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มท่านเป็นสินค้าที่สามารถส่งจำหน่ายให้กับชาวต่างชาติได้					
3. ท่านนำผลิตภัณฑ์ในกลุ่มไปใช้ในครอบครัวด้วย					
การยกย่อง					
4. ท่านต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ มีเกียรติในชุมชน					
5. ท่านต้องการมีบทบาทในการพัฒนาชุมชน หรือบ้านเกิดของท่าน					
การทำงานด้วยตนเอง					
6. งานที่ท่านทำในกลุ่มตรงกับความสามารถและความต้องการของท่าน					
7. ท่านต้องการนำความรู้ที่มีเข้าไปช่วยเหลืองานของกลุ่ม					
ความรับผิดชอบ					
8. ท่านและเพื่อนสมาชิกในกลุ่มทำงานร่วมกันได้ดี					
9. ท่านเข้าร่วมกลุ่มเพราะต้องการมีเพื่อน					
10. ท่านได้รับคัดเลือกให้เป็นผู้นำในกลุ่ม					
11. ท่านเข้าร่วมกลุ่มเพราะไม่ต้องการไปทำงานไกลบ้าน					

แรงจูงใจในการเข้าร่วมในโครงการ	ระดับความต้องการ				
	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ความก้าวหน้า					
12. ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะสามารถรับ ผลประโยชน์จากส่วนแบ่ง หรือส่งวัตถุดิบให้ทางกลุ่ม					
13. ท่านมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม					
14. ท่านได้รับรางวัลพิเศษจากการทำงาน					
15. ท่านและสมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีขึ้น					
ความเจริญเติบโต					
16. ท่านได้รับคำแนะนำหรือชักชวนจากผู้ที่ประสบ- ความสำเร็จ					
17. ท่านพอใจที่มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลหรือให้ การสนับสนุน					
18. เจ้าหน้าที่ของรัฐฯ ให้ความรู้และคำแนะนำในงาน ของท่านจนประสบความสำเร็จ					
19. ท่านเห็นด้วยกับนโยบายการสนับสนุนของรัฐบาล					
20. ท่านเข้าร่วมเป็นสมาชิกเพราะต้องการเรียนรู้และ สืบทอดเรื่องราวของชุมชน					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 คำถามเพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ หนึ่งตำบล

หนึ่งผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มอาชีพ

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ (ถูก) เพียง 1 ข้อ ลงในช่องว่าตรงกับ
ตัวท่านตามความเป็นจริงที่สุด

ข้อความ	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
ด้านการผลิต						
1. ท่านมีส่วนร่วมในการสำรวจ จัดหาและตัดสินใจ นำเอาวัตถุดิบ หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ ผลิตสินค้า						
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหา คัดเลือกแรงงาน						
3. ท่านมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าของกลุ่ม						
4. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการผลิต						
5. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผน การทำงานกลุ่ม						
ด้านการตลาด						
1. ท่านได้เข้าร่วมในการจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม						
2. ท่านเข้าร่วมจัดสรรเงินรายได้จากจำหน่ายสินค้า						
3. ท่านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์ให้คนทั้งภายใน ท้องถิ่นและต่างจังหวัดรู้จักตัวสินค้าและซื้อสินค้า จากกลุ่มไปใช้						
4. ท่านมีส่วนร่วมในการขยายกิจการหรือช่อง ทางการจัดจำหน่าย						
ด้านความเข้มแข็งของชุมชน						
1. ท่านมีส่วนร่วมชักชวนหรือแนะนำให้บุคคล เข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่ม						
2. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหา / กู้เงิน / ระดมทุน เพื่อการดำเนินงานกลุ่ม						

ข้อความ	ไม่มี ส่วน ร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
3. ท่านมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่ม						
ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์						
1. ท่านร่วมรับรู้ข้อมูล เกี่ยวกับการดำเนินงานของ กลุ่ม						
2. ท่านมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์						
3. ท่านมีส่วนร่วมปรับปรุง ผลิตภัณฑ์ หรือการให้ บริการ						
4. เมื่อมีข้อผิดพลาดทางการผลิตท่านมีส่วนร่วมแก้ ปัญหา						
ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์						
1. ท่านมีส่วนร่วมในการผลิตให้มีมาตรฐาน						
2. ท่านมีส่วนร่วมในการสืบค้น รวบรวมเรื่องราว เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์						
3. ท่านร่วมพัฒนาให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของท่าน ได้รับมาตรฐาน						
4. ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ให้มีมาตรฐาน						

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

สภาพการดำเนินงาน แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
ของสมาชิกกลุ่มอาชีพที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4-5 ดาว จังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ-สกุล
2. เป็นประธานกลุ่ม

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินงานด้านความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการ

1. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานในโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
เพียงใด

1.1 ด้านการผลิต

1.1.1 วัตถุดิบ ที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่ได้มาจากไหน

.....

1.1.2 วัตถุดิบที่ใช้ มีผลกระทบต่อชุมชน หรือไม่

.....

1.1.3 ส่วนใหญ่กลุ่มจะใช้แรงงานจากคนหรือเครื่องจักร ระหว่างแรงงานคนกับ

เครื่องจักรมีความแตกต่างกันหรือไม่

.....

1.1.4 ถ้ามีลูกค้าสั่งเพิ่มมากขึ้น คิดว่าจะผลิตได้ทันตามต้องการหรือไม่ ถ้ามี ท่านมีวิธี
แก้ปัญหาอย่างไร.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

1.2 ด้านการตลาด

1.2.1 สถานที่จำหน่ายหลักคือที่ใด และมีการนำสินค้าหลักไปจำหน่ายตามงานต่างๆ
หรือไม่.....

1.2.2 สถานที่จำหน่ายสินค้าส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดหรือมีการส่งไปจำหน่ายที่อื่นด้วย

.....

1.2.3 รายได้จากการจำหน่ายเหมาะสมกับการลงทุนหรือไม่ เมื่อปีที่ผ่านมามีกำไร
หรือขาดทุน

1.2.4 ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเดิมหรือมีลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และท่านมีวิธีการเพิ่มลูกค้าอย่างไร.....

1.2.5 เริ่มแรกมีวิธีการจำหน่ายสินค้าอย่างไร ทางกลุ่มออกจำหน่ายเองหรือมีตัวแทนจำหน่าย ถ้าจำหน่ายเอง มีการจัดการอย่างไร ใครมีหน้าที่รับผิดชอบในการจำหน่าย

.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

1.3.1 ในการรวมกลุ่มมีความเป็นมาอย่างไร และใช้เวลานานเท่าใด จึงเกิดเป็นกลุ่มได้ขนาดนี้.....

1.3.2 ทางกลุ่มเริ่มลงทุนโดยใช้เงินจากใคร มีวิธีการอย่างไร

1.3.3 ในฐานะที่ท่านเป็นประธานกลุ่ม ท่านมีวิธีการจัดการภายในกลุ่มอย่างไร มีข้อตกลงร่วมกันหรือไม่ หรือเป็นเพียงพูดคุยเพื่อตกลงกันเท่านั้น

1.3.4 ด้านรายรับ รายจ่าย มีการบันทึก และแจ้งให้สมาชิกทราบหรือไม่ อย่างไร

.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.4 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

1.4.1 รูปแบบ สีลวด ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มร่วมกันคิดหรือได้มาจาก การศึกษาดูงาน มีคนอื่นเช่นลูกค้านำเสนอ

1.4.2 ตั้งแต่เริ่มผลิตสินค้ามีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบผลิตภัณฑ์จากเดิมหรือไม่

1.4.3 บรรจุภัณฑ์มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนโดยเปลี่ยนทั้งหมด หรือยังคงลักษณะเดิมไว้บ้าง

1.4.4 ก่อนที่จะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ทางกลุ่มได้ศึกษาหรือหาข้อมูล ให้
เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์หรือไม่ ถ้ามี จากใคร หน่วยงานใด มีวิธีการหรือขั้นตอนอย่างไรในการเข้าสู่
ระบบ.....

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.5 ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

1.5.1 ผลิตภัณฑ์มีชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ ชื่อประธานกลุ่ม สถานที่ตั้ง มีเครื่องหมาย
รับรองผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน หรือไม่

1.5.2 ผลิตภัณฑ์ระบุวันผลิต และวันหมดอายุ ส่วนประกอบ (ในประเภทอาหารและ
เครื่องดื่ม) หรือไม่

1.5.3 กลุ่มรับประกันสินค้าทุกครั้งที่มีการเสียหายหรือชำรุด หรือไม่

1.5.4 กลุ่มมีระบบการตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนจำหน่ายทุกครั้ง หรือไม่

ตอนที่ 3 แรงจูงใจ ในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

1. ท่านมีแรงบันดาลใจ หรือปัจจัยจูงใจในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือก่อตั้งกลุ่มในด้านต่างๆ
เหล่านี้หรือไม่.....

1.1 ด้านความสำเร็จท่านมีแรงบันดาลใจอย่างไร ท่านทำอย่างไร

1.2 ด้านคำยกย่อง ชื่นชม ท่านคิดว่ามีความสำคัญ หรือเป็นความต้องการหรือไม่ ท่าน
ทำอย่างไร

1.3 ความสำเร็จในการสร้างงานท่านมีแรงบันดาลใจมาจากเรื่องใด ท่านทำอย่างไร

1.4 ท่านคิดว่าความรับผิดชอบมีความสำคัญหรือไม่ ท่านทำอย่างไร

1.5 ท่านต้องการความก้าวหน้าหรือไม่ ท่านทำอะไร

.....
ข้อเสนอแนะอื่นๆ
.....

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

1. ท่านและสมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในโครงการที่ทำอย่างไร

1.1 ด้านการผลิต

มีการร่วมกันสำรวจ ร่วมคิด ตัดสินใจ วางแผน ดำเนินการ เอื้อประโยชน์
และประเมินผล หรือไม่ อย่างไร

1.2 ด้านการตลาด

ทางกลุ่มมีการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจำหน่ายหรือไม่ มีวิธีการอย่างไร
มีปัญหาและอุปสรรค หรือไม่

1.3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม กี่ปี ในปีแรกมีสมาชิกจำนวนเท่าใด มีวิธีการอย่างไรให้
สมาชิกเข้าร่วมและเพิ่มจำนวนมากขึ้น

1.4 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ทางกลุ่มให้สมาชิกร่วมแสดงความคิดเห็น หรือร่วมในการคิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์
หรือไม่ มีวิธีการอย่างไร มีปัญหาอุปสรรค หรือไม่ อย่างไร

1.5 ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ทางกลุ่มร่วมกันคิดและร่วมกันปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้ตามหลักเกณฑ์
มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของคณะกรรมการหรือไม่ อย่างไร มีปัญหาอุปสรรค หรือไม่อย่างไร

ภาคผนวก ข

เกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย

(OTOP Product Champion)

ปี พ.ศ. 2547

เกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion)

ปี พ.ศ. 2547

บทนำ

ในปี 2546 คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ) โดย ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) ประธานคณะกรรมการฯ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในเรื่องสินค้า OTO Product Champion โดยจะคัดสรรจากสินค้าสุดยอดของจังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งมีการเชื่อมโยงมาตรฐานสินค้าจากระดับภูมิภาคสู่สากล (Local Links-Global Reaches)

กรอบในการคัดสรรสินค้าสุดยอดของจังหวัด กลุ่มจังหวัดและประเทศ คือ

1. สามารถส่งออกได้ (Exportable) โดยมีความแกร่งของตราสินค้า (Brand Equity)
2. ผลิตอย่างต่อเนื่องและคุณภาพคงเดิม (Continuous & Consistent)
3. ความมีมาตรฐาน (Standardization) โดยมีความภาพ (Quality) และสร้างความพึงพอใจ

แก่ลูกค้า (Satisfaction)

4. มีประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ (Story of Product)

ในปี พ.ศ. 2547 คณะอนุกรรมการบริหาร หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้กำหนดแนวทางการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย พ.ศ.2547 โดยกำหนดคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ OTO ที่จะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้ผลิตสินค้าชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และกลุ่มผู้ผลิตสินค้าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่เชื่อมโยงกับชุมชน และเปิดโอกาสให้ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ ที่ส่งผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรรฯ ในปี พ.ศ.2546 และไม่เคยส่ง ผลิตภัณฑ์เข้าคัดสรรฯ ได้มีโอกาสเข้าสู่กระบวนการคัดสรรฯ ในปีพ.ศ.2547 ด้วย โดยในช่วงระยะเวลาก่อนที่จะดำเนินการคัดสรรฯ ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้มีมาตรฐานขั้นต่ำ (Minimum Standard) ก่อนเข้ารับการคัดสรร

ประเภทผลิตภัณฑ์ที่คัดสรร (Product Classification) แบ่งออกเป็น 6 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

1. ประเภทอาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่บริโภคสด เช่น พืชผัก ผลไม้ เป็นต้น และผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป ทั้งอาหารแปรรูปที่พร้อมบริโภค หรืออาหารแปรรูปกึ่งสำเร็จรูป รวมถึงอาหารแปรรูปที่ใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น น้ำพริก เป็นต้น
2. ประเภทเครื่องดื่ม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เช่น สุราแช่ สุรากลั่น เป็นต้น และไม่มีแอลกอฮอล์ รวมถึงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มที่พร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์ประเภทขงละลาย จิงผงสำเร็จรูป และผลิตภัณฑ์ประเภทขง เช่น น้ำผลไม้ น้ำสมุนไพร ชาใบหม่อน ชาจีน เป็นต้น

3. **ประเภทเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย** หมายถึง ผ้าทอและผ้าถักจากเส้นใยธรรมชาติ หรือเส้นใยธรรมชาติผสมเส้นใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าแพรวา ผ้าถักโครเชต์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อผ้าเครื่องประดับตกแต่งร่างกายจากวัสดุทุกประเภท เช่น ผ้าพันคอ หมวก กระเป๋า เข็มขัด สร้อยคอ ต่างหู รองเท้า เป็นต้น

4. **ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง** หมายถึง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องเรือน เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องตกแต่งบ้าน เครื่องใช้สอยต่างๆ รวมทั้งผลิตภัณฑ์ในกลุ่มจักสาน, ถักสาน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการใช้สอย เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น

5. **ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก** หมายถึง สิ่งประดิษฐ์ที่สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. **ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร** หมายถึง ผลผลิตจากธรรมชาติที่ไม่ใช่การบริโภค เช่น เครื่องสำอางสมุนไพร สมุนไพร แชมพูสมุนไพร น้ำมันหอมระเหย เป็นต้น

ในกรณีที่มีปัญหา ไม่สามารถจัดอยู่ในประเภทใด ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์ หรือ ประโยชน์ในการใช้สอยเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ การจัดทำคู่มือหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion) เพื่อใช้เป็นแนวทางเพื่อการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทยในระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต กทม., จังหวัด/กทม., กลุ่มจังหวัด, ประเทศ โดยเกณฑ์การคัดสรรพิจารณาถึงความสามารถในการผลิต (Supply Side) การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการความต้องการของตลาด (Demand Side) คู่มือเล่มนี้เป็นการผสมผสานระหว่าง Supply Side และ Demand Side ซึ่งจะใช้เป็นคู่มือสำหรับคณะกรรมการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับอำเภอ/กิ่งอำเภอ/เขต กทม., จังหวัด/กทม., กลุ่มจังหวัด ประเทศ ในการพิจารณาคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ต่อไป

หลักเกณฑ์การคัดสรร OTO Product Champion ที่จะกล่าวต่อไปนี้ใช้ในการคัดเลือกสินค้า “ผู้ผลิต” ซึ่งได้แก่

1) **กลุ่มผู้ผลิตชุมชน** หมายถึง กลุ่มคนที่รวมกลุ่มกันทั้งที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ และ ไม่มีการจดทะเบียน ได้แก่ กลุ่ม ชุมชน สมาคม สหกรณ์ มูลนิธิ โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีการร่วมกันผลิต บริหารจัดการ และรับผลประโยชน์

2) **กลุ่มผู้ผลิตวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม** ได้แก่ วิสาหกิจที่มีจำนวนการจ้างงานมูลค่าสินทรัพย์ถาวร หรือทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว ตามจำนวนที่กำหนดในกฎกระทรวง

ซึ่งสินค้าของผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ ตามข้อ 1) และ 2) จะต้องมีคุณสมบัติผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดของหลักเกณฑ์คัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย (OTOP Product Champion) ปี พ.ศ. 2547 โดยการสร้างหลักเกณฑ์ทั่วไป (General Criteria) ที่สามารถใช้พิจารณาได้กับทั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ และหลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ (Specific Criteria) การพัฒนาเกณฑ์ ได้จัดการประชุมร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการถกแถลง และการมีส่วนร่วมในการหาข้อมูล รายละเอียดในการจัดทำเกณฑ์ครั้งนี้ ซึ่งเป็นการทำงานในเชิงบูรณาการ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การจัดระดับสินค้า (Product Level)

การคัดสรร OTOP Product Champion ประกอบด้วย ปัจจัยต่างๆ ทั้งในด้านหลักเกณฑ์ทั่วไป (General Criteria) และหลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ (Specific Criteria)

โดยในปี พ.ศ.2547 กอ.นคผ มีนโยบายที่จะเน้น “คุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์” โดยผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้าคัดสรร ต้องได้รับการรับรองมาตรฐานที่กำหนด เป็นสำคัญ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารและเครื่องดื่ม ต้องผ่านมาตรฐาน หรืออยู่ในกระบวนการพัฒนา เพื่อให้ได้มาตรฐาน

ดังนั้น จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไป (General Criteria) และหลักเกณฑ์เฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์ (Specific Criteria) ใหม่ โดยกำหนดคะแนนรวมไว้ 100 คะแนน ได้แก่ ด้านหลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน 40 คะแนน ด้านผลิตภัณฑ์ 30 คะแนน และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ 30 คะแนน ซึ่งจะนำมากำหนดระดับสินค้า (Product Level) ออกเป็น 5 ระดับ ตามค่าคะแนน ดังนี้

1. ระดับ 5 ดาว ★★★★★ ได้คะแนนตั้งแต่ 90 คะแนนขึ้นไป
เป็นสินค้าที่มีคุณภาพมาตรฐาน หรือมีศักยภาพในการส่งออก
2. ระดับ 4 ดาว ★★★★ ได้คะแนนระหว่าง 80-89 คะแนน
เป็นสินค้าที่มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับระดับประเทศ และสามารถพัฒนาสู่สากลได้
3. ระดับ 3 ดาว ★★★ ได้คะแนนระหว่าง 70-79 คะแนน
เป็นสินค้านี้อันดับกลาง ที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 4 ดาวได้
4. ระดับ 2 ดาว ★★ ได้คะแนนระหว่าง 50-69 คะแนน
เป็นสินค้าที่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 3 ดาว มีการประเมินศักยภาพเป็นระยะ
5. ระดับ 1 ดาว ★ ได้คะแนนต่ำกว่า 50 คะแนน
เป็นสินค้าที่ไม่สามารถพัฒนาสู่ระดับ 2 ดาวได้ เนื่องจากมีจุดอ่อนมาก และยากต่อการพัฒนา

**คำอธิบายหลักเกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย
(OTOP Product Champion)**

องค์ประกอบ เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก. ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- 1) ชื่อกลุ่ม จำนวนสมาชิกกลุ่ม ประเภทผลิตภัณฑ์ ชื่อหัวหน้ากลุ่ม สถานที่ตั้ง และการติดต่อกลุ่ม
- 2) สถานะของกลุ่ม

ส่วน ข. หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ด้าน
ประกอบด้วย

- 1) ด้านการผลิต ประกอบด้วยปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ หมายถึง ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้น ต่อปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต

1.2 การขยายแรงงาน หมายถึง จำนวนแรงงาน หรือ เครื่องจักร อุปกรณ์ หรือผลผลิตที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปี

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต หมายถึง กระบวนการผลิตสินค้ามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพียงใด และมีระบบในการแก้ไขผลกระทบของสิ่งแวดล้อมหรือไม่

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย หมายถึง เมื่อลูกค้าสั่งซื้อสินค้าเป็นจำนวนมากและหลายครั้ง สามารถผลิตสินค้าได้คุณภาพเหมือนเดิมหรือไม่ เพียงใด

- 2) ด้านการตลาด ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า หมายถึง แหล่งจำหน่ายที่นำสินค้าไปขาย

2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา หมายถึง ปริมาณรายได้จากการจำหน่ายสินค้าในรอบ 12 เดือนนี้ เทียบกับปริมาณการจำหน่ายในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา

2.3 ความต่อเนื่องของตลาด หมายถึง การมีลูกค้าเก่าหรือลูกค้าใหม่อย่างต่อเนื่อง หรือทั้งสองอย่างและการสั่งซื้อ เป็นอย่างไร

2.4 ช่องทางการจำหน่าย หมายถึง วิธีการที่ผู้ผลิตจำหน่ายสินค้า เช่น จำหน่ายเองผ่านคนกลาง ทั้งในและต่างประเทศ

- 3) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

3.1 ที่มาของแหล่งชุมชน หมายถึง จำนวนปี นับจากการที่กลุ่มเริ่มทำธุรกิจ หรือเริ่มผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย ไม่นับรวมการผลิตเพื่อใช้เองหรือเมื่อเริ่มรวมกลุ่มแต่ยังไม่มีการผลิต

3.2 ที่มาของแหล่งทุน หมายถึงที่มาของเงินทุนดำเนินงาน ได้มาจากการระดมหุ้นจากสมาชิก หรือการกู้ยืม จากแหล่งต่างๆ

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม หมายถึง การบริหารจัดการ กลุ่มที่มีระเบียบโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีกฎระเบียบปฏิบัติของกลุ่มที่ชัดเจน ทั้งที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร หรือข้อตกลงร่วมกัน รวมทั้งกลุ่มที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ และรวมตัวกันเองโดยธรรมชาติ

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี หมายถึง การบันทึกบัญชีเมื่อมีรายรับ-รายจ่ายของกลุ่มเกิดขึ้น

ส่วน ค. หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1.1 ที่มาของรูปแบบ สีสัน ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะและที่มาของรูปแบบ และสีสันของผลิตภัณฑ์ ได้มาโดยวิธีการใด

1.2 การพัฒนารูปแบบที่ผลิตในรอบ 1 ปี หมายถึง รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ผลิต ได้มีการพัฒนาอย่างไร จากใคร

1.3 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบบรรจุภัณฑ์

1.4 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หมายถึง ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์นั้นๆ

2) ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

2.1 เรื่องราวของตัวผลิตภัณฑ์ (Story of Product) หมายถึง ประวัติความเป็นมาของตัวผลิตภัณฑ์ เช่น วัตถุดิบ วิธีการผลิต หรือภูมิปัญญาที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์นั้นๆ

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น/เอกลักษณ์ของท้องถิ่น หมายถึง มีการนำความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตที่สืบสานมาจากบรรพบุรุษในท้องถิ่นนั้นๆ มาใช้ในการผลิตมากน้อยเพียงใด

ส่วน ง. หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

“ประเภทอาหาร”

1. กรณิอาหารบริโภคสด

2. กรณิอาหารแปรรูป

“ประเภทเครื่องดื่ม”

1. เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์
2. เครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์

“ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย”

1. กรณีผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานรองรับ
2. กรณีผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ

“ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง”

1. กรณีผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานรองรับ
2. กรณีผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ

“ประเภทศิลปะประดิษฐ์ และของที่ระลึก”

1. กรณีผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานรองรับ
2. กรณีผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ

“ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร”

1. กรณีผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานรองรับ
2. กรณีผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สงวนลิขสิทธิ์

เกณฑ์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย จำแนกตามประเภท

(OTOP Product Champion)

ปี พ.ศ. 2547

ประเภทที่ 1 อาหาร

คำชี้แจง

1. เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป 2 ข้อ (ไม่มีคะแนน)

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน (12 ข้อ 40 คะแนน)

1. ด้านการผลิต 4 ข้อ (16 คะแนน)
2. ด้านการตลาด 4 ข้อ (12 คะแนน)
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ (12 คะแนน)

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ (6 ข้อ 30 คะแนน)

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ (20 คะแนน)

2. ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ 2 ข้อ (10 คะแนน)
- ส่วน ง** หลักเกณฑ์พิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (1 ข้อ 30 คะแนน)
1. กรณียาอาหารบริโภคสด 30 คะแนน
2. กรณียาอาหารแปรรูป 30 คะแนน

รวม 100 คะแนน

2. ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ..... เลขที่ลงทะเบียนกลุ่ม.....
- จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน ชื่อผลิตภัณฑ์.....
- ชื่อหัวหน้า/ผู้แทนกลุ่ม.....
- ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
- จังหวัด..... โทรศัพท์.....
- โทรสาร..... E-mail.....

2. สถานะของกลุ่ม

- ☐ ผู้ผลิตชุมชน ☐ SMEs

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต (16 คะแนน)

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ (5 คะแนน)

- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 80 1 คะแนน
- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ 80 ขึ้นไป 3 คะแนน
- ☐ ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด 5 คะแนน

1.2 การขยายแรงงาน (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการขยายแรงงาน 1 คะแนน
- ☐ มีการขยายแรงงานน้อยกว่า 20% 2 คะแนน
- ☐ มีการขยายแรงงานมากกว่า 20% ขึ้นไป 3 คะแนน

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1 คะแนน
- ☐ การผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่มีการดำเนินการแก้ไข 3 คะแนน
- ☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5 คะแนน

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ ไม่สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 1 คะแนน
- ☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงของเดิม 2 คะแนน
- ☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 3 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านการตลาด (12 คะแนน)

2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า (3 คะแนน)

- ☐ ตลาดภายในจังหวัด 1 คะแนน
- ☐ ตลาดระหว่างจังหวัด 2 คะแนน
- ☐ ตลาดต่างประเทศ 3 คะแนน

2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา (3 คะแนน)

- ☐ เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 1 คะแนน
- ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 - 50 2 คะแนน
- ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51 ขึ้นไป 3 คะแนน

2.3 ความต่อเนื่องของตลาด (3 คะแนน)

- ☐ มีเฉพาะลูกค้าใหม่ 1 คะแนน
- ☐ มีลูกค้าเก่าแต่ไม่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 2 คะแนน
- ☐ มีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ และมีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 3 คะแนน

2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ จำหน่ายเองในประเทศ 1 คะแนน
- ☐ จำหน่ายผ่านตัวแทนการค้าทั้งในและต่างประเทศ 2 คะแนน
- ☐ จำหน่ายเองทั้งในและต่างประเทศ 3 คะแนน

ประเด็นที่ 3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (12 คะแนน)

3.1 ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม (ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ) (3 คะแนน)

- ☐ น้อยกว่า 3 ปี 1 คะแนน
- ☐ 3-5 ปี 2 คะแนน
- ☐ 5 ปีขึ้นไป 3 คะแนน

3.2 ที่มาของแหล่งเงินทุนหลัก (3 คะแนน)

- ☐ จากการกู้ยืมมากกว่าหุ้นสมาชิก 1 คะแนน
- ☐ จากหุ้นสมาชิกมากกว่าหุ้นยืม 2 คะแนน
- ☐ ระดมหุ้นจากสมาชิกอย่างเดียว 3 คะแนน

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างผลิต 1 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่มแต่ไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม 2 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติและโครงสร้างการบริหารกลุ่ม 3 คะแนน

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้ 1 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นระบบ 2 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี 3 คะแนน

ส่วน ก หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (20 คะแนน)

1.1 ที่มาของรูปแบบ ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นการออกแบบและสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมด 1 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิม 3 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 5 คะแนน

1.2 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (5 คะแนน)

- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนาจากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน

1.3 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นแบบดั้งเดิมไม่มีการพัฒนา 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนา แต่ไม่สม่ำเสมอ 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 5 คะแนน

1.4 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

“กรณีอาหารบริโภคสด”

- ☐ คัดขนาด (เล็ก กลาง ใหญ่) 1 คะแนน
- ☐ คัดคุณภาพ ไม่มีตำหนิ 3 คะแนน
- ☐ มีบรรจุภัณฑ์ตามมาตรฐานสากลเชิงการค้า 5 คะแนน

“กรณีอาหารแปรรูป”

- ☐ ไม่มีบรรจุภัณฑ์หรือมีบรรจุภัณฑ์เบื้องต้น เช่นถุงกระดาส 1 คะแนน

- ☐ มีบรรจุภัณฑ์แบบง่ายๆ รักษาคุณภาพได้ในระยะหนึ่ง 3 คะแนน
แต่ขาดรายละเอียดที่ต้องระบุตามมาตรฐาน
- ☐ มีบรรจุภัณฑ์ตามมาตรฐานสากลเชิงการค้า 5 คะแนน
- ประเด็นที่ 2 ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ (10 คะแนน)**
- 2.1 เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)**
- ☐ ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 1 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 3 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการนำเสนอ 5 คะแนน
- 2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น / เอกลักษณ์ของท้องถิ่น (5 คะแนน)**
- ☐ นำมาจากที่อื่นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม 1 คะแนน
- ☐ นำมาจากที่อื่นและพัฒนาเพิ่มเติม 3 คะแนน
- ☐ เป็นของท้องถิ่น และพัฒนาเพิ่มเติม 5 คะแนน
- ส่วน ง หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (30 คะแนน)**
- “กรณีอาหารบริโภคสด” (30 คะแนน)**
- ☐ ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 0 คะแนน
- ☐ อยู่ระหว่างยื่นขอรับการรับรองมาตรฐาน 10 คะแนน
- ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐาน 30 คะแนน
- “กรณีอาหารแปรรูป” (30 คะแนน)**
- ☐ ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 0 คะแนน
- ☐ อยู่ระหว่างยื่นขอรับการรับรองมาตรฐาน 10 คะแนน
- ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐาน 30 คะแนน

ประเภทที่ 2 ประเภทเครื่องดื่ม

1. เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป 2 ข้อ (ไม่มีคะแนน)

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน

(12 ข้อ 40 คะแนน)

1. ด้านการผลิต 4 ข้อ (16 คะแนน)

2. ด้านการตลาด 4 ข้อ (12 คะแนน)

3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ (12 คะแนน)
- ส่วน ค** **หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์** (6 ข้อ 30 คะแนน)
1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ (20 คะแนน)
2. ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ 2 ข้อ (10 คะแนน)
- ส่วน ง** **หลักเกณฑ์พิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์** (1 ข้อ 30 คะแนน)
1. เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 30 คะแนน
2. เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ 30 คะแนน **รวม 100 คะแนน**

2. ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง

ส่วน ก **ข้อมูลทั่วไป**

1. ชื่อกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ..... เลขที่ลงทะเบียนกลุ่ม.....
- จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน ชื่อผลิตภัณฑ์.....
- ชื่อหัวหน้า/ผู้แทนกลุ่ม.....
- ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
- จังหวัด..... โทรศัพท์.....
- โทรสาร..... E-mail.....

2. สถานะของกลุ่ม

- ☐ ผู้ผลิตชุมชน ☐ SMEs

ส่วน ข **หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ประเด็น**

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต (16 คะแนน)

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ (5 คะแนน)

- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 80 1 คะแนน
- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ 80 ขึ้นไป 3 คะแนน
- ☐ ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด 5 คะแนน

1.2 การขยายแรงงาน (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการขยายแรงงาน 1 คะแนน
- ☐ มีการขยายแรงงานน้อยกว่า 20% 2 คะแนน
- ☐ มีการขยายแรงงานมากกว่า 20% ขึ้นไป 3 คะแนน

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1 คะแนน
- ☐ การผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่มีการดำเนินการแก้ไข 3 คะแนน

☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5 คะแนน

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย (3 คะแนน)

☐ ไม่สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 1 คะแนน

☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงของเดิม 2 คะแนน

☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 3 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านการตลาด (12 คะแนน)

2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า (3 คะแนน)

☐ ตลาดภายในจังหวัด 1 คะแนน

☐ ตลาดระหว่างจังหวัด 2 คะแนน

☐ ตลาดต่างประเทศ 3 คะแนน

2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา (3 คะแนน)

☐ เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 1 คะแนน

☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 - 50 2 คะแนน

☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51 ขึ้นไป 3 คะแนน

2.3 ความต่อเนื่องของตลาด (3 คะแนน)

☐ มีเฉพาะลูกค้าใหม่ 1 คะแนน

☐ มีลูกค้าเก่าแต่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 2 คะแนน

☐ มีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ และมีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 3 คะแนน

a. ช่องทางการจัดจำหน่าย (3 คะแนน)

☐ จำหน่ายเองในประเทศ 1 คะแนน

☐ จำหน่ายผ่านตัวแทนการค้าทั้งในและต่างประเทศ 2 คะแนน

☐ จำหน่ายเองทั้งในและต่างประเทศ 3 คะแนน

ประเด็นที่ 3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (12 คะแนน)

3.1 ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม (ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ) (3 คะแนน)

☐ น้อยกว่า 3 ปี 1 คะแนน

☐ 3-5 ปี 2 คะแนน

☐ 5 ปีขึ้นไป 3 คะแนน

3.2 ที่มาของแหล่งเงินทุนหลัก (3 คะแนน)

☐ จากการกู้ยืมมากกว่าหุ้นสมาชิก 1 คะแนน

- ☐ จากหุ้นสมาชิกมากกว่าหุ้นอื่น 2 คะแนน
- ☐ ระดมหุ้นจากสมาชิกอย่างเดียว 3 คะแนน

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างผลิต 1 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่มแต่ไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม 2 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติและโครงสร้างการบริหารกลุ่ม 3 คะแนน

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้ 1 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นระบบ 2 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี 3 คะแนน

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (20 คะแนน)

1.1 ที่มาของรูปแบบ ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นการออกแบบและสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมด 1 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิม 3 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 5 คะแนน

1.2 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (5 คะแนน)

- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนาจากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน

1.3 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นแบบดั้งเดิมไม่มีการพัฒนา 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนา แต่ไม่สม่ำเสมอ 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 5 คะแนน

1.4 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

“เครื่องดื่มประเภทขงหรือผง”

- ☐ ไม่มีบรรจุภัณฑ์ หรือมีบรรจุภัณฑ์เบื้องต้น เช่น ถุงบรรจุ 1 คะแนน

- ☐ มีบรรจุภัณฑ์แบบง่ายๆ เช่น กล่อง
และการบรรจุรักษาคุณภาพไว้ในระยะหนึ่ง
แต่ขาดรายละเอียดที่ต้องระบุตามมาตรฐาน 3 คะแนน
- ☐ มีบรรจุภัณฑ์ตามมาตรฐานสากลเชิงการค้า 5 คะแนน
- “กรณีเครื่องดื่มประเภทน้ำผลไม้และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์”**
- ☐ มีขวดบรรจุแบบธรรมดา 1 คะแนน
- ☐ มีขวดบรรจุที่สวยงาม แต่เป็นขวดที่ใช้แล้ว
และมีบรรจุภัณฑ์ภายนอก เช่น กล่องหรือ ถุง ฯลฯ 2 คะแนน
- ☐ มีขวดที่เป็นแอลกอฮอล์ต่อผลิตภัณฑ์
และมีบรรจุภัณฑ์ภายนอก เช่น กล่อง หรือถุง 3 คะแนน
- ประเด็นที่ 2 ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ (10 คะแนน)**
- 2.1 เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)**
- ☐ ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 1 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 3 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการนำเสนอ เช่น มีเอกสาร หรือคำอธิบายประกอบกับตัวผลิตภัณฑ์ 5 คะแนน
- 2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น / เอกลักษณ์ของท้องถิ่น (5 คะแนน)**
- ☐ นำมาจากที่อื่นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม 1 คะแนน
- ☐ นำมาจากที่อื่นและพัฒนาเพิ่มเติม 3 คะแนน
- ☐ เป็นของท้องถิ่น และพัฒนาเพิ่มเติม 5 คะแนน
- ส่วน ง หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (30 คะแนน)**
- “ประเภทเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์” (30 คะแนน)**
- ☐ ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 0 คะแนน
- ☐ อยู่ระหว่างยื่นขอรับการรับรองมาตรฐาน 10 คะแนน
- ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐาน 30 คะแนน
- “ประเภทเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์” (30 คะแนน)**
- 1.1 กรณีมีมาตรฐานรองรับ (30 คะแนน)**
- ☐ ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 0 คะแนน
- ☐ อยู่ระหว่างยื่นขอรับการรับรองมาตรฐาน 10 คะแนน
- ☐ ได้รับการรับรองมาตรฐาน 30 คะแนน

1.2 กรณีไม่มีมาตรฐานรองรับ

(30 คะแนน)

1.2.1 สี

- ☐ ถูกต้องตามกฎหมาย 10 คะแนน
- ☐ ไม่ถูกต้อง 0 คะแนน

1.2.2 สารให้ความหวาน

- ☐ พบ 0 คะแนน
- ☐ ไม่พบ 10 คะแนน

1.2.3 สิ่งแปลกปลอม

- ☐ พบ 0 คะแนน
- ☐ ไม่ 5 คะแนน

1.2.4 รสชาติ มีรสชาติตามชนิดของผลิตภัณฑ์

- ☐ รสชาติไม่ดี ไม่ชอบมาก 0 คะแนน
- ☐ รสชาติพอใช้ ชอบเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ รสชาติดี ชอบ 3 คะแนน
- ☐ รสชาติดีมาก ชอบมาก 5 คะแนน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประเภทที่ 3 ประเภทผ้า เครื่องแต่งกาย

คำชี้แจง

1.เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป 2 ข้อ (ไม่มีคะแนน)ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน (12 ข้อ 40 คะแนน)

1. ด้านการผลิต 4 ข้อ (16 คะแนน)
2. ด้านการตลาด 4 ข้อ (12 คะแนน)
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ (12 คะแนน)

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ (6 ข้อ 30 คะแนน)

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ (20 คะแนน)
2. ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ 2 ข้อ (10 คะแนน)

ส่วน ง หลักเกณฑ์พิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (1 ข้อ 30 คะแนน)

1. กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ 30 คะแนน

2. กรณีผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานรองรับ 1 ข้อ 30 คะแนน รวม 100 คะแนน
2. ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ..... เลขที่ลงทะเบียนกลุ่ม.....
- จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน ชื่อผลิตภัณฑ์.....
- ชื่อหัวหน้า/ผู้แทนกลุ่ม.....
- ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
- จังหวัด..... โทรศัพท์.....
- โทรสาร..... E-mail.....

2. สถานะของกลุ่ม

- ☐ ผู้ผลิตชุมชน ☐ SMEs

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต (16 คะแนน)

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ (5 คะแนน)

- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 80 1 คะแนน
- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ 80 ขึ้นไป 3 คะแนน
- ☐ ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด 5 คะแนน

1.2 การขยายแรงงาน (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการขยายแรงงาน 1 คะแนน
- ☐ มีการขยายแรงงานน้อยกว่า 20% 2 คะแนน
- ☐ มีการขยายแรงงานมากกว่า 20% ขึ้นไป 3 คะแนน

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1 คะแนน
- ☐ การผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่มีการดำเนินการแก้ไข 3 คะแนน
- ☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5 คะแนน

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ ไม่สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 1 คะแนน
- ☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงของเดิม 2 คะแนน
- ☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 3 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านการตลาด (12 คะแนน)

- 2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า (3 คะแนน)
- ☐ ตลาดภายในจังหวัด 1 คะแนน
 - ☐ ตลาดระหว่างจังหวัด 2 คะแนน
 - ☐ ตลาดต่างประเทศ 3 คะแนน
- 2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา (3 คะแนน)
- ☐ เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 1 คะแนน
 - ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 - 50 2 คะแนน
 - ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51 ขึ้นไป 3 คะแนน
- 2.3 ความต่อเนื่องของตลาด (3 คะแนน)
- ☐ มีเฉพาะลูกค้าใหม่ 1 คะแนน
 - ☐ มีลูกค้าเก่าแต่ไม่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 2 คะแนน
 - ☐ มีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ และมีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 3 คะแนน
- 2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย (3 คะแนน)
- ☐ จำหน่ายเองในประเทศ 1 คะแนน
 - ☐ จำหน่ายผ่านตัวแทนการค้าทั้งในและต่างประเทศ 2 คะแนน
 - ☐ จำหน่ายเองทั้งในและต่างประเทศ 3 คะแนน

ประเด็นที่ 3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (12 คะแนน)

- 3.1 ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม (ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ) (3 คะแนน)
- ☐ น้อยกว่า 3 ปี 1 คะแนน
 - ☐ 3-5 ปี 2 คะแนน
 - ☐ 5 ปีขึ้นไป 3 คะแนน

3.2 ที่มาของแหล่งเงินทุนหลัก (3 คะแนน)

- ☐ จากการกู้ยืมมากกว่าหุ้นสมาชิก 1 คะแนน
- ☐ จากหุ้นสมาชิกมากกว่าหุ้นยืม 2 คะแนน
- ☐ ระดมหุ้นจากสมาชิกอย่างเดียว 3 คะแนน

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างผลิต 1 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่มแต่ไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม 2 คะแนน

- ☐ มีผู้นำกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติและโครงสร้างการบริหารกลุ่ม 3 คะแนน

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้ 1 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นระบบ 2 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี 3 คะแนน

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (20 คะแนน)

1.1 ที่มาของรูปแบบ สี สัน ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นการออกแบบและสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมด 1 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิม 3 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 5 คะแนน

1.2 การพัฒนารูปแบบ สี สัน ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการพัฒนาต่อเนื่อง 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาต่อเนื่องโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาต่อเนื่องด้วยตนเอง โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 คะแนน

1.3 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี (5 คะแนน)

- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนา จากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน

1.4 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นแบบดั้งเดิม 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาไม่สม่ำเสมอ 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 5 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ (10 คะแนน)

2.1 เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 1 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 3 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการนำเสนอ 5 คะแนน

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น / เอกลักษณ์ของท้องถิ่น (5 คะแนน)

- ☐ นำมาจากที่อื่นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม 1 คะแนน

☐ นำมาจากที่อื่นและพัฒนาเพิ่มเติม 3 คะแนน

☐ เป็นของท้องถิ่น และพัฒนาเพิ่มเติม 5 คะแนน

ส่วน ง หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (30 คะแนน)

“กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ” (30 คะแนน)

☐ ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐาน (มผช.) 10 คะแนน

☐ แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับการใช้งาน 5 คะแนน

☐ สวยงาม ประณีต ทันสมัย 5 คะแนน

☐ ปลอดภัยต่อผู้ใช้ 5 คะแนน

☐ ดูแลรักษาง่าย / ไม่หัดตัว / สีไม่ตก 5 คะแนน

“กรณีผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ” (30 คะแนน)

☐ ได้รับรางวัลระดับประเทศ 10 คะแนน

☐ แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับการใช้งาน 5 คะแนน

☐ สวยงาม ประณีต ทันสมัย 5 คะแนน

☐ ปลอดภัยต่อผู้ใช้ 5 คะแนน

☐ ดูแลรักษาง่าย / ไม่หัดตัว / สีไม่ตก 5 คะแนน

ประเภทที่ 4 ประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง

1.เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป 2 ข้อ (ไม่มีคะแนน)

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน (12 ข้อ 40 คะแนน)

1. ด้านการผลิต 4 ข้อ (16 คะแนน)

2. ด้านการตลาด 4 ข้อ (12 คะแนน)

3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ (12 คะแนน)

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ (6 ข้อ 30 คะแนน)

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ (20 คะแนน)

2. ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ 2 ข้อ (10 คะแนน)

ส่วน ง หลักเกณฑ์พิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (1 ข้อ 30 คะแนน)

1. กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ 30 คะแนน

2. กรณีผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ 30 คะแนน **รวม 100 คะแนน**

2. ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ..... เลขที่ลงทะเบียนกลุ่ม.....
 จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน ชื่อผลิตภัณฑ์.....
 ชื่อหัวหน้า/ผู้แทนกลุ่ม.....
 ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
 จังหวัด..... โทรศัพท์.....
 โทรสาร..... E-mail.....

2. สถานะของกลุ่ม

- ☐ ผู้ผลิตชุมชน ☐ SMEs

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต (16 คะแนน)

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ (5 คะแนน)

- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 80 1 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ 80 ขึ้นไป 3 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด 5 คะแนน

1.2 การขยายแรงงาน (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการขยายแรงงาน 1 คะแนน
☐ มีการขยายแรงงานน้อยกว่า 20% 2 คะแนน
☐ มีการขยายแรงงานมากกว่า 20% ขึ้นไป 3 คะแนน

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1 คะแนน
☐ การผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่มีการดำเนินการแก้ไข 3 คะแนน
☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5 คะแนน

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ ไม่สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 1 คะแนน
☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงของเดิม 2 คะแนน
☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 3 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านการตลาด (12 คะแนน)

- 2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า (3 คะแนน)
- ☐ ตลาดภายในจังหวัด 1 คะแนน
 - ☐ ตลาดระหว่างจังหวัด 2 คะแนน
 - ☐ ตลาดต่างประเทศ 3 คะแนน
- 2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา (3 คะแนน)
- ☐ เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 1 คะแนน
 - ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 - 50 2 คะแนน
 - ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51 ขึ้นไป 3 คะแนน
- 2.3 ความต่อเนื่องของตลาด (3 คะแนน)
- ☐ มีเฉพาะลูกค้าใหม่ 1 คะแนน
 - ☐ มีลูกค้าเก่าแต่ไม่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 2 คะแนน
 - ☐ มีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ และมีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 3 คะแนน
- 2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย (3 คะแนน)
- ☐ จำหน่ายเองในประเทศ 1 คะแนน
 - ☐ จำหน่ายผ่านตัวแทนการค้าทั้งในและต่างประเทศ 2 คะแนน
 - ☐ จำหน่ายเองทั้งในและต่างประเทศ 3 คะแนน

ประเด็นที่ 3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (12 คะแนน)

3.1 ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม (ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ) (3 คะแนน)

- ☐ น้อยกว่า 3 ปี 1 คะแนน
- ☐ 3-5 ปี 2 คะแนน
- ☐ 5 ปีขึ้นไป 3 คะแนน

3.2 ที่มาของแหล่งเงินทุนหลัก (3 คะแนน)

- ☐ จากการกู้ยืมมากกว่าหุ้นสมาชิก 1 คะแนน
- ☐ จากหุ้นสมาชิกมากกว่าหุ้นยืม 2 คะแนน
- ☐ ระดมหุ้นจากสมาชิกอย่างเดียว 3 คะแนน

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างผลิต 1 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่มแต่ไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม 2 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติและโครงสร้างการบริหารกลุ่ม 3 คะแนน

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้ 1 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นระบบ 2 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี 3 คะแนน

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (20 คะแนน)

1.1 ที่มาของรูปแบบ ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นการออกแบบและสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมด 1 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิม 3 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 5 คะแนน

1.2 การพัฒนารูปแบบ สีสัน ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการพัฒนาต่อเนื่อง 1 คะแนน
- ☐ มีการ พัฒนาต่อเนื่องโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาพัฒนาต่อเนื่องด้วยตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 5 คะแนน

1.3 การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี (5 คะแนน)

- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนาจากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน

1.4 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นแบบดั้งเดิม 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาไม่สม่ำเสมอ 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ 5 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ (10 คะแนน)

2.1 เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 1 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 3 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการนำเสนอ 5 คะแนน

เช่น มีเอกสาร หรือคำอธิบายประกอบกับตัวผลิตภัณฑ์

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น / เอกลักษณ์ของท้องถิ่น (5 คะแนน)

☐ นำมาจากที่อื่นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม	1 คะแนน
☐ นำมาจากที่อื่นและพัฒนาเพิ่มเติม	3 คะแนน
☐ เป็นของท้องถิ่น และพัฒนาขึ้น	5 คะแนน

ส่วน ง หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (30 คะแนน)

“กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ” (30 คะแนน)

☐ ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐาน	10 คะแนน
☐ แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับการใช้งาน	5 คะแนน
☐ สวยงาม ประณีต ทันสมัย	5 คะแนน
☐ ปลอดภัยต่อผู้ใช้	5 คะแนน
☐ ดูแลรักษาง่าย	5 คะแนน

ประเภทที่ 5 ประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึก

คำชี้แจง

1. เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป 2 ข้อ (ไม่มีคะแนน)

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน (12 ข้อ 40 คะแนน)

1. ด้านการผลิต 4 ข้อ	(16 คะแนน)
2. ด้านการตลาด 4 ข้อ	(12 คะแนน)
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ	(12 คะแนน)

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ (6 ข้อ 30 คะแนน)

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ	(20 คะแนน)
2. ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ 2 ข้อ	(10 คะแนน)

ส่วน ง หลักเกณฑ์พิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (1 ข้อ 30 คะแนน)

1. กรณีกรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ	30 คะแนน
2. กรณีผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ	30 คะแนน

รวม 100 คะแนน

2. ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ..... เลขที่ลงทะเบียนกลุ่ม.....

จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน ชื่อผลิตภัณฑ์.....
 ชื่อหัวหน้า/ผู้แทนกลุ่ม.....
 ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
 จังหวัด..... โทรศัพท์.....
 โทรสาร..... E-mail.....

2. สถานะของกลุ่ม

☐ ผู้ผลิตชุมชน ☐ SMEs

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต (16 คะแนน)

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ (5 คะแนน)

- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 80 1 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ 80 ขึ้นไป 3 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด 5 คะแนน

1.2 การขยายแรงงาน (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการขยายแรงงาน 1 คะแนน
☐ มีการขยายแรงงานน้อยกว่า 20% 2 คะแนน
☐ มีการขยายแรงงานมากกว่า 20% ขึ้นไป 3 คะแนน

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1 คะแนน
☐ การผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่มีการดำเนินการแก้ไข 3 คะแนน
☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5 คะแนน

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ ไม่สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 1 คะแนน
☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงของเดิม 2 คะแนน
☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 3 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านการตลาด (12 คะแนน)

2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า (3 คะแนน)

- ☐ ตลาดภายในจังหวัด 1 คะแนน
☐ ตลาดระหว่างจังหวัด 2 คะแนน
☐ ตลาดต่างประเทศ 3 คะแนน

2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา (3 คะแนน)

- ☐ เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 1 คะแนน
- ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 - 50 2 คะแนน
- ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51 ขึ้นไป 3 คะแนน

2.3 ความต่อเนื่องของตลาด (3 คะแนน)

- ☐ มีเฉพาะลูกค้าใหม่ 1 คะแนน
- ☐ มีลูกค้าเก่าแต่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 2 คะแนน
- ☐ มีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ และมีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 3 คะแนน

2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย (30 คะแนน)

- ☐ จำหน่ายเองในประเทศ 1 คะแนน
- ☐ จำหน่ายผ่านตัวแทนการค้าทั้งในและต่างประเทศ 2 คะแนน
- ☐ จำหน่ายเองทั้งในและต่างประเทศ 3 คะแนน

ประเด็นที่ 3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (12 คะแนน)

3.1 ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม (ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ) (3 คะแนน)

- ☐ น้อยกว่า 3 ปี 1 คะแนน
- ☐ 3-5 ปี 2 คะแนน
- ☐ 5 ปีขึ้นไป 3 คะแนน

3.2 ที่มาของแหล่งเงินทุนหลัก (3 คะแนน)

- ☐ จากการกู้ยืมมากกว่าหุ้นสมาชิก 1 คะแนน
- ☐ จากหุ้นสมาชิกมากกว่าหุ้นยืม 2 คะแนน
- ☐ ระดมหุ้นจากสมาชิกอย่างเดียว 3 คะแนน

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างผลิต 1 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่มแต่ไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม 2 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติและโครงสร้างการบริหารกลุ่ม 3 คะแนน

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้ 1 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ ไม่เป็นระบบ 2 คะแนน

- ☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี 3 คะแนน
- ส่วน ก** หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ประเด็น
- ประเด็นที่ 1** ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (20 คะแนน)
- 1.1** ที่มาของรูปแบบ ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)
- ☐ เป็นการออกแบบและสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมด 1 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิม 3 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 5 คะแนน
- 1.2** การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (5 คะแนน)
- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนาจากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน
- 1.3** การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี (5 คะแนน)
- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนาจากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน
- 1.4** การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)
- ☐ เป็นแบบดั้งเดิม 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาไม่สม่ำเสมอ 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 5 คะแนน
- ประเด็นที่ 2** ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ (10 คะแนน)
- 2.1** เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)
- ☐ ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 1 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 3 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการนำเสนอ 5 คะแนน
- 2.2** ภูมิปัญญาท้องถิ่น / เอกลักษณ์ของท้องถิ่น (5 คะแนน)
- ☐ นำมาจากที่อื่นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม 1 คะแนน
- ☐ นำมาจากที่อื่นและพัฒนาเพิ่มเติม 3 คะแนน
- ☐ เป็นของท้องถิ่น และพัฒนาเพิ่มเติม 5 คะแนน
- ส่วน ง** หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (30 คะแนน)
- “กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ” (30 คะแนน)

☐ ผลิตภัณฑ์มีมาตรฐาน (มผช.)	10 คะแนน
☐ แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับการใช้งาน	5 คะแนน
☐ สวยงาม ประณีต ทันสมัย	5 คะแนน
☐ ปลอดภัยต่อผู้ใช้	5 คะแนน
☐ ดูแลรักษาง่าย	5 คะแนน
- “กรณีผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ” (30 คะแนน)**
☐ ได้รับรางวัลระดับประเทศ	10 คะแนน
☐ แข็งแรง ทนทาน เหมาะสมกับการใช้งาน	5 คะแนน
☐ สวยงาม ประณีต ทันสมัย	5 คะแนน
☐ ปลอดภัยต่อผู้ใช้	5 คะแนน
☐ ดูแลรักษาง่าย	5 คะแนน

ประเภทที่ 6 ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร

1. เกณฑ์การคัดสรร ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป 2 ข้อ (ไม่มีคะแนน)

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิต และความเข้มแข็งของชุมชน

(12 ข้อ 40 คะแนน)

1. ด้านการผลิต 4 ข้อ	(16 คะแนน)
2. ด้านการตลาด 4 ข้อ	(12 คะแนน)
3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4 ข้อ	(12 คะแนน)

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ (6 ข้อ 30 คะแนน)

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 4 ข้อ	(20 คะแนน)
2. ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ 2 ข้อ	(10 คะแนน)

ส่วน ง หลักเกณฑ์พิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (1 ข้อ 30 คะแนน)

1. กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ	30 คะแนน
2. กรณีผลิตภัณฑ์ยังไม่มีมาตรฐานรองรับ 1 ข้อ	30 คะแนน
รวม 100 คะแนน	

2. ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับข้อเท็จจริง

ส่วน ก ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการ..... เลขที่ลงทะเบียนกลุ่ม.....

จำนวนสมาชิกกลุ่ม.....คน ชื่อผลิตภัณฑ์.....

ชื่อหัวหน้า/ผู้แทนกลุ่ม.....
 ที่อยู่..... ตำบล..... อำเภอ.....
 จังหวัด..... โทรศัพท์.....
 โทรสาร..... E-mail.....

2. สถานะของกลุ่ม

☐ ผู้ผลิตชุมชน ☐ SMEs

ส่วน ข หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านการผลิตและความเข้มแข็งของชุมชน 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการผลิต (16 คะแนน)

1.1 แหล่งที่มาของวัตถุดิบ (5 คะแนน)

- ☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศน้อยกว่าร้อยละ 80 1 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบภายในประเทศร้อยละ 80 ขึ้นไป 3 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมด 5 คะแนน

1.2 การขยายแรงงาน (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการขยายแรงงาน 1 คะแนน
☐ มีการขยายแรงงานน้อยกว่า 20% 2 คะแนน
☐ มีการขยายแรงงานมากกว่า 20% ขึ้นไป 3 คะแนน

1.3 การรักษาสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 1 คะแนน
☐ การผลิตมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแต่มีการดำเนินการแก้ไข 3 คะแนน
☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 5 คะแนน

1.4 ศักยภาพการผลิตจำนวนมากเพื่อจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ ไม่สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 1 คะแนน
☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพใกล้เคียงของเดิม 2 คะแนน
☐ สามารถผลิตซ้ำได้ในปริมาณและคุณภาพเดิม 3 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านการตลาด (12 คะแนน)

2.1 แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า (3 คะแนน)

- ☐ ตลาดภายในจังหวัด 1 คะแนน
☐ ตลาดระหว่างจังหวัด 2 คะแนน
☐ ตลาดต่างประเทศ 3 คะแนน

2.2 รายได้ในการจัดจำหน่ายสินค้า เทียบกับปีที่ผ่านมา (3 คะแนน)

- ☐ เพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 25 1 คะแนน
- ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 - 50 2 คะแนน
- ☐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 51 ขึ้นไป 3 คะแนน

2.3 ความต่อเนื่องของตลาด (3 คะแนน)

- ☐ มีเฉพาะลูกค้าใหม่ 1 คะแนน
- ☐ มีลูกค้าเก่าแต่มีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 2 คะแนน
- ☐ มีลูกค้าเก่าและลูกค้าใหม่ และมีการสั่งซื้ออย่างสม่ำเสมอ 3 คะแนน

2.4 ช่องทางการจัดจำหน่าย (3 คะแนน)

- ☐ จำหน่ายเองในประเทศ 1 คะแนน
- ☐ จำหน่ายผ่านตัวแทนการค้าทั้งในและต่างประเทศ 2 คะแนน
- ☐ จำหน่ายเองทั้งในและต่างประเทศ 3 คะแนน

ประเด็นที่ 3 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน (12 คะแนน)

3.1 ระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่ม (ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ) (3 คะแนน)

- ☐ น้อยกว่า 3 ปี 1 คะแนน
- ☐ 3-5 ปี 2 คะแนน
- ☐ 5 ปีขึ้นไป 3 คะแนน

3.2 ที่มาของแหล่งเงินทุนหลัก (3 คะแนน)

- ☐ จากการกู้ยืมมากกว่าหุ้นสมาชิก 1 คะแนน
- ☐ จากหุ้นสมาชิกมากกว่าหุ้นยืม 2 คะแนน
- ☐ ระดมหุ้นจากสมาชิกอย่างเดียว 3 คะแนน

3.3 การบริหารจัดการขององค์กร/กลุ่ม (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างผลิต 1 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่มแต่ไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติของกลุ่ม 2 คะแนน
- ☐ มีผู้นำกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติและโครงสร้างการบริหารกลุ่ม 3 คะแนน

3.4 ระบบการบันทึกบัญชี (3 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้ 1 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ไม่เป็นระบบ 2 คะแนน
- ☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี 3 คะแนน

ส่วน ค หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านตัวผลิตภัณฑ์ 2 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (20 คะแนน)

1.1 ที่มาของรูปแบบ ขนาด ส่วนประกอบ ของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นการออกแบบและสร้างสรรค์ใหม่ทั้งหมด 1 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาจากท้องถิ่นดั้งเดิม 3 คะแนน
- ☐ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม และมีการพัฒนาสร้างสรรค์ 5 คะแนน

1.2 การพัฒนารูปแบบสีส้น ขนาด และองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีการพัฒนาต่อเนื่อง 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาต่อเนื่องโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน

1.3 การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี (5 คะแนน)

- ☐ พัฒนาจากผู้ผลิตอื่นเล็กน้อย 1 คะแนน
- ☐ พัฒนาจากแนวคิดของกลุ่ม 3 คะแนน
- ☐ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของลูกค้า 5 คะแนน

1.4 การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ เป็นแบบดั้งเดิม 1 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนา ไม่สม่ำเสมอ 3 คะแนน
- ☐ มีการพัฒนาต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 5 คะแนน

ประเด็นที่ 2 ด้านเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ (10 คะแนน)

2.1 เรื่องราวของผลิตภัณฑ์ (5 คะแนน)

- ☐ ไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 1 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ 3 คะแนน
- ☐ มีเรื่องราวพร้อมทั้งวิธีการนำเสนอ 5 คะแนน

เช่น มีเอกสาร หรือคำอธิบายประกอบกับตัวผลิตภัณฑ์

2.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น / เอกลักษณ์ของท้องถิ่น (5 คะแนน)

- ☐ นำมาจากที่อื่นไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม 1 คะแนน
- ☐ นำมาจากที่อื่นและพัฒนาเพิ่มเติม 3 คะแนน
- ☐ เป็นของท้องถิ่น และพัฒนาเพิ่มเติมขึ้น 5 คะแนน

ส่วน ง หลักเกณฑ์การพิจารณาด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ (30 คะแนน)

1. กรณีผลิตภัณฑ์มีมาตรฐานรองรับ (30 คะแนน)

- ☐ ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน 0 คะแนน

☐ อยู่ระหว่างยื่นขอรับการรับรองมาตรฐาน	10 คะแนน
☐ ได้รับการรับรองมาตรฐาน	30 คะแนน
2. กรณีผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีมาตรฐานรองรับ	(30 คะแนน)
☐ มีกลิ่นตามธรรมชาติของส่วนประกอบที่ใช้ทำ
และปราศจากกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์	5คะแนน
☐ ลักษณะทางกายภาพ เช่น เป็นเนื้อเดียวกัน ความชื้น ฯลฯ	10 คะแนน
☐ สภาพความเป็นกรดด่าง (ค่า pH)	5 คะแนน
☐ มีใบรับรองคุณภาพ	10 คะแนน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ภาคผนวก ค

การสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม 6 กลุ่มอาชีพ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์

สภาพทั่วไป

สถานที่ ตั้งอยู่เลขที่ 58/2 หมู่ 3 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดนครปฐม เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารที่ได้รับคัดสรร ในระดับ 5 ดาวมีชื่อผลิตภัณฑ์ว่า ข้าวตังจากข้าวกล้องหอมมะลิ ประธานกลุ่มเป็นสุภาพสตรี สมาชิกกลุ่มมี 31 คน ทั้งหมดเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีอาชีพหลักคือทำนา จากการเดินทางไปสัมภาษณ์ พบว่าที่ทำการกลุ่มอยู่กลางสวนผลไม้ คนในชุมชนประกอบอาชีพทำการเกษตร คือ ทำนา ทำไร่ (ผลไม้) ทำสวน (ผัก) เนื้อที่ด้านหนึ่งติดแม่น้ำบรรพาศรมริน ทางกลุ่มพัฒนาให้มีบริการท่องเที่ยวทางน้ำ โดยมีเรือบริการแก่นักท่องเที่ยวที่นั่งพักผ่อนชมบรรยากาศ ท่ามกลางธรรมชาติ มีห้องน้ำสะอาดไว้บริการลูกค้า ให้บริการทดลองชิมสินค้า จนกว่าจะถูกใจหรือพอใจ

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

ในการผลิตข้าวตังจากข้าวกล้องหอมมะลินั้น ประธานกลุ่ม เล่าว่า ตนเองมีอาชีพทำนา เมื่อมีเวลว่างช่วงพื้นนี้ มาทดลองทำข้าวตัง จำหน่ายเป็นงานในครอบครัวก่อนโดยมีความรู้สืบทอดการผลิตจากบรรพบุรุษ ต่อมาเห็นว่าจำหน่ายได้และวัตถุดิบในการผลิตก็มีอยู่แล้ว ในท้องถิ่น จึงชวนเพื่อนบ้าน มาร่วมทำ และก่อตั้งเป็นกลุ่ม ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ(กรมส่งเสริมการเกษตร) และใช้วิธีคืนทุนโดยนำกำไรจากการจำหน่าย หักเป็นหุ้นใช้คืนทางราชการจนครบสมาชิกจึงจะได้เงินกำไร

ในการผลิตสินค้าประเภทข้าวตังนี้ จะใช้แรงงานคนไม่ใช่เครื่องจักร เนื่องจากเครื่องจักรไม่เหมาะสมกับการผลิตสินค้าประเภทนี้ จากการจำหน่าย ที่ผ่านมายังไม่มี ปัญหาด้านการผลิตไม่ทันเพราะสามารถผลิตได้จำนวนมากเพียงพอกับความต้องการของลูกค้า ปัจจุบันทางกลุ่มได้ผลิตไข่เค็ม จากไข่เป็ด น้ำพริกประเภทต่างๆ จำหน่ายด้วย แต่ยังไม่ได้รับการคัดสรรเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการตลาด

ข้าวตังจากข้าวกล้องหอมมะลิ ไม่มีการลงโฆษณา ตามสื่อต่างๆ แต่ได้รับการบอกต่อหรือการกลับมาซื้อใหม่จากผู้บริโภคเอง ซึ่งสถานที่จำหน่ายหลัก คือ ร้านง่วนไต้ ปทุมมอโสภณมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ร้านค้าย่าน งานเทศกาลต่างๆ ของจังหวัดนครปฐม เช่นงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ งานอาหารและผลไม้ของดินนครปฐม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ภายในจังหวัดนครปฐม และเริ่มขยายไปในจังหวัดใกล้เคียงบ้างเช่น กรุงเทพฯที่ร้านเอเด้น ร้านบ้านสวนไฟ ตลาดจตุจักร

จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี มีรายได้จากการจำหน่าย เหมาะสมกับการลงทุน มีกำไร สามารถอยู่ได้ ทางกลุ่มพยายามหาลูกค้าเพิ่มขึ้น โดยการส่งของขายในที่ต่างๆ ให้เป็นตัวแทนในแต่ละจังหวัดเมื่อ สมาชิกมีเวลาว่างก็จะนำไปจำหน่ายเองด้วย จากการจัดจำหน่ายแบบมีตัวแทนจำหน่าย ทำให้มี ลูกค้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

การรวมกลุ่มเริ่มแรก เป็นการรวมกลุ่มกันกับพี่น้องเพียง 3 คน และมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากคนที่อาศัยอยู่ใกล้ๆบ้าน ใช้เวลาประมาณ 3 ปี กว่า จึงจะเข้มแข็งถึงทุกวันนี้ สำหรับเงินที่ใช้ในการลงทุนนั้นกู้ยืมจากกรมส่งเสริมการเกษตร สมาชิกในกลุ่มมีสิทธิ์ในการบริหารจัดการเท่าเทียมกันมีการบันทึกรายรับ รายจ่ายแจ้งให้สมาชิกทราบ ในเรื่องทุน-กำไร และเมื่อสิ้นปี มีการปันผลให้กับสมาชิก

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

เรื่องรูปแบบสีสันทัน ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ เริ่มแรกทางกลุ่มผลิตโดยกรรมวิธีตามบรรพบุรุษ(ดั้งเดิม) ต่อมา ได้มีการไปศึกษาดูงานจากที่อื่น นำความรู้มาดัดแปลงพัฒนารูปแบบตลอด แต่ยังคงลักษณะเดิมอยู่บ้าง ในเรื่องตราสัญลักษณ์ทางกลุ่มมีการปรึกษา พุดคุยในเรื่องบรรจุภัณฑ์กับสมาชิกทุกครั้ง โดยวิธีการเรียกประชุมที่สำคัญที่สุด คือ “การได้รับความรู้จากหน่วยราชการ” เช่น อุตุสภากรมจังหวัด พัฒนาชุมชน

สำหรับเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ทางกลุ่มไม่มีการรวบรวมเรื่องราวประวัติความเป็นมาเป็นเอกสาร มีแต่เพียงคำสอนที่ปฏิบัติจากปู่ย่าตายายพ่อแม่ทำให้ดู

ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อ คือกลุ่มแม่บ้านเกษตรมหาสวัสดิ์ และมีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์และมีการระบุวันผลิตและวันหมดอายุเนื่องจากกลุ่มผลิตอาหารประเภทขนมขบเคี้ยว มีการรับประกันสินค้าจากบรรจุภัณฑ์ที่ไม่แข็งแรงหรือมีการชำรุด โดยนำมาเปลี่ยนเป็นชิ้นใหม่ และตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนออกจำหน่ายทุกครั้ง

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

จากสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นดั้งเดิม คือ อาชีพทำนา ขนบที่ใช้ในเทศกาลงานบุญต่างๆ ส่วนใหญ่จะทำจากวัตถุดิบที่มีอยู่ เช่น ข้าว มะพร้าว สำหรับหมู่บ้านเรา มีข้าวเป็นวัตถุดิบหลักพ่อแม่เคยทำให้ทานมาตั้งแต่เล็กๆ คือ มีแรงบันดาลใจเมื่อรัฐบาลสนับสนุนอาชีพในชุมชน จึงจัดตั้งกลุ่มและพัฒนาจากเดิมให้เหมาะสมกับปัจจุบัน ทำให้มีข้าวตังหน้าต่างๆ เช่น หมูหยอง งาดำ ฯลฯ ทดลองทำแล้ว จำหน่ายได้ แสดงว่าผลงานของเราใช้ได้ จึงเป็นแรงผลักดันให้สร้างผลิตภัณฑ์มา

เรื่อยๆ เป็นที่รู้จักและได้รับคัดสรรให้ได้รับเป็นผลิตภัณฑ์ของตำบล แต่สิ่งที่สำคัญ คือ สมาชิกในกลุ่ม “ต้องมีการได้เพิ่มขึ้น” ในฐานะที่เป็นประธานกลุ่ม ความรับผิดชอบมีความสำคัญมาก ต้องทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าตลอดไป

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

การมีส่วนร่วมต้องสำคัญเพราะเราทำงานในลักษณะของกลุ่มไม่ได้ทำเพียงคนเดียวดังนั้นเราจึงต้องช่วยกันทุกด้าน ตั้งแต่การผลิต การตลาด ความเข้มแข็งในชุมชนที่สำคัญ คือ “ในชุมชนเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน” ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเรื่องราวหรือตำนานของผลิตภัณฑ์ นั้นเรามีความรู้เดิมเป็นทุนแล้วไปศึกษาดูงานเพิ่มเติม นำมาพัฒนาให้สวยงาม ทันสมัย เหมาะสมกับยุคปัจจุบันและตามหลักเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ จึงได้รับการคัดสรรในระดับ 5 ดาวของจังหวัดนครปฐม

2. กลุ่มสมุนไพรสวนจันทร์

สภาพทั่วไป

ตั้งอยู่เลขที่ 4-30 หมู่ 2 ตำบลสวนจันทร์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภท เครื่องดื่ม ที่ได้รับคัดสรรในระดับ 4 ดาว มีชื่อผลิตภัณฑ์ว่า เครื่องดื่มใบหม่อน(ชาเขียวใบหม่อน) ภายใต้ชื่อกลุ่มสมุนไพรสวนจันทร์ ประธานกลุ่มเป็นสุภาพบุรุษ มีสมาชิก 15 คน สถานที่ทำการกลุ่มอยู่ในบริเวณบ้านของประธานกลุ่ม แต่มีการสร้างต่อเติมให้เป็นสถานประกอบการลักษณะของโรงงาน จัดตั้งเครื่องจักรสำหรับการผลิตมีจุดต้อนรับ จุดพักสินค้า บริเวณมีระบบเรื่องความสะดวก ถูกสุขลักษณะ ผู้สัมภาษณ์ได้สังเกต ลักษณะของการทำงานประธานกลุ่ม ไม่ค่อยมีเวลาว่างเนื่องจากในขณะที่พูดคุยกัน จะมีโทรศัพท์และมีภารกิจที่จะต้องทำอยู่บ่อยๆ พอรวบรวมประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

ประธานกลุ่มเล่าให้ฟังว่า ตนเองมีอาชีพเป็นเซลล์แมนจำหน่ายสินค้ามาแล้วหลายประเภทพอทราบข่าวนโยบายจากรัฐบาลให้มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงสนใจที่จะทำบ้าง ซึ่งตนเองคิดว่าประสบการณ์ทางด้านการขายน่าจะเป็นไปได้ แต่โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะต้องมีการรวมกลุ่ม จึงชวนเพื่อนที่สนิทกันมาระดมหุ้นใหญ่ๆ เพียง 4 คน ช่วงจังหวะที่สมุนไพรเข้ามามีบทบาท จึงสนใจที่จะผลิตเครื่องดื่มสมุนไพร ต่อมา มีแรงงานจากชาวบ้านที่สนใจเข้าร่วม

กลุ่มด้วยจึงมีการระดมหุ้นใหม่จาก 4 คน เพิ่มขึ้นเป็น 15 คน ซื้อเครื่องจักรในการผลิต เพราะผลิตภัณฑ์ของตนเอง มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องจักร ดังนั้น ในการผลิตของกลุ่มจึงต้องใช้ทั้งแรงงานคนและเครื่องจักรประกอบกัน ไม่มีปัญหาด้านการผลิตเพราะทางกลุ่ม มีการวางแผนร่วมกันเพื่อรองรับปัญหาต่างๆ วัตถุดิบก็ได้มาจากภายในจังหวัดนครปฐม ซึ่งวัตถุดิบไม่มีผลกระทบต่อชุมชน

ด้านการตลาด

สถานที่จำหน่ายหลักคือร้านจำหน่ายของฝาก เช่น คอยคำ รักบ้านเกิด K U Outlet ตลาดน้ำตามงานแสดงสินค้า ซึ่งมีทั้งภายในจังหวัดและยังส่งขายต่างจังหวัดด้วยโดยให้สมาชิกที่ได้รับมอบหมายติดต่อจำหน่ายยังสถานที่ต่างๆ ทั้งในจังหวัดและภายนอกจังหวัด สำหรับลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าเดิม มีลูกค้าใหม่เพิ่มบ้างจากการบอกต่อ การให้คนในกลุ่มจำหน่ายเองดีกว่าตัวแทน เพราะปัจจุบันให้สมาชิกออกจำหน่ายเองส่วนใหญ่ (70:30) รายได้ยังมีกำไร ไม่มากนัก เนื่องจากยังต้องหักทุนที่ลงไปกับเครื่องจักร แต่ก็พออยู่ได้ จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีสุนัขจำหน่าย ช่วยกระจายสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ของจังหวัด นำสินค้าแต่ละกลุ่มไปจัดจำหน่ายอย่างมีระบบทั้งภายในและในการส่งออกภายนอก “ทางกลุ่มพร้อมเป็นแกนนำ”

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

กลุ่มที่เกิดขึ้นจากการรวมหุ้นของคนเพียง 4 คน จัดตั้งกลุ่มขึ้นก่อน แล้วจึงประชุมปรึกษาหารือถึงเรื่องการผลิตว่าจะผลิตอะไร โดยร่วมกันค้นคว้าข้อมูล หาความเป็นไปได้แล้วสรุปลงความเห็นร่วมกันจึงเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องดื่มใบหม่อน(ชาเขียวใบหม่อน) ภายใต้ชื่อกลุ่มสมุนไพรสมุนไพร ตามตำบลของสถานที่ตั้งกลุ่ม เมื่อมีชื่อผลิตภัณฑ์และชื่อกลุ่มแล้วต่อมามีสมาชิกสนใจเพิ่มขึ้นจากคนในตำบล จึงมีการระดมหุ้นใหม่ ตามสัดส่วนเล็กน้อย ตามกำลังและอยากมีส่วนร่วม ดูแลร่วมกัน มีการบริหารจัดการตามหน้าที่ ที่ตกลงกัน มีการพูดคุยปรึกษา มีการบันทึกรายรับ- รายจ่าย แจ้งสมาชิกทราบแต่บางครั้งประสบปัญหาเรื่องพนักงานบัญชีลาออก(จ้างคนอื่นที่ไม่เป็นสมาชิก) จึงอยากให้สมาชิกในกลุ่มเรียนรู้เรื่องการทำบัญชี เพื่อแก้ปัญหาในกลุ่ม

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

รูปแบบสีส้น ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มร่วมกันคิด จากการเดินทางไปดูงานจากผู้ผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน นำมาพัฒนาทั้งบรรจุภัณฑ์ การผลิตด้านรสชาติ อายุของผลิตภัณฑ์ปรับไม่ให้เสียหรือบูดเร็ว โดยได้รับความรู้ด้านอาหาร จากอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยทางกลุ่มมีการรวบรวมเรื่องราวประวัติความเป็นมาของตัวผลิตภัณฑ์แต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร “ต้องการมีผู้มาสอนหรือเรียบเรียงให้ดีขึ้น” เนื่องจากการผลิต

ทางด้านสมุนไพร ต้องใช้ในเรื่องของภูมิปัญญาหรือวิธีการที่สืบสานจากบรรพบุรุษเพราะสมุนไพรต่างๆ มีกำเนิดมาจากบรรพบุรุษทั้งสิ้น

ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อกลุ่ม คือ เครื่องดื่มใบหม่อน(ชาเขียวใบหม่อน) ภายใต้ชื่อกลุ่มสมุนไพรสนามจันทร์ ระบุวันผลิตและวันหมดอายุเป็นสินค้าประเภทอาหาร รับประกันสินค้าทุกครั้งที่เกิดความเสียหายและตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนออกจำหน่ายทุกครั้ง เพื่อเป็นมาตรฐานของผลิตภัณฑ์

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยจูงใจ ในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

แรงบันดาลใจ ในด้านความสำเร็จ อยากทำให้ประสบความสำเร็จเนื่องจาก “เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม” ต้องการเป็นกลุ่ม ที่มีศักยภาพ เป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มอื่นๆ ค่ายกย่องจึงมีความสำคัญ เพราะผลิออกมาหรือทำแล้วต้องขายได้ ตรงกับความต้องการของตลาด ความรับผิดชอบมีความสำคัญมาก ต้องทุ่มเททุกอย่าง ตลอดเวลาทุกด้าน ในฐานะเป็นประธานกลุ่มต้องเป็นตัวอย่างที่ดี เพราะมีความหวังในความก้าวหน้าจึงหาที่ปรึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา จึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า รัฐบาลควรมีทีมวิจัยเข้ามาช่วยเหลือกลุ่ม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

จากการทำงานที่ผ่านมาทางกลุ่มต้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนอยู่แล้วเนื่องจากมีการระดมหุ้นทุกคนต้องการเห็นความสำเร็จในภาพรวมของกลุ่มที่สำคัญ ประธานกลุ่ม “ต้องมีภาวะของผู้นำสามารถเป็นตัวอย่างในการศึกษาหาความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้”

3. กลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ

สภาพทั่วไป

สถานที่ตั้งอยู่เลขที่ 19 หมู่ 2 ตำบลคอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องแต่งกายที่ได้รับการคัดสรรระดับ 4 ดาว มีชื่อผลิตภัณฑ์ว่าผ้าทอมือ (ลายแดงโม) ภายใต้ชื่อกลุ่มผู้ผลิตกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือ ประธานกลุ่มเป็นสุภาพสตรี มีสมาชิก 25คน สถานที่ทำการกลุ่มใช้บริเวณใต้ถุนบ้านของประธานกลุ่มเป็นที่ทำการเนื่องจากบ้านมีลักษณะทรงไทย มีใต้ถุนสูง ประธานกลุ่มมีตำแหน่งเป็นกำนันประจำตำบลสมาชิกทุกคนในกลุ่มมาจากในหมู่บ้านที่เรียกตนเองว่า “ไทยทรงดำ” จากการไปสัมภาษณ์และสังเกตสมาชิกในกลุ่มยัง

นิยมแต่งกายแบบไทยทรงคำและมีความภาคภูมิใจ ชื่นชมในเอกลักษณ์ของตนเอง ทุกคนยินดีที่จะเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของตนเอง ประธานกลุ่ม ได้ตอบข้อสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

ประธานกลุ่มกล่าวว่าในชุมชนของตนเองมีอาชีพหลัก คือ ทำนา ไม่ได้ปลูกฝ้ายที่นำมาทำเส้นใยในการทอผ้า วัตถุดิบจึงจำเป็นต้องนำมาจากต่างจังหวัด เช่น ในกรุงเทพมหานครส่งมาเป็นเส้นด้ายและไม่มีผลกระทบต่อชุมชน เพราะไม่ได้ใช้หรือทำลายทรัพยากรในชุมชนส่วนใหญ่จะใช้แรงงานคน “ผ้าทอมือ” เพราะต้องการให้คนในชุมชนมีรายได้และต้องการอนุรักษ์ ความเป็นอยู่แบบเดิมไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ถึงแม้จะเป็นการผลิตด้วยการทอมือ ก็ไม่ประสบปัญหาในการผลิต ยังคงผลิตกันตามสั่งเนื่องจากกลุ่ม แม่บ้านจะมาร่วมกันทำงานทุกวัน พร้อมทั้งยังนำลูกหลานมาเรียนรู้งานการทออีกด้วย

ด้านการตลาด

สถานที่จำหน่ายหลักหรือประจำก็คือที่ตั้งกลุ่ม จะไปแสดงโชว์เฉพาะตามงานที่มีหน่วยงานเชิญมาเท่านั้น การผลิตจำหน่าย จะผลิตป้อนให้กับหน่วยงานซึ่งออกแบบตามความต้องการของหน่วยงานนั้นๆ สำหรับเสื้อผ้าที่ใช้ใส่ประจำชนเผ่าของตนเอง ก็ทอขึ้นเพื่อใช้เองในหมู่บ้าน จะมีจำหน่ายบ้างเล็กน้อยให้กับชาวต่างชาติ ปัจจุบันมีการประชาสัมพันธ์ทาง Website ด้วย ซึ่งมีรายได้คุ้มค่ากับการผลิตเพราะถึงแม้ว่าราคาค่อนข้างสูง แต่คนที่ซื้อเนื่องมาจากชอบเป็นทุนเดิม และมีความเข้าใจวิธีการผลิตและมีคุณค่าของผลิตภัณฑ์

ผู้สัมภาษณ์ได้สอบถามถึงในการผลิตแต่ละครั้ง ทางกลุ่มเคยทำผิดพลาดไม่ตรงตามแบบที่ตั้งหรือไม่ และถ้ามีการผิดพลาดแก้ปัญหาอย่างไร ประธานเล่าให้ฟังว่า ก็มีผิดพลาดบ้างแต่ทางกลุ่มได้วางแผนรองรับไว้แล้วด้วยการนำไปผลิตเป็นของชำร่วยที่ระลึกจำหน่าย ซึ่งก็จำหน่ายได้ดีเริ่มแรกในการจำหน่ายสินค้า ไม่ยุ่งยากหรือลำบากมากนักเพราะทางกลุ่มจะไปร่วมงานอะไรก็แล้วแต่จะใช้ผ้าที่ตนเองผลิตอยู่เสมอ ผู้ที่พบเห็นสอบถาม ก็ถือเป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว ทำให้มีคนรู้จักเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ถือว่ามีลูกค้าใหม่อยู่เสมอ ทางกลุ่มยังไม่ได้ผลิตส่งออกต่างประเทศ แต่มีชาว ต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวและซื้อไปจากเมืองไทย

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

ในการรวมกลุ่มเริ่มมีมาใน พ.ศ. 2539 เริ่มประชุมกลุ่มแม่บ้านตกลงร่วมกันที่จะดึงความมีจุดเด่นของชุมชนและต้องการอนุรักษ์ความเป็นไทยทรงคำ ของตนไว้มีอุตสาหกรรมจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือเรื่องเงินทุน พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล เขามาให้ความรู้ในการออกแบบให้

ทันสมัย แต่ยังคงอนุรักษ์ ภูมิปัญญาและพื้นฐานของไทยทรงดำไว้ (ต้นประคู้ คงคาม ครั้ง) และในฐานะที่เป็นประธานกลุ่มจะใช้วิธีการจัดการในกลุ่มโดยมีข้อตกลงร่วมกัน โดยมีการพูดคุยกันธรรมดา ไม่เคยมีปัญหา สิ้นปีมีการแบ่งผลกำไรทุกปี มีเงินกองกลางร่วมกัน ไม่มีการระดมหุ้น แต่ใช้ “แรงกายร่วมกัน”

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

การพัฒนารูปแบบสีสัน ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มจะมีวิทยากรภายนอกมาสอน ประกอบกับการศึกษาดูงาน ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม อุตุสาหกรรมจังหวัด เป็นผู้พัฒนารูปแบบและจะมีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ก่อนที่จะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ทางกลุ่มได้ศึกษาหาข้อมูลและผลจากการทำวิจัยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมประกอบ และทางกลุ่มได้มีการรวบรวมเรื่องราวประวัติความเป็นมาโดยอุตสาหกรรมภาค 7 เป็นผู้รวบรวมจัดทำในการทอผ้าทางกลุ่มใช้วิธีการของบรรพบุรุษหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยตรง

ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ และมีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ แต่ไม่มีการระบุวันผลิตและวันหมดอายุเพราะเป็นสินค้าประเภทของใช้ รับประกันสินค้าทุกครั้งที่เกิดความเสียหายและตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนออกจำหน่ายทุกครั้ง

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

แรงบันดาลใจหรือปัจจัยต่างๆในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือก่อตั้งกลุ่มคือ ต้องการสืบสานเรื่องราวของบรรพบุรุษ ไทยทรงดำไว้ สำหรับค่ายก่องหมเชยนั้นมีความสำคัญมากในการทำงาน เพราะเป็นกำลังใจ ความภาคภูมิใจและวิธีการสร้างงานในกลุ่มนั้น ตนเองจะมีจุดเด่นในเรื่องการพูด “โน้มน้าวใจ หรือเล่าเรื่องให้เห็นความสำคัญ” แต่ในกลุ่มจะมีข้อจำกัดอยู่ในเรื่องของการทำงานกลับไปทำที่บ้าน จะไม่ให้นำกลับไปเพราะเกรงว่าเมื่อนำกลับไปทำที่บ้าน จะไม่มีการพบปะพูดคุยปรึกษากัน จะไม่เป็นกลุ่ม เพราะการทำงานในลักษณะกลุ่มต้องมีความรับผิดชอบเป็นสำคัญ และต้องเสียสละควบคู่กันไป สำหรับการทำงานทุกคนต้องการความก้าวหน้า จึงคิดว่าในระดับต่อไป จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ด้วยวิธีอื่นๆด้วยแต่สำคัญที่สุดคือ “คุณภาพของสินค้าต้องดีด้วย”

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ในกลุ่มจะมีกรรมการ 5 คน โดยวิธีเลือกตั้งและการยอมรับจากกลุ่ม มีการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน ไม่มีปัญหาจากระยะเวลา 8-9 ปี ที่ผ่านมาจากสมาชิก เริ่ม 15 คน ยังคงเดิมและมีเพิ่มขึ้นถึง 25 คนจนตนเองคิดว่าทางกลุ่ม มีจุดเด่นในเรื่องของการมีส่วนร่วมมากที่สุด งานจึงประสบความสำเร็จ

4. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์(ดอกไม้แห้ง)

สภาพทั่วไป

สถานที่ตั้ง เลขที่ 64/21 หมู่ 3 ตำบลบางกระบือ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นผลิตภัณฑ์ประเภท ของใช้และของประดับตกแต่ง ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 ดาว ประธานกลุ่มเป็นสุภาพสตรี ซึ่งเริ่มก่อตั้งเมื่อ 2541 เนื่องจากเคยทำงานที่โรงงานทำดอกไม้ส่งออกมาก่อน เห็นว่างานดอกไม้ประดิษฐ์เป็นงานที่ตลาดมีความต้องการ และจังหวัดนครปฐมมีการปลูกกล้วยไม้เพื่อการส่งออกมาก แต่ดอกไม้สดจะอยู่ได้ไม่ทนจึงมีความคิดที่จะนำกล้วยไม้มาทำเป็นดอกไม้ประดิษฐ์ เพื่อจะได้มีความสวยอยู่ได้นาน จึงได้นำฝามาเป็นกล้วยไม้แล้วเคลือบ ด้วยกาว สามารถเป็นของประดับตกแต่งบ้านหรือจะใช้เป็นที่ระลึกนำไปเป็นของขวัญ โดยประธานกลุ่มได้รวบรวมลูกน้องที่เคยทำงานอยู่ด้วยกันที่โรงงานดอกไม้ รวมกลุ่มกันทำ ปัจจุบันทางกลุ่มมีสมาชิกที่ทำงานอยู่ โดยแบ่งเป็นกลุ่มๆ ทำงานตามถนัดอยู่ทั้งหมด 4 กลุ่ม ด้วยกัน ในแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกอยู่กลุ่มละ 10-15 คน ซึ่งงานของแต่ละกลุ่มจะไม่เหมือนกัน เช่นงานดอกไม้เคลือบกาว งานดอกไม้ฝ้าย งานดอกไม้กระดาษสาชุบยางพารา งานผลไม้ประดิษฐ์ งานดอกไม้คริสมาสต์ งานดอกไม้ยางพารา ประธานกลุ่มเล่าถึงประเด็นต่างๆ ให้ฟังว่า

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

การผลิต วัตถุดิบที่ใช้เป็นวัตถุดิบจากท้องถิ่นคือฝ้าย กระดาษสา วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตจึงไม่มีผลกระทบต่อชุมชน ทางกลุ่มใช้แรงงานการผลิต โดยจะใช้แรงงานคน 60 เปอร์เซนต์จากเครื่องจักร 40 เปอร์เซนต์ เพราะเครื่องจักรใช้ในบางขั้นตอน แต่แรงงานคนเพราะต้องอาศัยฝีมือ ถ้าหากมีการสั่งเพิ่มจำนวนสินค้าทางกลุ่มผลิตทันตามความต้องการ ถ้าหากผลิตไม่ทันจะฝึกอาชีพให้กับแม่บ้านที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มเร่งผลิตให้เพิ่มมากขึ้น

ด้านการตลาด

ทางกลุ่มมีที่จำหน่ายหลักคือ ร้านบ้านของไทยทำ ผลิตตามคำสั่ง และส่งออกต่างประเทศที่

สหรัฐอเมริกา โดยรายได้ที่เหมาะสมกับการลงทุนและที่ผ่านมีกำไร ไม่ขาดทุนทางกลุ่มมีลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยออกไปขายตามต่างจังหวัดในการจำหน่ายสินค้าโดยทางกลุ่มออกจำหน่ายเอง ส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือเรื่องสถานที่จำหน่ายจากพาณิชย์จังหวัด

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

การรวมกลุ่มโดยอาศัยความชอบที่คล้ายกัน มีการลงทุนโดยการร่วมหุ้นกับสมาชิกทุกคน ในการจัดการภายในกลุ่มเป็นการพูดคุยเพื่อตกลงกัน “เป็นกันเองทำงานในลักษณะครอบครัวเดียวกัน” โดยบันทึกรายรับ รายจ่าย และแจ้งให้สมาชิกทราบ

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

รูปแบบ สี สัน ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ทางกลุ่มได้ความคิดจากดอกไม้ของจริง และลูกค้าแนะนำ ในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบผลิตภัณฑ์มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของลูกค้า บรรลุภัณฑ์ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่จะมีการเปลี่ยนแปลงในกรณีที่จัดแจกันและเปลี่ยนฐานของแจกัน โดยก่อนที่จะพัฒนารูปแบบ ทางกลุ่มจัดการเองทำให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์

ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ เป็นสินค้าประเภทของใช้และของประดับตกแต่ง และมีการรับประกันสินค้าทุกครั้งที่เกิดความเสียหายโดยลูกค้านำมาเปลี่ยนเป็นของใหม่ แต่ถึงอย่างไรทางกลุ่มก็มีการตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนออกจำหน่ายทุกครั้งจึงทำให้ดอกไม้และฐานรองมีความแข็งแรง

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

แรงบันดาลใจจากความต้องการให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการได้รับคำยกย่องจากลูกค้า จึงมีความสำคัญมากเพราะเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไปและมีแรงบันดาลใจมาจากรายได้ที่ได้รับจากการขายดอกไม้ประดิษฐ์ ทางกลุ่มคิดว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง “ต้องการความก้าวหน้าโดยการหาตลาดใหม่ๆ อยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง”

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ในการผลิตได้ร่วมมือในทุกขั้นตอน โดยให้สมาชิกภายในกลุ่มมีส่วนร่วมทุกคน กลุ่มได้รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ “ทุกคนต้องรับฟังซึ่งกันและกัน กลุ่มจึงพัฒนาและอยู่ได้นาน” ในการมีส่วนร่วมการจำหน่ายถ้าใครว่างก็ไปจำหน่ายตามที่ต่างๆ เช่นงาน OTOP ที่เมืองทองธานีและงานที่กระทรวงพาณิชย์จัดขึ้น และต้องการสมาชิกเพิ่มได้ชักชวนบุคคลอื่นที่มีความชอบคล้ายกันมาร่วมเป็นสมาชิกด้วย

5. กลุ่มตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย

สภาพทั่วไป

สถานที่ตั้งเลขที่ 87/23 Null บ้านร่มฟ้า อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทศิลปประดิษฐ์และของที่ระลึกที่ได้รับคัดสรรในระดับ 5 ดาว มีชื่อผลิตภัณฑ์ว่า ตุ๊กตาไม้ดนตรีไทย ปรธานกลุ่มเป็นสุภาพสตรี มีสมาชิก 15 คน สมาชิกเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน สามารถเดินทางมาทำงานได้สะดวก ตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย เป็นตุ๊กตาไม้ที่แสดงกิริยาท่าทางของการชกมวยไทยท่าต่างๆ พร้อมทั้ง มีเสียงเพลงไทย เปิดฟังเสียงเพลงได้ตามต้องการ ปรธานกลุ่มเล่าถึงประเด็นต่างๆ ให้ฟังว่า

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

ทางกลุ่มจะใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในการผลิต จะใช้กลุ่มแรงงานจากคน เนื่องจากคนทำงานได้ละเอียดอ่อนกว่าเครื่องจักร ซึ่งไม่ส่งปัญหาถึงการผลิต เพราะทางกลุ่มมีแรงงานเพียงพอกับยอดจำหน่ายสินค้า

ด้านการตลาด

ทางกลุ่มมีสถานที่จำหน่ายหลักคือ สถานที่ผลิตเองและออกจำหน่ายตามงาน OTOP ที่เมืองทองธานีและตามจังหวัดต่างๆที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต เกาะสมุย มีรายได้เหมาะสมกับการลงทุน มีบ้างที่ขาดทุนคือสิ้นปี 2547 เนื่องจากไปจำหน่ายที่งาน OTOP CITY เมืองทองธานี อยู่ในที่ตั้งที่ไม่เหมาะสม ทางกลุ่มมีลูกค้าทั้งกลุ่มเดิมและลูกค้าใหม่ ส่วนมากลูกค้าจะรู้จักในช่วงเวลาที่ออกบูธ เพราะทางกลุ่มยังไม่มีมีการประชาสัมพันธ์ทางสื่อ

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

การกำเนิดกลุ่มนั้นเริ่มมาจากการทำงานภายในครอบครัว ต่อมาขยายให้คนในชุมชนรับงานไปทำเป็นชิ้นงาน ทำมาหากินได้มาก ซึ่งจำนวนชิ้นงานอยู่กับการต้องการของลูกค้าด้วย การลงทุนก็เริ่มที่ทุนของตนเองก่อน แล้วจึงมีการระดมทุนจากสมาชิก ทำเต็มรูปแบบของการทำงานกลุ่ม มีการประชุม วางแผนร่วมกัน ชี้แจงรายจ่าย-รายรับ แบ่งปันผลกำไร ตามส่วน งานในแต่ละจุดจะแบ่งกันทำโดยเน้น “ตามความถนัดของแต่ละบุคคล”

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ในการพัฒนารูปแบบ สี สัน ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ นอกเหนือจากความคิดในกลุ่มแล้วยังได้จากการศึกษาจากหนังสือ หรือดูงาน และลูกค้าแนะนำบ้างและพัฒนาเปลี่ยนแปลง

รูปแบบมาอยู่ตลอด สำหรับบรรพบุรุษ มีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม แต่ยังคงรูปลักษณะเดิมไว้เป็นหลัก ในการพัฒนาบรรพบุรุษต่างๆ ยังไม่มีหน่วยงานใดให้การสนับสนุนหรือให้ข้อมูลทางกลุ่มมีการรวบรวมเรื่องราวประวัติความเป็นมา ซึ่งจัดทำโดยคุณอาทิตย์ จรูญโรจน์ ณ อุรุยา เป็นผู้จัดทำต้นคิดและต้นแบบเองโดยตรงและการผลิตใช้วิธีการที่สืบสานจากบรรพบุรุษหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเนื่องจากทำมวยไทยถูกบอกรื้อหรือถ่ายทอดกันตั้งแต่บรรพบุรุษ

ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มไม่มีชื่อผลิตภัณฑ์ติดไว้ที่ชิ้นงานแต่แจกเป็นนามบัตรให้กับลูกค้าทำให้ลูกค้าได้ทราบชื่อกลุ่ม เป็นสินค้าประเภทศิลปะประดิษฐ์และของที่ระลึกโดยทางกลุ่มมีการรับประกันสินค้าทุกครั้งที่เกิดความเสียหายโดยเกิดจากความผิดพลาดของทางกลุ่มเอง และได้ตรวจสอบบรรพบุรุษก่อนออกจำหน่ายทุกครั้ง

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากแรงบันดาลใจคือ มีความต้องการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ของความเป็นไทยให้ต่างชาติได้รู้จัก สำหรับค่ายก่อง ชื่นชม คิดว่ามีความสำคัญมากและเป็นการต้องการของคนที่สร้างชิ้นงานขึ้นมาแล้วได้รับความยกย่องชื่นชม ทำให้มีกำลังใจ นอกเหนือจากความต้องการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมแล้วส่วนหนึ่งคือความรับผิดชอบส่วนตัว ในเรื่องความอ่อนช้อย ความไพเราะของคนตรีไทย สำหรับความรับผิดชอบในตัวสินค้า มีความสำคัญเพราะทำให้ลูกค้าเกิดความมั่นใจในผลิตภัณฑ์จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าในอันดับต่อไป

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

การมีส่วนร่วมในกลุ่มสมาชิกจะมีส่วนร่วม ทุกๆด้านไม่มีปัญหาเลยตั้งแต่ตั้งกลุ่มจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีวิธีการที่ทำอยู่ประจำคือ คุณอาทิตย์ จรูญโรจน์ ณ อุรุยา จะเป็นผู้คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์เอง แจกให้สมาชิกร่วมกันแสดงความคิดเห็น

6. กลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ

สภาพทั่วไป

สถานที่ตั้ง เลขที่ 58/1 หมู่ 7 ตำบลสามควายเผือก อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เป็นผลิตภัณฑ์ประเภท สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ที่ได้รับการคัดสรรในระดับ 4 ดาว มีชื่อผลิตภัณฑ์ว่า แชมพูและครีมนวดผม สมุนไพร ว่านหางจระเข้ ประธานกลุ่มเป็นสุภาพบุรุษ ซึ่งเดิมเป็นทหาร ขา

พิการ ถูกตัดทิ้งไปหนึ่งข้าง จึงจัดตั้งกลุ่มเพื่อรองรับผู้ที่มีความรู้ที่มีความพิการจากการรบ แต่ในที่สุด สมาชิกที่มารวมกลุ่ม ส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน ไม่มีผู้พิการจากการ ในวันที่ไปสัมภาษณ์ทางกลุ่มได้ ไปจัดแสดงสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่องค์พระปฐมเจดีย์ ผู้สัมภาษณ์จึงได้ร่วมอยู่ในบรรยากาศ ของการจำหน่ายสินค้าด้วย สังเกตว่าการจำหน่ายสินค้า ทางกลุ่มจำหน่ายได้เนื่องจาก ปัจจุบันผู้ซื้อ จะสนใจเรื่องสมุนไพร ธรรมชาติกลุ่มได้เล่าในประเด็นต่างๆดังนี้

ประเด็นที่ 1 ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต

วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่ ได้มาจากท้องถิ่นเนื่องจากในชุมชนปลูกต้นว่านหางจระเข้ เป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากว่านหางจระเข้ มีดอกอัญชัญซึ่งไม่ผลกระทบบนทางเสีย จะมีในเรื่องคนในชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายสมุนไพรด้วยและแรงงานในการผลิตจะใช้แรงงานคน ซึ่งแรงงานคนกับเครื่องจักรจะมีความแตกต่างเนื่องจากสินค้าชนิดนี้ ในขณะที่ผลิตผู้ผลิตจะต้องตรวจสอบทุกขั้นตอน ในการผลิตทางกลุ่มผลิตทันกับความต้องการ ซึ่งในด้านการผลิตทางกลุ่ม ต้องการความรู้เพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน เพราะที่ผ่านมามาตนเองต้องศึกษาค้นคว้าโดยมีลูกๆคอยช่วยเหลือ

ด้านการตลาด

สถานที่จำหน่ายหลักคือองค์กรสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ซึ่ง “ผมคิดว่าผมโชคดีที่ใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มอาชีพผู้พิการจากการรบ จึงมีผู้คอยช่วยเหลือตลอดมา” นอกจากนั้นจะจัดจำหน่ายตามร้านค้า OTOP ที่ภาครัฐจัดขึ้นทั้งภายในจังหวัดและในต่างจังหวัด ขณะนี้สินค้าสินค้าได้ถูกทาบทามไปจำหน่ายที่ประเทศอังกฤษและเยอรมัน เนื่องจากมีผู้นำไปใช้ รายได้จากการจำหน่ายเหมาะสม มีกำไรดี สำหรับลูกค้าเมื่อใช้แล้วจะแนะนำ หรือบอกต่อทำให้มีลูกค้าใหม่เพิ่มขึ้น สำหรับตนเองเคยให้ข้อสังเกตว่า ร้านค้าโครงการของคอบคอบ จะจำหน่ายดี เนื่องจากประชาชนมีความเชื่อมั่นในสถาบันมากกว่า เริ่มแรกการจำหน่ายทางกลุ่มจำหน่ายเองก่อน จึงประสานกับหน่วยงานสหกรณ์โรงเรียนโดยวางจำหน่ายแล้วหักเปอร์เซ็นต์ให้

ด้านความเข้มแข็งของชุมชน

เริ่มตั้งกลุ่มจากการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาลที่ผ่านมามีโครงการลด ละ เลิกอบายมุขชื่อสังฆกรรมชีวิต(ปี2545) ปฐมอโศกเป็นผู้ให้ความรู้ เมื่อกลับมาจึงเริ่มสร้างกลุ่ม เพื่อคิดวิธีการสร้างรายได้ เริ่มต้นจากเงินกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้ตัวบุคคลแล้วนำมารวมก่อตั้งกลุ่มลงทุน สมาชิกร่วมกันนำสินค้าไปจำหน่าย หักกำไรส่งใช้หนี้ ปัจจุบันไม่มีหนี้นอกจากนั้น ยังให้สิทธิแก่

สมาชิกโดยการนำวัตถุดิบมาจำหน่ายให้กับทางกลุ่มรับซื้อตลอดและมีการประกันราคาและสำหรับรายรับรายจ่าย มีการทำบัญชี เพราะมีการรายงาน แจ้างให้พาณิชย์ และพัฒนาชุมชนทราบ

ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

เรื่องรูปแบบ สี สัน ขนาด ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ทางกลุ่มร่วมกันคิดและการศึกษาคูงาน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานหลักวิชาการ หน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาดูแลคือ สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์ ศูนย์วิจัยจุฬาภรณ์

ตั้งแต่เริ่มผลิตสินค้ามีการแลกเปลี่ยนรูปแบบผลิตภัณฑ์จากเดิม 2 ครั้งในเรื่องบรรจุภัณฑ์ทั้งขนาด ฉลาก พัฒนบรรจุภัณฑ์ให้มีคุณภาพขึ้น เช่น จากธรรมดา ให้มาเป็นผสมสารป้องกันรังสียูวี ปรับฝาปิด-เปิด ทางกลุ่มต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้ในการพัฒนาคุณภาพสินค้า (ให้มีอายุการใช้งานนานขึ้น)

ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อกลุ่ม ชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ ติดไว้ที่ข้างขวด ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีการระบุวันผลิตและวันหมดอายุของสินค้าและ ทางกลุ่มมีการรับประกันสินค้าทุกครั้งซึ่งเกิดบรรจุภัณฑ์ที่ไม่มีคุณภาพ พร้อมตรวจสอบบรรจุภัณฑ์ก่อนออกจำหน่ายทุกครั้ง ถ้าพบว่ามีปัญหาจะไม่นำมาจำหน่าย

ประเด็นที่ 2 ปัจจัยจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากแรงบันดาลใจคือ มีแรงบันดาลใจจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นผู้สนใจในเรื่องของสมุนไพรไทย-จีน และทำการศึกษาค้นคว้ามาเป็นเวลานาน สำหรับค่ายกย่อง มีความสำคัญมากเพราะจะทำให้มีกำลังใจในการทำงานต่อไป โดยมีแรงบันดาลใจมาจากความตั้งใจ ความซื่อสัตย์ และความเอื้ออาทร ทางกลุ่มคิดว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ “ผมคิดว่าความรับผิดชอบสำคัญที่สุดเพราะในตัวสินค้าทุกอย่างที่ส่งออกไป จะเกิดจากความรับผิดชอบแสดงถึงความจริงใจที่มีต่อลูกค้า” และทางกลุ่มต้องการความก้าวหน้าโดยสร้างมนุษยสัมพันธ์กับเครือข่ายผู้บริโภค

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ทางกลุ่มให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการนำสินค้าไปจำหน่าย ให้มีส่วนร่วมในการศึกษาการพัฒนาสินค้าเพิ่มเติม “เพราะในการทำงานร่วมกันต้องร่วมมือร่วมใจกันทำงาน งานจึงจะออกมาดี” ศึกษาความเป็นไปได้ ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มจะร่วมกันคิด และร่วมกันปฏิบัติ จากความรู้ที่ได้ศึกษาจากทางหน่วยงาน สาธารณสุข เพื่อพัฒนาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของคณะกรรมการ ตรงตามหลักวิชาการ

สรุปการสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์	ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	ปัจจัยจุดใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
1. ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมหาสวัสดิ์นางปราณีสวัสดิ์แดง	- ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมาจากพื้นที่ในท้องถิ่นไม่มีผลกระทบต่อชุมชนใช้แรงงานจากคนเป็นหลัก - ด้านการตลาด มีสถานที่จำหน่ายหลักอยู่ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงในงานแสดงสินค้า รายได้ที่ได้จากการจำหน่ายมีความเหมาะสม มีจำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และมีตัวแทนจำหน่าย - ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กู้เงินเพื่อมาลงทุนสมาชิกทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน มีการบันทึกรายรับ-รายจ่ายและแจ้งให้สมาชิก - ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้จากการไปศึกษาดูงานและมีลูกค้าแนะนำ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดมา แต่ยังคงลักษณะเดิมกันที่จะพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน - ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อ มีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ระบุวันผลิตและวันหมดอายุมีการรับประกันสินค้าและตรวจสอบบรรจุภัณฑ์	แปรรูปวัตถุดิบที่มีอยู่มีแรงบันดาลใจเมื่อรัฐบาลสนับสนุนอาชีพในชุมชน สิ่งที่สำคัญ คือ สมาชิกในกลุ่ม “ต้องมีรายได้เพิ่มขึ้น”	ลักษณะของกลุ่มไม่ได้ทำเพียงคนเดียวดังนั้นต้องช่วยกันทุกด้าน ตั้งแต่การผลิต การตลาด ความเข้มแข็งในชุมชน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ คือ ในชุมชนเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน

ผู้ให้สัมภาษณ์	สภาพการดำเนินงานในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
2. ประธานกลุ่มสมุนไพรสวนจันทร์ นายสะอาด จิงสมานญาติ	- ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมาจากพื้นที่ในท้องถิ่น ไม่มีผลกระทบ ต่อชุมชนใช้แรงงานจากคนและเครื่องจักร - ด้านการตลาด มีสถานที่จำหน่ายหลักอยู่ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงในงานแสดงสินค้า รายได้ที่ได้จากการจำหน่ายมีความเหมาะสม มีจำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จำหน่ายเองและมีตัวแทนจำหน่าย - ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการรวมหุ้น มีการบันทึก รายรับ-รายจ่ายและแจ้งให้สมาชิก - ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้จากการไปศึกษาดูงานและมีลูกค้าแนะนำ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตลอดมา มีการรวบรวมเรื่องราวประวัติความเป็นมาแต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร “ต้องการมีผู้มาสอนหรือเรียบเรียงให้ดีขึ้น” - ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมีชื่อ และมีเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ระบุวันผลิตและวันหมดอายุมีการรับประกันสินค้า และตรวจสอบบรรจุภัณฑ์	อยากทำให้ประสบ ความสำเร็จเนื่องจาก “เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่ม” ต้องการเป็นกลุ่ม ที่มีศักยภาพ เป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มอื่นๆ มีความหวังในความก้าวหน้าจังหวัดที่ปรึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา	กลุ่มต้องมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนอยู่แล้ว ประธานกลุ่ม “ต้องมีภาวะของผู้นำ สามารถเป็นตัวอย่างในการศึกษาหาความรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มได้”

ผู้ให้สัมภาษณ์	สภาพการดำเนินงานในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
3. ประธานกลุ่มหัตถกรรมผ้าทอมือนางสาวทองยอด-เครื่อง	- ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนำมาจากต่างจังหวัด ไม่มีผลกระทบต่อชุมชนใช้แรงงานจากคน “ผ้าทอมือ” - ด้านการตลาด มีสถานที่จำหน่ายหลักที่ตั้งกลุ่ม อยู่ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงในงานแสดงสินค้าประชาสัมพันธ์ทาง Website รายได้ที่ได้จากการจำหน่ายมีความเหมาะสม มีจำนวนลูกค้าเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จำหน่ายเอง - ด้านความเข้มแข็งของชุมชน อุตสาหกรรมจังหวัดช่วยเหลือเรื่องเงินทุน แบ่งผลกำไรทุกปี มีเงินกองกลาง ไม่มีการระดมหุ้น แต่ใช้ “แรงกายร่วมกัน” - ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้จากการไปศึกษาดูงานและมีวิทยากรแนะนำ มีการปรับปรุงโดยศึกษาหาข้อมูลและผลจากการทำวิจัย - ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กลุ่มมีชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ และมีเครื่องหมายรับรองมีการรับประกันสินค้า และตรวจสอบบรรจุภัณฑ์	ต้องการสืบสานเรื่องราวของบรรพบุรุษ ไทยทรงดำไว้ต่อไป จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ด้วยวิธีอื่นๆด้วยแต่สำคัญที่สุดคือ “คุณภาพของสินค้าต้องดีด้วย” มีจุดเด่นในเรื่องการพูด “โน้มน้าวใจ หรือเล่าเรื่องให้เห็นความสำคัญ”	กรรมการจากการเลือกตั้งและการยอมรับจากกลุ่ม มีการทำงานร่วมกันทุกขั้นตอน มีจุดเด่นในเรื่องของการมีส่วนร่วมมากที่สุด งานจึงประสบความสำเร็จ

ผู้ให้สัมภาษณ์	สภาพการดำเนินงานในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
4.ประธานกลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ (ดอกไม้แห้ง) นางดวงสมร เสวก	- ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนำมาจากต่างจังหวัด ไม่มีผลกระทบต่อชุมชนใช้แรงงานจากคนและจากเครื่องจักร - ด้านการตลาด มีสถานที่จำหน่ายหลักที่ตั้งกลุ่ม อยู่ในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียงในงานแสดงสินค้าและส่งออกต่างประเทศ - ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีการลงทุนโดยการร่วมหุ้นกับสมาชิกทุกคน โดยพูดคุยเพื่อตกลงกัน “เป็นกันเองทำงานในลักษณะครอบครัวเดียวกัน” โดยบันทึกรายรับ รายจ่าย และแจ้งให้สมาชิกทราบ - ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้ความคิดจากของจริงและลูกค้าแนะนำ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง - ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กลุ่มมีชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ และมีเครื่องหมายรับรองมีการรับประกันสินค้า และตรวจสอบบรรจุภัณฑ์	แรงบันดาลใจจากความต้องการให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการได้รับค่าตอบแทนจากลูกค้า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง “ต้องการความก้าวหน้าโดยการหาตลาดใหม่ๆ อยู่เสมอ ไม่หยุดนิ่ง”	ร่วมมือในทุกขั้นตอน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญ “ทุกคนต้องรับฟังซึ่งกันและกัน กลุ่มจึงพัฒนาและอยู่ได้นาน”

ผู้ให้สัมภาษณ์	สภาพการดำเนินงานในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
5. ประธานกลุ่มตุ๊กตาไม้-ดนตรีไทย นางกรกมล จรูญโรจน์ ณ อุษยา	- ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนำมาจากต่างจังหวัด ไม่มีผลกระทบต่อชุมชนใช้แรงงานจากคน - ด้านการตลาด มีสถานที่จำหน่ายหลักที่ตั้งกลุ่ม อยู่ในจังหวัดในงานแสดงสินค้า และตามจังหวัดต่างๆที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว - ด้านความเข้มแข็งของชุมชน ชี้แจงรายจ่าย-รายรับ แบ่งปันผลกำไร ตามส่วน งานในแต่ละจุดจะแบ่งกันทำโดยเน้น “ตามความถนัดของแต่ละบุคคล” ลงทุนก็เริ่มที่ทุนของตนเองก่อน แล้วจึงมีการระดมทุนจากสมาชิก -ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ศึกษาจากหนังสือ หรือดูงาน และลูกค้านำเสนอ - ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กลุ่มมีชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ โดยแจกเป็นนามบัตรและมีเครื่องหมายรับรอง มีการรับประกันสินค้า และตรวจสอบบรรจุภัณฑ์	ได้รับความยกย่องชื่นชม ทำให้มีกำลังใจ ความอ่อนน้อม ความไพเราะของคนตรีไทย มีความต้องการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ของความเป็นไทยให้ต่างชาติได้รู้จัก	สมาชิกจะมีส่วนร่วม ทุกๆด้านและร่วมกันแสดงความคิดเห็น

ผู้ให้สัมภาษณ์	สภาพการดำเนินงานในการดำเนินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	แรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	การมีส่วนร่วมในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
6. ประธานกลุ่มอาชีพครอบครัวผู้พิการจากการรบ ร.ท. เฉลิม เรืองจันทร์-ศิลป์	- ด้านการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตนำมาจากต่างจังหวัด ไม่มีผลกระทบต่อชุมชนใช้แรงงานจากคน และเครื่องจักร - ด้านการตลาด มีสถานที่จำหน่ายหลักภายในจังหวัดและในต่างจังหวัด“ผมคิดว่าผมโชคดีที่ใช้ชื่อกลุ่มว่ากลุ่มอาชีพผู้พิการจากการรบ จึงมีผู้คอยช่วยเหลือตลอดมา” - ด้านความเข้มแข็งของชุมชน มีการประกันราคาและสำหรับรายรับรายจ่าย มีการทำบัญชีเริ่มต้นจากเงินกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้ตัวบุคคลอยู่แล้วนำมารวมก่อตั้งกลุ่มลงทุน สมาชิกร่วมกันนำสินค้าไปจำหน่าย หักกำไรส่งใช้หนี้ - ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มร่วมกันคิดและการศึกษาดูงาน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานหลักวิชาการ - ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กลุ่มมีชื่อผลิตภัณฑ์ สถานที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ ระบุวันผลิต และวันหมดอายุของสินค้า และมีเครื่องหมายรับรองมีการรับประกันสินค้า และตรวจสอบบรรจุภัณฑ์	มีแรงบันดาลใจจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นผู้สนใจในเรื่องของสมุนไพรไทย-จีน และทำการศึกษาค้นคว้ามา ความรับผิดชอบเป็นสิ่งสำคัญ “ผมคิดว่าความรับผิดชอบสำคัญที่สุด เพราะในตัวสินค้าทุกอย่างที่ส่งออกไป จะเกิดจากความรับผิดชอบแสดงถึงความจริงใจที่มีต่อลูกค้า”	มีส่วนร่วมในการนำสินค้าไปจำหน่าย ให้มีส่วนร่วมในการศึกษาการพัฒนาสินค้าเพิ่มเติม “เพราะในการร่วมมือร่วมใจกันทำงาน งานจึงจะออกมาดี”

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	PRODU1	.2667	.4498	30.0
2.	PRODU2	.7333	.4498	30.0
3.	PRODU3	.1000	.3051	30.0
4.	PRODU4	1.0000	.0000	30.0
5.	PRODU5	1.0000	.0000	30.0
6.	PRODU6	.9000	.3051	30.0
7.	PRODU7	.1333	.3457	30.0
8.	PRODU8	.9333	.2537	30.0
9.	MAKET1	.2000	.4068	30.0
10.	MAKET2	.9333	.2537	30.0
11.	MAKET3	.2667	.4498	30.0
12.	MAKET4	.1000	.3051	30.0
13.	MAKET5	.9667	.1826	30.0
14.	COMMU1	.8667	.3457	30.0
15.	COMMU2	1.0000	.0000	30.0
16.	COMMU3	.5000	.5085	30.0
17.	COMMU4	.5667	.5040	30.0
18.	DEV1	.7333	.4498	30.0
19.	DEV2	.8000	.4068	30.0
20.	DEV3	.9333	.2537	30.0
21.	DEV4	.9000	.3051	30.0
22.	DEV5	.9333	.2537	30.0
23.	DEV6	.8333	.3790	30.0
24.	DEV7	1.0000	.0000	30.0
25.	DEV8	.8667	.3457	30.0
26.	DEV9	.9000	.3051	30.0
27.	ISO1	.9667	.1826	30.0
28.	ISO2	.8667	.3457	30.0
29.	ISO3	.9333	.2537	30.0
30.	ISO4	.8333	.3790	30.0
31.	ISO5	.9000	.3051	30.0
32.	ISO6	1.0000	.2626	30.0
33.	ISO7	.7667	.4302	30.0
34.	APPROD1	2.5667	1.3566	30.0
35.	APPRODU2	2.5667	1.3309	30.0
36.	APPRODU3	3.4667	1.1366	30.0
37.	APPRODU4	2.9000	1.2959	30.0
38.	APPRODU5	2.7333	1.3374	30.0
39.	APMAK1	2.8667	1.4559	30.0
40.	APMAK2	1.9000	1.2415	30.0
41.	APMAK3	2.4667	1.3578	30.0
42.	APMAK4	2.4667	1.4320	30.0
43.	APCOM1	2.5000	1.5920	30.0
44.	APCOM2	1.7667	1.4308	30.0
45.	APCOM3	2.5333	1.4077	30.0
46.	APDEV1	3.1000	.9229	30.0
47.	APDEV2	2.7000	1.1492	30.0
48.	APDEV3	3.1000	1.1552	30.0

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

	Mean	Std Dev	Cases	
49.	APDEV4	2.8667	1.1666	30.0
50.	APISO1	3.3000	1.3429	30.0
51.	APISO2	2.8000	1.2149	30.0
52.	APISO3	3.0333	1.4499	30.0
53.	APISO4	2.9000	1.4937	30.0

N of

Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	79.1667	296.7644	17.2269	53

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted	
PRODU1	78.9000	293.6103	.1915	.8863
PRODU2	78.4333	294.7368	.1182	.8868
PRODU3	79.0667	298.4092	-.1649	.8881
PRODU4	78.1667	296.7644	.0000	.8870
PRODU5	78.1667	296.7644	.0000	.8870
PRODU6	78.2667	295.6506	.0973	.8868
PRODU7	79.0333	295.6195	.0862	.8869
PRODU8	78.2333	293.3575	.3846	.8857
MAKET1	78.9667	291.4816	.3684	.8852
MAKET2	78.2333	294.6678	.2333	.8863
MAKET3	78.9000	295.5414	.0660	.8872
MAKET4	79.0667	298.4092	-.1649	.8881
MAKET5	78.2000	296.5103	.0351	.8870
COMMU1	78.3000	297.5966	-.0798	.8878
COMMU2	78.1667	296.7644	.0000	.8870
COMMU3	78.6667	297.4023	-.0511	.8882
COMMU4	78.6000	297.0759	-.0325	.8880
DEV1	78.4333	300.1161	-.2281	.8892
DEV2	78.3667	297.2747	-.0482	.8878
DEV3	78.2333	292.2540	.5125	.8852
DEV4	78.2667	295.8575	.0775	.8869
DEV5	78.2333	297.2885	-.0673	.8875
DEV6	78.3333	294.1609	.1892	.8863
DEV7	78.1667	296.7644	.0000	.8870
DEV8	78.3000	296.6310	.0012	.8874
DEV9	78.2667	300.4092	-.3534	.8889

ISO1	78.2000	296.1655	.0900	.8869
ISO2	78.3000	296.1483	.0417	.8872
ISO3	78.2333	295.9782	.0827	.8869
ISO4	78.3333	300.7816	-.3165	.8893
ISO5	78.2667	297.5816	-.0865	.8877
ISO6	78.1667	296.9713	-.0305	.8874
ISO7	78.4000	297.1448	-.0381	.8878
APPROD1	76.6000	278.5241	.3622	.8851
APPRODU2	76.6000	276.3862	.4205	.8838
APPRODU3	75.7000	268.1483	.7340	.8778
APPRODU4	76.2667	267.3747	.6539	.8789
APPRODU5	76.4333	260.2540	.8047	.8754
APMAK1	76.3000	282.0103	.2584	.8878
APMAK2	77.2667	280.8920	.3444	.8851
APMAK3	76.7000	277.1138	.3939	.8844

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted	
APMAK4	76.7000	266.9069	.5943	.8800
APCOM1	76.6667	269.4023	.4751	.8831
APCOM2	77.4000	267.2828	.5864	.8802
APCOM3	76.6333	263.4126	.6865	.8779
APDEV1	76.0667	274.4782	.7009	.8794
APDEV2	76.4667	271.6368	.6285	.8797
APDEV3	76.0667	265.9954	.7811	.8768
APDEV4	76.3000	262.0103	.8842	.8747
APISO1	75.8667	268.5333	.6004	.8799
APISO2	76.3667	268.4471	.6743	.8786
APISO3	76.1333	265.5678	.6157	.8795
APISO4	76.2667	257.3057	.7769	.8755

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 53

Alpha = .886

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางรฐา เตียวต้อย
 ที่อยู่ 317 หมู่ที่ 9 หมู่บ้านกัลยาพิเชษฐ ซอย 4/2 ตำบลบ่อพลับ
 อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม
 ที่ทำงาน โรงเรียนวัดสามง่าม(คงทองอนุสรณ์) ตำบลสามง่าม
 อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2516 ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
 พ.ศ. 2544 ศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกการประชาสัมพันธ์
 สถาบันราชภัฏนครปฐม
 พ.ศ. 2545 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท
 สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาโท
 สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2518 ครูจัดทาโรงเรียนบ้านโคกนาถ กิ่งอำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
 พ.ศ. 2519 ครู 1 โรงเรียนบ้านพรสำราญ อำเภอคูเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
 พ.ศ. 2527 ครู 2 โรงเรียนบ้านหนองมะเขือ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
 พ.ศ. 2530 อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านหนองมะเขือ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
 พ.ศ. 2539 อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดกงลาด อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
 พ.ศ. 2540 อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดสระสี่เหลี่ยม อำเภอดอนตูม จังหวัด
 นครปฐม
 พ.ศ. 2541 อาจารย์ 2 โรงเรียนวัดสามง่าม(คงทองอนุสรณ์)
 อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม
 พ.ศ. 2547 ค.ศ.2 โรงเรียนวัดสามง่าม(คงทองอนุสรณ์)
 ถึงปัจจุบัน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม